

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ДЗ "ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ МІНІСТЕРСТВА
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ"

Кафедра мовної підготовки



**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

матеріали міжвузівської науково-практичної конференції

Дніпро
2018

Редакційна колегія:

д. філол. н., проф. **Т.В. Філат** (відп. ред.)

к. філол. н., викл. **М.С. Киричок**

к. філол. н., ст. викл. **Н.О. Слюсар**

к. філол. н., ст. викл. **К.Ю. Перинець**

к. філол. н., ст. викл. **Н.О. Москаленко**

к. філол. н., ст. викл. **Н.В. Кузнецова**

к. філол. н., викл. **І.С. Лощінова**

викладач **К.О. Саржинська**

Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Дніпро, 2018. – 180 с.

Збірник містить матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. Розглядаються актуальні проблеми навчання іноземних студентів, а також питання методики викладання російської, латинської та іноземних мов у вищій школі.

Для спеціалістів-філологів, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів-філологів.

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

К ВОПРОСУ ОБ ОСВОЕНИИ ПАДЕЖНОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО ЯЗЫКА ФРАНКОЯЗЫЧНЫМИ СТУДЕНТАМИ

Как известно, падежная система русского языка, являясь одной из самых трудных, представляет значительные трудности для иностранных студентов. Причем сложным становится не столько усвоение падежных окончаний, сколько употребление падежных форм в речи. Франкоязычные студенты не являются исключением, хотя небольшую аналогию между грамматикой французского и русского все же можно провести.

Так как во французском языке отсутствует склонение, на предлоги возложена важная функция: передавать падежные формы и, соответственно, употребление предлогов в нем гораздо шире, чем в русском.

Фактически во французском языке сохранилось 3 падежа:

- именительный;

- родительный – передается с помощью предлога **de**:

Je reviens de l'école – Я возвращаюсь из школы;

Elle pleure de joie – Она плачет от радости;

C'est la porte de l'école – Это дверь школы; Une tasse de thé – Чашка чаю;

- дательный – передается с помощью предлога **à**:

Il donne la main à son père – Он дает руку своему отцу;

Adressez -vous à son père – Обратитесь к его отцу;

- другие косвенные падежи тоже могут передаваться с помощью предлогов:

- **avec, par** (творительный)

Cette maison a été construite par mon grand-père – Этот дом был построен моим дедом;

Envoyer une lettre par avion – Отправить письмо авиапочтой;

Il a ouvert la porte avec la clef – Он открыл дверь ключом;

- **de** (предложный)

Il parle **de** ses amis – Он говорит о своих друзьях.

Конечно, это лишь малая часть предлогов французского языка, которые по своему значению совпадают с падежной формой русского.

Но о полном соответствии французских предлогов и русских падежей говорить нельзя, так как один и тот же предлог может соответствовать различным падежам:

La porte **de** l'école – Дверь школы (род. падеж)

S'approcher **de** l'école – Подойти к школе (дат. падеж)

Il parle **de** ses amis – Он говорит о своих друзьях (пр. падеж)

Il pense **à** ses amis – Он думает о своих друзьях (пр. падеж)

Adressez -vous **à** son père – Обратитесь к его отцу (дат. падеж)

Je vais **à** l'école – Я иду в школу (вин. падеж)

Предлоги **à** и **de** являются наиболее абстрактными по значению и поэтому самыми многозначными и наиболее широко распространенными в языке. Употребление предлогов во французском языке не является самостоятельным, а напрямую зависит от глагола, с которым они употребляются. То есть в этом прослеживается аналогия между глагольным управлением в русском языке и зависимостью предлога от глагола во французском языке. И этот факт, как наглядный пример, помогает франкоязычному студенту понять принцип образования и употребления падежей в русском языке, только запоминая глагол с вопросительным словом (дарить *кому?*).

МОТИВАЦИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ХОДЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧИ

Центр обучения иностранных студентов НМетАУ уделяет большое внимание адаптации и мотивации в процессе привлечения различных инновационных методов к восприятию иноязычной речи. Наряду с фонетическими, грамматическими, лексическими аспектами – важным фактором является внеаудиторная работа.

Знакомство с учащимися начинается с анкетирования с целью выяснения рода занятий вне среды обучения в учебном заведении. В дальнейшем это играет важную роль в организации внеаудиторной работы. Русский язык, как язык-посредник, становится не только инструментом для адаптации иностранных студентов, но и ориентирует их в социокультурной и языковой среде.

Интернациональные вечера с привлечением украинских студентов, празднование дней родного языка, посещение культурных и исторических объектов города способствует мотивационной заинтересованности в освоении и преодолении трудностей, встречающихся на пути овладения разговорной речью.

Преподаватель часто сталкивается с проблемами специфических особенностей возрастной психологии студентов и уровня их общеобразовательной подготовки. Способ объяснения материала и создания учебных заданий требует специального продумывания с учетом восприятия каждой отдельной группы. Поддержание мотивации обучения, создание благоприятного психологического климата требует от преподавателя подбора интересных и занимательных текстов, шуток, песен и диалогов.

Внеаудиторная работа может быть направлена на организацию соревнования в отдельно взятой группе. К такому виду работы можно отнести лучшее написание сочинения, перевод стихотворений и национальных песен на русский язык. Это способствует подъему уровня мотивации и заинтересованности в овладении изучаемым предметом.


Апоненко И.Н.


ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

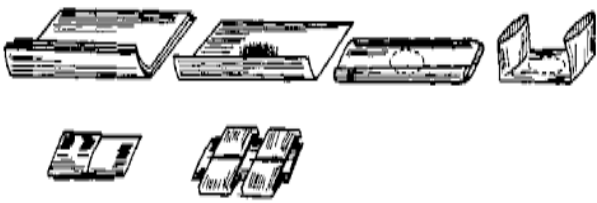
ТРУДНОСТИ В ИЗУЧЕНИИ ФАРМАКОЛОГИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ

Изучение латинского языка в медицинских учебных заведениях имеет практический характер. Основная задача, которая стоит перед иностранными студентами, – овладеть основами медицинской и фармакологической терминологии (понимать названия лекарственных средств растительного, минерального и синтетического происхождения). Однако на первом курсе обучения у иностранных студентов не всегда еще сформированы коммуникативные компетенции в должном объеме, что затрудняет восприятие терминологизированной речи преподавателей при изучении раздела фармакологии в курсе латинского языка. Так, студентам-иностранцам не понятны некоторые термины лекарственных форм, например: *solutio Atropini sulfatis in spritz-tubulis* (раствор сульфата атропина в шприц-тюбиках), *pulvis Camphorae tritae in charta cerata* (порошок тертой камфоры в воощенной бумаге), *pulvis Thymoptini in phlaconibus obturatis* (порошок тимоптина в герметически закупоренных стеклянных флаконах). В подобных фармацевтических терминах проявляется взаимодействие факторов лингвистического и экстралингвистического характера. Поэтому необходимо вспомнить о принципах использования наглядного метода на занятиях. Наиболее

распространенным и традиционным средством зрительной наглядности на уроках латинского языка являются таблицы и карточки. Студентам можно предложить, например, карточки, на которых с одной стороны представлена картинка, а с другой – объяснение:

	<p><i>Шприц-тюбик</i> – устройство одноразового использования для введения лекарственных средств подкожно или внутримышечно, состоящее из эластичной емкости, заполненной вводимой жидкостью и соединенной со стерильной инъекционной иглой, герметично закрытой колпачком с мандреном.</p>
---	--

	<p><i>Герметически закупоренный стеклянный флакон</i> – специальная тара для хранения жидкостей, сыпучих и таблетированных веществ.</p>
---	--

	<p><i>Вощеная бумага</i> – бумага, пропитанная белым или желтым воском. Применялась для завертывания гигроскопических или летучих порошков.</p>
---	--

Основная дидактическая функция подобных карточек – вооружение учащихся ориентиром применения правила, облегчение запоминания конкретного языкового материала.

Средства зрительной наглядности помогают решить такие задачи, как мобилизация активности студентов, увеличение возможности произвольного запоминания материала, расширение объема усваиваемого материала и его систематизация.

Афанас'єва Л.В.

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту**

СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В ЛЕКСИКЕ

Каждая лексическая единица связана с другими единицами многочисленными парадигматическими, эпидигматическими и ассоциативными отношениями, что обуславливает необходимость изучения лексики в виде целостных систем. Однако типовые модели основных видов внутрисистемных отношений не отличаются многообразием, что подтверждает постулат простоты, выдвинутый еще Г. Гийомом: "Основополагающие операции, на которые опирается структура языка, не слишком многочисленны и отнюдь не разнообразны, не обладают излишней сложностью, а, наоборот, малочисленны и в основном минимально вариативны, отличаясь поразительной однородностью".

Можно выделить четыре основных типа логических оппозиций, характеризующих отношения элементов любой, в том числе языковой, системы: 1) тождество (нулевая оппозиция), 2) включение (привативная оппозиция), 3) пересечение (эквивалентная оппозиция), 4) дизъюнкция (дизъюнктивная оппозиция). Прибегая к графической аналогии, эти оппозиции можно изобразить в виде соположения геометрических фигур. Так, тождество изображается в виде двух фигур, границы которых при наложении совпадают;

таким образом, элементы единого множества тождественны элементам другого множества.

В лексике семантическое тождество проявляется как денотативная синонимия, при которой два выражения имеют общий смысл (например *глаз - око* в русском языке). Включение изображается наложением двух фигур, одна из которых (большая) инкорпорирует другую (меньшую); таким образом, элементы одного множества включают элементы другого множества.

В лексике включение соответствует гипонимии, представленной таксономией (*пудель - собака* в русском языке) и партономией (*рука - палец* в русском языке). При пересечении два множества имеют общие элементы, различаясь другими элементами, поэтому пересечение изображается в виде пересекающихся фигур.

В лексике этот тип проявляется как совместимость (соотносимость) двух лексических единиц, например, *брат - парикмахер* в русском языке (общая категория - "пол"). Дизъюнкция изображается в виде двух соответствующих фигур; таким образом, множества не имеют общих элементов. В лексике дизъюнкция проявляется как несовместимость (несоотносимость) двух лексических единиц (например, *кошка - собака* в русском языке). Такие единицы образуют эквонимы по отношению друг к другу и гипонимы по отношению к вышестоящей суперординате (в данном случае ~ *животное*). Частный случай несовместимости, проявляющийся как противоположность лексических единиц (антонимия), изображается в виде двух разнознаковых фигур.

Таким образом, элементы двух множеств различаются противоположными знаками, которые нейтрализуются в суперординатном множестве, например, в русском языке: *большой - малый* (размер) (*большой* маркируется положительным знаком как "имеющий протяженность по размеру", а *малый* - отрицательным знаком как "не имеющий протяженности по размеру").

Типы семантических оппозиций в лексике отражают объективные взаимоотношения между объектами и их свойствами в реальном мире, однако *это* отражение носит опосредованный и противоречивый характер. Асимметрия между категорией и ее языковым репрезентантом выражается отсутствием противочлена либо в языке (лакуна), либо в мире (например, отсутствие реального прототипа для слова *дракон* в русском языке).

Барина О.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

К ВОПРОСУ О КЛАССИФИКАЦИИ СПОСОБОВ ГЛАГОЛЬНОГО ДЕЙСТВИЯ

Принципы и возможности разных подходов к классификации русских глаголов постоянно находятся в центре внимания лингвистов. Одной из таких классификаций является деление глагольных лексем на группы, выражающие различные характеристики глагольного действия.

Впервые в русской аспектологии наиболее последовательно определение способов действия было дано Ю.С. Масловым, согласно которому способы глагольного действия – это "некоторые общие (часто, но не обязательно выраженные словообразовательными средствами) особенности лексического значения тех или иных глаголов, относящихся к протеканию действия этих глаголов во времени и проявляющиеся в общих особенностях их функционирования в языке, а именно по линии словообразовательной активности, вида и синтаксического употребления" [4, с. 191].

Большинство способов действия характеризуются формальным морфемным показателем (определенным аффиксом или сочетанием аффиксов), поэтому Ю.С. Маслов называет эти способы действия "характеризованными" [3, с. 14].

Характеризованные способы действия представляют собой словообразовательные разряды, например, начинательный способ действия образуется путем присоединения приставок *по-*, *за-*, *вс-*, *со-* и др. к неизменяемым глагольным основам (*пойти, замолчать, вскричать*).

Соответственно, выделяются также нехарактеризованные (то есть не имеющие формальных показателей в структуре глагола) и как промежуточное явление – непоследовательно характеризованные способы действия.

Есть другой подход к выделению способов действия, сформулированный в работах Н.С. Авиловой, П.А. Соболевой [2, с. 60]. По мнению Н.С. Авиловой, способы глагольного действия "выражают модификацию значения действия, названного простым глаголом, в направлении количественно-временных уточнений его протекания и специальных характеристик результативности, причем эта модификация обязательно формально выражена" [1, с. 266]. Лингвисты, таким образом, снимают вопрос о делении способов действия на морфемно-характеризованные и нехарактеризованные.

В целом, учитывая наиболее общие характеристики протекания действия, в ряду лексико-грамматических разрядов выделяют такие способы глагольного действия: начинательный (*закричать, помчаться*), ограничительный (*походить, перезимовать*), финитивный (*отчитать, отучиться*), однократный (*рискнуть, состричь*), уменьшительный (*вздремнуть, всплакнуть*), многократный (*сизживать, бывать*), прерывисто-смягчительный (*почивать, захаживать*), длительно-смягчительный (*подвывать, позванивать*), длительно-дистрибутивный (*распевать, рассиживаться*), сопроводительный (*притопывать, подпевать*), осложнено-интенсивный (*откалывать, названивать*), длительно-дистрибутивно-взаимный (*перестреливаться, перешептываться*), терминативный (*проговорить, прозвучать*), завершительный (*дочитать, докрасить*), интенсивный (*усахарить, выхолить*), смягчительный (*подзолотить, приутихнуть*), накопительный (*выжать, испить*), распределительный (*поснимать, перебивать*), результативно-пантивный (*вооружить, снарядить*), результативно-непроцессный (*осиротеть*,

увидеть), результативно-тотивный (включать, встречать), процессно-результативный (поймать, убедить), постоянно-наличный (пробывать, находиться), стательный (зябнуть, блеснуть), эволютивный (упражняться, унывать), многоактный (летать, прыгать).

Таким образом, современная аспектология различает проблему вида как грамматической категории и проблему лексико-грамматических разрядов глагола, то есть так называемых способов глагольного действия. По своей природе способы действия – это подклассы глагольной лексики, которые принято называть лексико-грамматическими разрядами. Способы действия не представляют собой грамматических категорий или компонентов таких категорий, как категория вида, и здесь нет рядов грамматических форм.

Отличаясь друг от друга характером языкового выражения, способы действия функционально сближаются с видами глагола, так как те и другие служат для выражения характера протекания действия, то есть относятся к одной и той же семантической области.

Литература

1. Авилова Н.С. Вид глагола и семантика глагольного слова / Н. С. Авилова. – М.: Наука, 1976. – 326 с.
2. Авилова Н. С. Способ глагольного действия, глагольная семантика и вид глагола / Н. С. Авилова // Вопросы синтаксиса и лексики современного русского языка. Сборник трудов. – М.: МГПИ им. Ленина, 1973. – С. 3–21.
3. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии / Ю. С. Маслов. – Л.: Изд-во Ленинградск. ун-та, 1984. – 261 с.
4. Маслов Ю. С. Глагольный вид в современном болгарском языке / Ю. С. Маслов // Вопросы грамматики болгарского литературного языка. – М.: Наука. 1956. – С. 157–313.

GAMES FOR LANGUAGE LEARNING

For many people "studying" is almost synonymous with "boredom". There are some ways to liven up a lesson and they don't depend on the age of students.

Although games are used mostly for entertainment, the use of games in education has a very long history. It is connected with the creation of the first board games around 2200 B.C. We are sure games can be used for all age groups, despite the adult learners are more motivated to learn English whatever the reason, it doesn't mean that their time in an English class should be boring and only following more traditional methods of teaching. First of all, students need variation to increase their motivation. We use games as techniques to involve students in learning. Well-chosen and designed games can be used to give practice in all language skills and they can be used to practice many types of communication.

There are advantages of using games to learn language in the classroom: providing language practice in the various skills such as speaking, writing, listening and reading; adding relaxation and fun; breaking the usual routine of the language class out; involving friendly competition; creating a meaningful context for language use; encouraging students to interact and communicate.

It is important for learners to feel comfortable with each other, confident in themselves. Games help and encourage learners to sustain their interest and work.

References

1. Chu S., & Martinson B. Game-based learning in design history. In Handbook of Research on Effective Electronic Gaming in Education. – Pennsylvania, USA: IGI Global – 488 p.

2. Wright A., Betteridge D., Buckby M. Games for Language Learning. – Cambridge University Press, 2006 – 212 p.

Броцкая-Ляховецкая О.М.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ АУДИРОВАНИЮ

Обучение иностранных студентов аудированию при изучении русского языка считается одним из самых значимых. Этот вид речевой деятельности представляет собой слушание и одновременное понимание речи, которая звучит, умение сделать определенные выводы. При обучении иностранных студентов конечной целью является формирование умения воспринимать устную речь на слух, осмысление звукового сообщения и его запись.

Необходимо отметить, что обучение аудированию ведет к правильному и логическому восприятию большого объема лекций, семинаров, практических занятий. У студентов должна быть отработана поэтапная схема работы с материалом, последовательность в выделении главной информации, ее запись, умение сделать свои выводы. Немаловажно научить слушать, записывать и составлять план-конспект. Данную работу можно разбить на несколько этапов: предтекстовый (вступительная беседа, объяснение новых слов, повторение грамматических конструкций), текстовый, послетекстовый (контроль и дискуссия).

Восприятие речи на слух начинается с выделения основных смысловых конструкций, которыми служат интонация, паузы, логическое ударение. Важно научить слушать, обдумывать, выделять главное и записывать, пополнять лексический запас слов.

Предлагаемая модель обучения приведет к повышению мотивации в изучении русского языка и устранению коммуникативных проблем в ходе естественной коммуникации, а также сыграет хорошую роль при прохождении лечебной практики и в общении с пациентами.

Вишнякова А.О.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

РЕЧЕМЫСЛИТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ – СРЕДСТВО ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ РУКИ

В практике обучения русского/украинского языка как иностранного поднимаются вопросы культуры речи, мышления, акцентируется личностный подход к обучению: студент – не только объект обучения, но и субъект усвоения. Особое внимание уделяется осмыслению процесса познания языковых закономерностей.

Речемыслительные задачи – это средство для повышения профессионального уровня преподавателей русского/украинского языка, работающих с иностранными студентами.

Процесс обучения должен формироваться как познавательная деятельность, как система самообразования. Например, неожиданное для студента расхождение в падежной форме при обозначении времени (**когда?**) освещается преподавателем при выборе учебных единиц: *Когда вы приехали и когда уедете обратно? – Приехали 25-го мая, в субботу; уедем в июне (3-го октября, в воскресенье; в августе)*. Определяя выделенные падежные формы, учащийся самостоятельно увеличивает однотипные ряды: а) *1-го января, 20-го марта;* б) *в среду, в четверг...*; в) *в декабре, в феврале, в апреле...* и устанавливает, что различие в грамматической форме связано с лексико-семантической группировкой: а) обозначение даты, б) название дней недели, в) название месяца. Знание, которое добывается таким расчленением,

обеспечивает в дальнейшем правильный выбор нужной грамматической формы.

Преподаватель должен суметь подвести учащихся к выводу о языковых или речевых закономерностях, используя для этого индуктивный путь наблюдения, поисковый метод обучения и речемыслительные задачи.

Галицкая Ю.В.

Днепро́вский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Культура современного глобализированного мира самым тесным образом связана с межкультурной коммуникацией в качестве и дискурсивной практики, и академической дисциплины, охватывающей как фундаментальные исследования, так и прикладные проблемы, более того, являющейся междисциплинарной "Теорией" (с большой буквы).

Бесспорно, межкультурная коммуникация в качестве социокультурного процесса возникла гораздо ранее дисциплины с таким же названием, однако именно фундаментальный характер новой науки позволил современным ученым выделить наиболее важные концепции, характеризующие понятие мировой культуры, смысла в культуре, истории, реальности, то есть коммуникацию в человеческом обществе, науке и образовании.

Как известно, центр внимания исследований всё чаще фокусируется на проблеме взаимодействия человека, культуры и языка, отсюда вполне закономерным представляется развитие этого нового научного направления в парадигме антропоцентризма, который осознается главным принципом гуманитарных наук на рубеже XX и XXI вв. Сущность антропоцентризма

заключается в том, что научные объекты изучаются прежде всего по их роли для человека, по их назначению в его/её жизнедеятельности, по их функциям для развития человеческой личности и её усовершенствования (Кубрякова Е.С.).

С другой стороны, проблема ценностно-центрированного (аксиологического) подхода к образованию не только не утратила своей актуальности, но и приобрела ярко выраженный комплексный характер: "антропоцентрическое" и "аксиологическое" в данной сфере знания тесно переплетаются и не могут рассматриваться в отрыве друг от друга (Галькова Н.Д., Тарева Е.Г. и др.). Методологическая база в данном случае является единой для межкультурного образования, взаимодействия с другими науками: философией, лингвистикой, психологией, педагогикой. Именно здесь в процессе развития студентов подчеркивается важность диалога культур: в человеческом обществе коммуникация предполагает "услышанность" и "ответность"; в философском плане коммуникация подразумевает наличие диалогических отношений (М.М. Бахтин). Присоединяясь к мнению многих авторитетных ученых, мы ставим на первое место философскую модель М.М. Бахтина и потому, что философия – универсальная наука о принципах бытия и познания, и потому, что М.М. Бахтин, по признанию мирового научного сообщества, создал наиболее общую модель коммуникации. И здесь важным фактом для нас является то, что за единицу диалогических отношений М. М. Бахтин принимает высказывание: диалогические отношения предполагают язык, лингвистическое взаимодействие в иной и родной культуре ценностно-смысловых отношений.

Как известно, ценность (греч. "axios", "аксиология") рассматривается в структуре антропоцентрической парадигмы в самом непосредственном контексте с понятиями личности обучающегося и субъекта образования. Понятие "ценность", являясь центральной категорией аксиологического подхода к иноязычному образованию, всегда наполнено субъективным смыслом. При этом культурный барьер, по справедливому замечанию С.Г.Тер-

Минасовой, гораздо опаснее языкового: культурные ошибки воспринимаются, как правило, гораздо болезненней, чем языковые. И вновь, роль языка в межкультурной коммуникации трудно переоценить.

Сегодня язык выступает в качестве весьма важного инструмента успешности жизнедеятельности человека в поликультурном и мультилингвальном глобальном сообществе; следовательно, как указывают ученые, у межкультурного образования особая миссия – поддержка языкового и культурного многообразия в глобализирующемся обществе, развитие многоязычия отдельной личности с целью успешного участия в межкультурном взаимодействии с представителями иных лингвоэтнокультур. Поэтому можно сказать, что образование в сфере иностранных языков приобретает в современном социокультурном контексте особо выраженную культурную ценность.

Принимая во внимание все вышесказанное, следует отметить следующие важные предпосылки межкультурной коммуникации: защиту собственной культуры и языка как условие сохранения национальной идентичности; дистанцию, отказ от нарушения физических и ментальных границ другой личности, другого народа; толерантность как признание иной точки зрения; внутреннюю установку на плюрализм как попытку взглянуть из другой перспективы на своё, родное; в целом, внимание к "чужой" точке зрения, диалогические отношения (по М.М. Бахтину). Исследователи подчеркивают: следует говорить о смене концептуального взгляда на мир, о новой системе ценностно-смысловых отношений, когда многообразие не должно выступать синонимом враждебности, а глобализация – не противоречить понятию самобытности. Именно эти обстоятельства выдвигают новые аксиологические приоритеты в области межкультурного образования, связанные с тем, что знание любого языка выступает прежде всего в качестве инструмента взаимопонимания, "услышанности" субъектов диалогических отношений.

**МЕТОДИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ
РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ
НА ОСНОВЕ СТРАТЕГИИ МУЛЬТИЛИНГВАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Формирование профессиональной компетентности врача в современном мультикультурном и глобализованном мире предполагает и наращивание ресурса интерлингвальной коммуникации, обеспечивающей расширение и личностного информационно-образовательного пространства, и возможностей профессионально ориентированного общения.

Раскрывающийся в поле взаимодействия философского и гуманитарно-научных дискурсов современности как важная предпосылка и проявления персональной идентичности на горизонтах диалогизма, и консолидации мирового сообщества в конструктивном диалоге, коммуникативный потенциал мультилингвизма в XXI веке, объявленном ЮНЕСКО столетием многоязычных личностей, становится и стратегическим приоритетом высшего образования, обретая особую значимость в сфере обучения самой гуманной – врачебной – профессии. Организация учебного процесса с привлечением мультилингвальных образовательных моделей, инициированным Советом Европы и осуществляемым ведущими медвузами Украины, призвана, прежде всего, сформировать профессионально-коммуникативную компетенцию, открывающую прямой доступ обучающихся – на этапах и вузовского, и постдипломного образования – к постоянно обновляющейся информационной базе современной медицины и на этой основе согласовать динамику профессионально-личностного становления медиков с общими тенденциями развития мировой медицинской науки и практики. Кроме того, интеграция в систему подготовки будущих врачей дидактико-методического арсенала

формирования мультилингвизма направлена на обеспечение эффективности их коммуникативно-диалогического взаимодействия с коллегами и пациентами в условиях глобализации, предполагающей профессиональную деятельность в поликультурной среде.

Обеспечивая готовность медиков к роли "субъекта иноязычного познания и иноязычного общения" (Ю.Н. Силкович), мультилингвальные обучающие технологии востребованы, в первую очередь, при обновлении дидактического базиса той пропедевтической дисциплины, целью преподавания которой студентам-иностранцам медицинских вузов является овладение ими "языком специальности" (Н.Т. Свидинская). В украинских медвузах на фоне активного внедрения англоязычных образовательных программ, рассчитанных не только на иностранных англоговорящих студентов, но и на граждан Украины, и стремительного расширения круга дисциплин, преподаваемых на английском языке, приоритетным направлением утверждения многоязычия в структурно-логической схеме подготовки иностранцев становится, при ориентации большинства из них на русскоязычные формы учебной деятельности, разработка и реализация инновационной методики обучения их русскому языку, предполагающей использование английского в качестве языка-медиатора.

Обозначая тот вектор приложения когнитивно-коммуникативного подхода к преподаванию иностранных языков, который направляет его лингводидактический арсенал на формирование мультилингвизма посредством интерлингвального моделирования, комплекс методических инноваций, нацеленных на обеспечение эффективного "посредничества" английского языка при изучении русского, включает в себя: контрастивный анализ сравниваемого языкового материала; тренинг навыков переключения и переноса, "запускающих" механизмы усвоения обнаруженных лексическо-грамматических контрастов/аналогий и преодоления межъязыковой интерференции; вовлечение обучаемых в учебные коммуникативные ситуации,

выявляющие степень сформированности когнитивного фундамента русскоязычной речевой деятельности.

Теоретически разрабатываемая и практически реализуемая на экспериментальных площадках, действующих в крупнейших украинских вузах (Киевский национальный университет имени Т.Г. Шевченко, Киевский национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца, Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара), концепция мультилингвального образования предполагает, в плане обоснования методов обучения иностранных студентов-медиков русскому языку с использованием английского как языка-посредника, и создание многоязычного словаря, охватывающего не только общеупотребительную лексику, но и основную медицинскую терминологию.

Гуда Т.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ОБУЧЕНИЕ ГОВОРЕНИЮ

Одним из важнейших условий порождения и стимулирования речи является наличие мотива высказывания, ситуативность и личностная ориентация. Всё это в совокупности придаёт речи коммуникативный характер.

В естественном акте коммуникации человек высказывается только в том случае, когда у него возникает потребность, обусловленная какими-то обстоятельствами действительности и отношениями общающихся. Именно потребность и внутреннее желание высказаться расценивает американский психолог Риверс как первое и необходимое условие общения на иностранном языке.

Чтобы создать мотивацию общения в учебных условиях, необходимо использовать ситуацию: мотив речи находится в ситуации.

В методике существуют различные определения ситуации. Обобщив их, можно утверждать, что ситуация – это обстоятельства, в которые ставится говорящий и которые вызывают у него потребность говорить.

Ситуации могут быть реальными, условными, воображаемыми и даже фантастическими.

Чтобы создать учебную ситуацию, вызывающую речь, преподаватель должен представлять себе её структуру. Прежде всего, она включает *определённый отрезок* действительности, предполагающий конкретное место и время действия, где осуществляется неречевое и речевое поведение, например: "В кабинете у врача", "В магазине", "На уроке", "У друга".

Далее, ситуация включает *действующих лиц* – собеседников, со всеми присущими им характеристиками и определёнными отношениями друг к другу, влияющими на речевые намерения говорящих. Ситуации могут носить статичный или динамичный характер. При динамичном характере происходят изменения в компонентах ситуации, например: перестановка в действующих лицах и в их взаимоотношениях. Появляются новые действующие лица, более явно проявляются их взаимоотношения, всё это сказывается на поведении участников ситуации.

Очень важно "пропускать" ситуацию "через себя", придавая ей личностный характер. Личностная ориентация, как показывает опыт изучения иностранного языка, значительно повышает эффект его усвоения, так как в этом случае наряду с интеллектом подключаются эмоции. Личностно-значимой ситуацию делает роль, которую на время получает обучающийся.

Наиболее адекватным приёмом обучения говорению являются поэтому различные формы драматизации, включая импровизации и ролевые игры.

Выделяют два уровня речи: подготовленный и неподготовленный. Подготовленный уровень речи предполагает предварительное обеспечение её языковым материалом со стороны обучающего или со стороны обучающегося. При этом выделяется также время на подготовку. Неподготовленная речь осуществляется безо всякой подготовки и без опор. Предполагается, что такие

опоры уже существуют в распоряжении обучающегося и извлекаются стимулом, идущим от ситуации. Неподготовленная речь готовится практически всем процессом обучения; при этом подготовленная речь выполняет роль репетиции для неё.

Далее при обучении говорению очень важно учитывать соотношение его важнейших форм: монолога, диалога и полилога, зависящих от количества собеседников, участвующих в речи. Как в живой речи, так и в обучении эти формы сосуществуют, часто переходят одна в другую.

Темы для развития речи может предлагать не только преподаватель, но и сами студенты, мобилизуя свою богатую фантазию и воображение.

Гутарова И.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ОБУЧЕНИЕ ЧТЕНИЮ АУТЕНТИЧНЫХ ТЕКСТОВ

В настоящее время все большее внимание уделяется вопросам обучения иностранному языку, как языку профессионального взаимодействия при котором чтение оригинальной медицинской литературы рассматривается как основной источник получения новейшей информации специального характера, способствующей повышению уровня профессиональной компетенции студентов. При таком подходе важнейшей составляющей обучения иностранному языку в медицинском вузе становится чтение неадаптированной литературы.

Обучение чтению аутентичной медицинской литературы затрудняется рядом факторов:

- во-первых, углубленное изучение специализированных предметов начинается с третьего курса, а обучение иностранному языку рассчитано на 1-2 курс, следовательно, студенты испытывают недостаток знаний по

специальности и отсутствие личного профессионального опыта при чтении аутентичных текстов медицинской тематики;

- во-вторых, на первом курсе студенты изучают весь базовый лексико-грамматический материал и переводят адаптированные тексты из учебников. Переход от учебных к аутентичным научным текстам значительно затруднен, т.к. последние перегружены сложными грамматическими структурами, терминами, профессионально-ориентированной лексикой. Следовательно, чтение и понимание представляет трудность для студентов. Снять языковые и культурные барьеры при прочтении аутентичного текста помогают упражнения и задания, направленные на изучение материала. При работе с аутентичным текстом традиционно выделяют следующие этапы: дотекстовый (pre-reading), текстовый (reading) и послетекстовый (after reading).

Дотекстовый этап (pre-reading) готовит студентов к первому прочтению текста, устраняет барьер языковых трудностей. У студентов формируются общие представления о тематике текста, они знакомятся с новой лексикой, определяют проблематику текста. На текстовом этапе (reading) проверяются уже имеющиеся у студентов речевые навыки, а также происходит дальнейшее их совершенствование. Выполняются задания на подробный разбор текста, понимание его содержания. Послетекстовый этап (after reading) представляет собой средство образования продуктивных навыков в устной или письменной речи. Послетекстовый этап работы с текстом нацелен на вывод читателя на генерацию устной или письменной речи, опираясь на прочитанный аутентичный материал. Примерные упражнения и задания, направленные на достижение целей, поставленных в предтекстовом разделе:

- answer the questions;
- guess the meaning of the following words;
- study the following words and their pronunciation;
- guess the meaning of the medical terms;
- write out key words of the text;

Упражнения и задания, направленные на достижения целей, поставленных в текстовом разделе:

- look through the text and find out what each paragraph is concerned with;
- read and find the answer to the following questions;
- say if these statements are true or false;
- translate the following sentences into English using the words from the text;
- match the words with their definitions;
- match the words with their translation and synonyms;
- match the adjectives with nouns to make appropriate collocations.

Упражнения и задания, направленные на достижение целей, поставленных в послетекстовом разделе:

- make up a summary of the text and retell it
- make up a plan of the text and retell it
- compose questions based on the text
- make up a dialogue based on the text.

Предложенный комплекс упражнений позволяет студентам значительно обогатить словарный запас, получить навык анализа неадаптированного текста и улучшить коммуникативные навыки. Научить читать означает выработать у студентов умение без ошибок озвучивать текст, извлекать из него мысли, идеи, факты, понимать его, использовать полученную информацию.

Дакаленко О.В.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ СТУДЕНТІВ ВИШІВ СПОРТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ

Об'єктивна специфіка навчання аудіюванню студентів вишів спортивного спрямування як цілеспрямованої діяльності полягає у тому, що це навчання

спрямовано на рішення певних комунікативних задач, результатом яких є адекватне розуміння мовленнєвого спілкування, що сприяє оволодінню комунікативною компетенцією.

При навчанні аудіюванню суто студентів-спортсменів особливу увагу потрібно приділяти розвитку практичних вмінь. Зазначимо, що механізм вірогідного прогнозування сприяє успішному рішенню поставленої перед ними, хто навчається, задачі – сприйняти та зрозуміти мотиви та цілі тих, хто говорить. У процесі сприйняття та розуміння того, що лунає іноземною мовою, студенти-спортсмени мусять долати багато труднощів, які суттєво сприяють аудіюванню.

Такі труднощі можна об'єднати у три групи, умовно, а саме: *1-а група*: фактори, які характеризують умови мовленнєвого спілкування, пред'явлення інформативності та ступінь заохочення спорт-реципієнтів у мовленнєвому акті комунікації; *2-а група*: особливості мовленнєвого висловлювання (повідомлення, розповіді тощо); *3-я група*: сформованість мовленнєвих навичок та вмінь у аудіюванні суто спортивно-студентської аудиторії. Такі положення мають бути досягнуті системою вправ до кожного виду аудіювання, яке відповідає реально поставленій задачі.

Вся система завдань до спорт-текстів з аудіювання має сприяти розвитку вмінь у студентів-спортсменів для об'єднання того, що прослуховується, та має бути зрозумілим для відтворення цього матеріалу іноземною мовою.

Вагоме поєднання двох боків мовлення – розуміння та логічне висловлювання – сприяє кращому засвоєнню мови, створює більш адаптовані умови спілкування іноземною мовою, підвищує ефективність навчання, виступає вагомим стимулом для зросту мотивації вивчення іноземної мови у вищих спортивного спрямування.

ПРАКТИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ УСТНОГО НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

В.А. Маслова отмечает, что "тайна языка – главнейшая из тайн человечества: если её раскрыть, то раскроются многие сокрытые в веках или утраченные знания" [2, с. 23]. Следовательно, язык – это универсальный хранитель человеческого опыта, историческая память прошлого. Результаты подобной фиксации находят выражения в разных типах текстах, передаются из поколения в поколение. Часть из этих знаний сохранилась в образцах устного народного творчества, в том числе и в поговорках.

Примечательность поговорок состоит в том, что они заключают в себе народную мудрость, подтверждают то, что язык отражает и хранит культурологическую информацию в процессе культурно-исторического развития этносоциума.

Знакомство иностранных студентов с поговорочным фондом изучаемого языка представляется нам обязательным. В процессе обучения русскому языку как иностранному обращение к сборнику "Пословицы русского народа" В.И. Даля позволит студентам "прикоснуться" к ценностной картине мира славян.

Так, представление образа русского (шире восточнославянского) человека, его черт характера, физических свойств на уроках РКИ правомочно сопровождать иллюстративным материалом из фольклорных произведений:

1) сила, выносливость: *На нем хоть воду вози* [1, с. 309]; *Сучок в кулаке сожмет, так вода пойдет* [1, с. 309];

2) осторожность: *Ожегся на молоке, станешь дуть и на воду* [1, с. 164];

3) упрямство: *Ты его на берег, а он в воду. Просится на берег, а лезет в воду* [1, с. 357];

4) смелость: *Кто в море бывал, тот лужи не боится* [1, с. 382], *С виду как вода тих, да на деле лих* [1, с. 382];

5) жадность: *В воде по горло, а пить просит. Стоит у воды, а пить просит* [14, с. 354];

6) глупость: *Дурак в воду камень закинет, десятеро умных не вытащат* [14, с. 348].

Преподавателю следует тщательно подбирать пословицы, руководствуясь принципом уместности, а также практической значимостью (чтение и проговаривание пословиц способствует тренировке речевого аппарата). Важно пробудить интерес и желание студентов "разгадать" пословицы, понять, что скрывается за языковыми знаками.

Стоит отметить, что представленные пословицы в образном плане связаны с одной и той же идеей – идеей воды, которая в свою очередь относится к универсальным, ключевым категориям культуры, принадлежащим сознанию всего человечества.

Таким образом, изучение фольклорных произведений в процессе обучения иностранных студентов способствует развитию образного мышления, коммуникативных компетенций, улучшает понимание менталитета этноса, обогащает речь, способствует диалогу культур.

Литература

1. Даль В.И. Пословицы русского народа: Сборник: В 2-х т. / В.И. Даль. – М.: Худож. лит., 1984. – Т. 1. – 383 с.

2. Маслова В.А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр "Академия", 2001.

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасному світі Інтернет та мобільні технології розвиваються так стрімко, що людина не уявляє себе без смартфона, планшетних комп'ютерів і подібних пристроїв. Це принесло нові можливості не тільки в повсякденне життя та різні сфери життєдіяльності, а й позначилось на освіті.

Мобільне навчання – це навчання за допомогою мобільних технологій, коли студент має доступ до мобільних ресурсів. Завдяки мобільним технологіям, з'явилась можливість навчатися в будь-якому місці й у будь-який час. Поняття мобільного навчання тісно пов'язане з таким поняттям, як "дистанційне навчання", коли студент на відстані взаємодіє з іншими студентами та викладачем і має миттєвий доступ до мобільних ресурсів. Дистанційне навчання поділяється на: мультимедійну модель, кореспондентську модель, інтелектуальну модель навчання, теленавчання, інтернет-навчання.

Сучасні мобільні пристрої, що використовуються для мобільного навчання, різноманітні. Для вивчення іноземних мов можна використовувати такі мобільні технології: електронні книги і словники, електронну пошту, лінгвафонне обладнання, веб-форуми, блоги, вікі-технології, інформаційно-довідкові ресурси, аудіо-відеоплеєри, ігрові програми та ін. Своєю чергою, викладач може оцінити знання й уміння студентів використовувати мобільні пристрої. На сьогодні можна виділити ряд напрямків, які широко використовують мобільне навчання: дистанційне, шкільне, самостійне, корпоративне та використання мобільного навчання вишами.

Мобільне навчання дуже важливе та необхідне людям з обмеженими можливостями; студентам-спортсменам, яким часто потрібно переїжджати;

використовуючи мобільне навчання немає необхідності купувати підручники. Матеріал подається у текстовому, графічному та звуковому форматах. Підвищується інтерес до навчання, матеріал краще запам'ятовується і засвоюється. Але не потрібно забувати, що мобільна освіта криє в собі небезпеку і впроваджувати її варто обережно. Для навчання потрібне якісне програмне забезпечення, не потрібно забувати, що мобільний пристрій це величезний відволікаючий фактор.

Zaluzhna A.O.

Dnipro State University of Agriculture and Economics

MULTILINGUALISM AND LANGUAGE LEARNING

In the modern world, the distinctive and prominent feature of which is the penetration of the process of globalization into all spheres of human activity, communication and close interaction of representatives of different cultures has become the norm. The Internet, media and television are an integral part of everyday life. So foreign language forms of communication also gain special significance. As a result, in today's world there are very few places where people speak only one language.

Multilingualism and multiculturalism are the realities of today's European society. These realities challenge the traditional view of linguistic education, where each language is studied separately one after another, and not together. Multilingualism is a phenomenon of the 21st century, which is becoming more and more popular all over the world.

Multilingual education involves meaningful and integrated language learning. In multilingual schools and higher education establishments students study different subjects with several languages (state language and one or two foreign languages).

Multilingualism is the ability of the individual to speak more than one language, use it actively (for oral and written communication) or passively (reading and understanding by ear) [3; p. 4].

Analyzing the language determinants of modern education, Polish scholar A. Gofron shows the influence of the language factor on the change of educational models. If in industrial civilization education was mainly a translator of knowledge, cultural traditions, then in modern civilization it should become a kind of mediator in acquiring knowledge, not just to pass knowledge, but to learn to obtain, find and apply them. It is about medial education as a model of modern knowledge. According to the general definition of the author, medial education means connecting to the foundations of knowledge of the processes of communicating people [1].

The concept of "Multi-competence", which belongs to the British professor of applied linguistics V. Cook (born in 1940), which he proclaimed in the 1990's. According to V. Cook, multicompetence is the preservation in the mind of one person the two languages ("The knowledge of two languages of one mind"). In the process of learning a new foreign language cognitive mentality undergoes qualitative changes, expands the experience of communication and enriches the worldview. All people have the potential to know several languages, because monolingualism is not an indicator of the high achievements of the human brain. These provisions had significant implications for the language learning process, and in particular multilingual education. The scholar has proved that: 1) the teaching of the second language should not be aimed at achieving the competence of the level of the native speaker; 2) the native speaker is not necessarily the best teacher of language; 3) students in possession of a second language should be allowed to use in their class in their native language [2].

The analysis of scientific studies devoted to the study of the phenomenon of multilinguism has shown that this phenomenon is still not completely determined.

References

1. Гофрон А. Філософські засади сучасних європейських освітніх концепцій: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. наук : спец. 09.00.10. Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2005. – 47 с.
2. Cook, Vivian The goals of ELT: reproducing native-speakers or promoting multi-competence among second language users?, in J. Cummins and C. Davison (Eds.), Handbook on English Language Teaching, Volume 2, Kluwer, 2007. – pp. 237–248.
3. Wei L. Research Perspectives on bilingualism and multilingualism / L. Wei // Wei L. and G. Moyer The Blackwell Guide to Research Methods in Bilingualism and Multilingualism. – Malden / Oxford : Victoria, 2008. – P..

Знанецкий В.Ю.

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна**

К ВОПРОСУ ОБ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Расширение международных контактов, а также наличие огромного количества информации на иностранных языках, ставят специалистов разных отраслей науки и техники перед необходимостью практического владения тем или иным иностранным языком. Современным студентам нередко приходится иметь дело с разнообразными материалами на иностранных языках, свободно ориентироваться в иностранных периодических изданиях, принимать участие в международных конференциях. Для этого в процессе обучения они должны научиться:

1) принимать участие в беседах на иностранном языке по общественно-политической и бытовой тематике;

2) принимать участие в беседах на иностранном языке в рамках своей специальности;

3) вести деловую корреспонденцию.

Ограниченность времени, отведенного на занятия, большой объем и разнообразие лексического материала, который требует усвоения, заставляет искать пути повышения эффективности обучения. Поскольку одной из целей обучения иностранному языку является умение непосредственно общаться с носителями данного языка, важную роль во время обучения играют коммуникативные упражнения, которые могут быть достаточно эффективными как при формировании грамматических навыков, так и при введении, закреплении или повторении лексики.

Исходя из задач обучения, особое внимание необходимо уделять системной подаче лексики, актуальной для изучаемого материала. Приемы системной активизации лексики могут быть довольно разнообразными и выбираются преподавателем в зависимости от особенностей темы занятия. Это могут быть комментарии к высказываниям студентов, использование иллюстративных ситуаций в рамках обсуждаемой темы и прочее.

Регулярная подача и активизация лексического материала достаточно результативна как при непосредственном использовании изучаемой лексики во время занятий, так и при проверке степени усвоения материала в разных временных промежутках (использование модульной системы обучения). Кроме того, это способствует развитию у студентов устойчивых навыков самостоятельной работы с лексикой, что в свою очередь повышает эффективность процесса обучения.

Таким образом, можно сделать следующие выводы:

1) эффективность процесса обучения иностранным языкам может быть достигнута без существенного увеличения времени, которое отводится на занятия;

2) наиболее эффективными являются тренировочные упражнения, имеющие коммуникативную направленность;

3) лексика, которая активизируется на занятии, должна быть актуальной для студентов, а также необходимой для других видов работы.

Зубко Н.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ПРАВИЛ РИТОРИКИ

Чтобы быть успешным и интересным собеседником, необходимо вырабатывать свой стиль общения. "*Стиль* – это простой способ говорить сложные вещи" (Жан Кокто).

Следует также учитывать некоторые правила риторики:

- постоянный визуальный контакт во время любого важного разговора или выступления;

- движения, жесты, осанка и мимика должны быть гармоничны;

- паузы должны быть в наиболее значимых местах;

- тщательно взвешивайте необходимость объяснений и комментариев;

- старайтесь избегать употребления местоимения "Я";

- в ответственных ситуациях никогда не отвечайте самоиронией на вопросы или упреки, обращенные к вам лично;

- никогда не повторяйте упрек, прозвучавший в ваш адрес, потому что повторение закрепляет сказанное в сознании собеседника. Вместо того, чтобы повторить упрек, сразу же ответьте на него позитивным для вас утверждением;

- острая меткая цитата в нужное время дороже золота... но еще лучше повторение собственной основной мысли;

- перед важным разговором, презентацией или докладом необходимо сформулировать по крайней мере одну отличительную фразу, содержащую в себе основную мысль вашего послания;

- эмоции слушателей – ключ к успеху говорящего;

- способ выражения мыслей должен быть простым и метким;

- говорящий должен четко выделять в своей речи основные положения.

Главная мысль должна быть понятной и убедительной;

- постоянное повторение основной мысли;

- не обилие аргументов, а их качество делает услышанное более весомым;

- учитесь находить слова в любых ситуациях, всегда старайтесь сохранить инициативу;

- прилагательные и наречия увеличивают силу воздействия вашего послания и конкретизируют ваши высказывания.

Ильвицкая А.М.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ДИАЛОГИЧЕСКИЙ ТЕКСТ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАНЦЕВ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Главной задачей преподавателя русского языка как иностранного является обучения студента практическим навыкам общения на изучаемом языке. Использование диалогов при обучении студентов иностранному языку, несомненно, очень эффективный метод освоения новой лексики и новых языковых моделей. Кроме того, процесс воспроизведения диалогов "по ролям" студенты, как правило, воспринимают как интересную игру, в ходе которой они раскрывают свой скрытый потенциал, проявляют свои актерские таланты.

Главное преимущество такого метода обучения языку в том, что студенты ощущают непосредственную пользу понимания и освоения новых лексических

конструкций, которые они, несомненно, встретят в бытовых или профессиональных диалогах. Таким образом, возрастает их заинтересованность в теме занятия и в предмете в целом.

В настоящее время методика преподавания языка как иностранного говорит о том, что метод коммуникации является очень эффективным в процессе обучения. А групповая деятельность без сомнения необычайно плодотворно влияет на личность каждого студента, а также на коллектив в целом, ведь в процессе воспроизведения диалогов даже самый неуверенный в себе студент может проявить свои умения и таланты. Эмоциональное удовлетворение от своей роли в таком виде работы на занятии приводит к положительной динамике в дальнейшем освоении иностранного языка.

Ірчишина М.В.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Спрямованість української системи освіти на європейський та світовий рівні вимагає дедалі помітніших якісних змін в організації навчального процесу під час роботи з іноземними студентами. Одним із найважливіших кроків у цьому є врахування культурних, комунікативних та мовних особливостей і потреб студентів, реорганізація методів викладення матеріалу та відбору інформації.

По-перше, обмеженість кількості годин, виділених для вивчення мови, потребує від сучасних викладачів перебудови плану занять і віднаходження нових засобів мотивації та заохочення студентів до самостійної роботи. Важливо вже на ранньому етапі формувати у студентів переконаність, що потреба в самоосвіті є характерною ознакою розвиненої особистості та необхідним компонентом її духовного життя. Для того, щоб іноземний студент

мав таку потребу, необхідно сформувавши в нього адекватне уявлення про свою діяльність, про особистісні якості, а також про вимоги, що ставить перед ним як майбутнім професіоналом його викладач та суспільство загалом. Досягти цього можна шляхом створення позитивної атмосфери ситуації успіху на основі індивідуального підходу. Кінцевим результатом такої самостійної роботи може бути презентація власного творчого проекту з обраної теми в межах навчальної програми.

По-друге, з метою оптимізації сприйняття та засвоєння, матеріал має бути представлено на базі фахових текстів за допомогою різних засобів презентації. Тому наявність у текстах таблиць, схем, графіків, та інших паратекстуальних засобів сприяють кращому розумінню студентами термінологічних одиниць. Тексти за фахом є джерелом словникового запасу студентів, прикладом вживання фахової лексики у контексті, що допомагає конкретизувати значення слів, пояснити й уточнити випадки їх вживання у відповідності до ustalених мовних норм і стандартів.

По-третє, в умовах популярності комунікативного й особистісно орієнтованого підходів у навчанні мови й відмови від методів навчання, де роль граматики домінувала, спостерігається тенденція до зменшення обсягу граматичного матеріалу, що викладається, або певна вибірковість щодо того, які саме граматичні явища вивчати, зокрема, іноземним студентам з метою практичного застосування у різних видах мовленнєвої діяльності, що мають фахову специфіку. Незважаючи на переваги такої системи у формуванні мовленнєвих навичок, існують і вагомні недоліки. Наприклад, студенти все частіше за необхідності звертаються до машинного перекладу проте невміння встановлювати граматичні й логічні зв'язки між словами й реченнями унеможлиблює його редагування. До того ж, у процесі мовленнєвої діяльності актуалізується явище мовної інтерференції в результаті опори на рідну мову, причиною чого може бути також незнання на належному рівні граматичних правил та несформованості автоматичних навичок вживання граматичних конструкцій у відповідній мовній чи мовленнєвій ситуації.

Таким чином, незважаючи на багатовіковий досвід у роботі з іноземними студентами, оптимізація викладання мови завжди залишається актуальною та перспективною. Удосконалення навчального процесу в існуючих умовах є запорукою успіху в процесі формування мовленнєвої компетенції студентів у різних сферах та їх високої професійності у майбутньому.

Карбет А.А.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ОДНОРАЗОВОЕ ДЕЙСТВИЕ В ПРОШЛОМ, ВЫРАЖЕННОЕ ГЛАГОЛОМ НЕСОВЕРШЕННОГО ВИДА

Часто у иностранных студентов возникает вопрос о выборе между глаголами совершенного и несовершенного вида при описании одnorазового действия в прошлом. Почему мы спрашиваем: "*Мы уже писали это упражнение?*", а не: "*Мы уже написали это упражнение?*", когда хотим узнать, осуществлялось ли действие? Почему не используется совершенный вид, ведь достижение результата также имеет место быть в данном случае.

Именно акцент на процессе действия, а не на результате действия, заставляет в данном случае выбирать форму несовершенного вида. Видимо, нас больше интересует факт действия, поскольку мы хотим знать, следует ли в дальнейшем совершать это действие. Это значение более выразительно во фразах-синонимах, таких как: "*Было ли действие?*"; "*Нам нужно совершить это действие?*". Подтверждение данной логики мы находим в исследовании Рассудовой О.П.: "Обычно глагол НСВ употребляется тогда, когда говорящего интересует что-то связанное с процессом осуществления действия" [1, с. 56].

Но почему нас не интересует результат в этом случае, хотя, как уже было сказано выше, он имеет место быть? Нас не интересует результат, то есть конец процесса действия *писать*, так как мы не собираемся переходить к другому

действию по окончании данного действия. Преподаватель не будет собирать тетради и проверять написанное упражнение или совершать иные действия по окончании процесса написания упражнения.

Таким образом, используя несовершенный вид, мы стремимся уйти от значения изменения ситуации, присущего глаголам совершенного вида. Мы стремимся сделать акцент на процессе действия: "Разграничение видов можно считать закономерным следствием того, что несовершенный вид обозначает собственно действие, а совершенный – его предел, после которого наступает новое состояние" [2, с. 156].

Литература

1. Воронец М.В. Выбор глагола в условиях конкуренции модусных значений видов // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2016. – № 2. – С. 156 – 160. // <https://cyberleninka.ru/article/n/vybor-glagola-v-usloviyah-konkurentsii-modusnyh-znacheniy-vidov>

2. Воронец М.В. Выбор глагола в условиях конкуренции модусных значений видов // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2016. – № 2. – С. 156 – 160. // <https://cyberleninka.ru/article/n/vybor-glagola-v-usloviyah-konkurentsii-modusnyh-znacheniy-vidov>

Киричек М.С.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА КАК ФАКТОР АКАДЕМИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Изучение основных факторов, влияющих на процесс и результат обучения иностранных студентов, выявляет целый ряд проблем, с которыми сталкиваются иностранные граждане. Это не только незнание русского языка, новые природно-климатические условия, но и новая образовательная среда,

которая может как помогать, стимулировать студента раскрыться, так и оказать негативное влияние на адаптацию студента в вузе. Различия в системах образования, новые требования и система контроля знаний, интернациональный характер групп, умение преподавателей организовать учебный процесс, сотрудничество преподавателей со студентами и студентов между собой – все отражается на способности студента адаптироваться к новым условиям вуза. Качество самой педагогической среды напрямую зависит от способности гибко учитывать интересы и потребности студентов, приезжающих на обучение в вуз.

Под средой следует понимать психолого-педагогический и социально-культурный спектр контактов как с ближайшим социальным окружением, обществом, так и с природой и миром искусства, формирующих познавательные, эстетические, духовно-нравственные, творческие отношения. "Средовой подход" Ю.С. Мануйлова связан с идеей включения образовательного учреждения в окружающую среду, а окружающая среда, в свою очередь, становится образовательным пространством в процессе обучения [1]. Образовательная среда учебных заведений обладает образовательными научными, культурными, этическими и другими ценностями, которые необходимы для решения учебных задач, "качество взаимодействия человека с окружающей его средой всегда отражает тот уровень культуры, носителем которого он является" [3].

Таким образом, значительный образовательный, педагогический, культурный потенциал необходимо превратить в культурно-образовательную среду как педагогическую систему, сформировать "отношение человека к своему культурному окружению, к историческому наследию, в результате чего возникает взаимосвязь между компонентами культурно-образовательной среды" [2].

Образовательная среда позволит адаптироваться в информационном пространстве медицинской науки, используя информацию, представленную на русском языке, а также создаст психолого-педагогические условия для

максимального раскрытия возможностей каждого студента способного к саморазвитию и профессиональному совершенствованию. Академическая, социальная и культурная сферы являются определяющими в процессе адаптации иностранных студентов в украинских вузах.

Академическая адаптация представляет собой взаимодействие иностранных студентов с образовательной средой вуза и позволяет решать учебные задачи и задачи, связанные с будущей профессиональной деятельностью в процессе обучения. Академическую адаптацию наиболее целесообразно осуществлять в условиях образовательной среды учебного заведения под влиянием личной культуры членов коллектива, их поведения, взаимоотношения, требовательности к себе и окружающим. Особое место в процессе приспособления студента к новой среде занимает языковая адаптация. "Оказываясь в новой языковой среде, студент плохо ориентируется в различных пластах новой для него лексики. Студенту, изучающему язык, практически невозможно самостоятельно отличить элементы литературного языка от нелитературного" [4], поэтому первостепенная задача педагогического коллектива, проявляя личную культуру труда, поведения, взаимоотношения, требовательности к себе и окружающим в пределах учебного заведения, представлять образовательную личностно-развивающую среду для студентов. Культура мышления, общения, речи, движения, внешнего вида в ходе педагогического взаимодействия, способы психодиагностики, коррекции и реабилитации, пересмотр привычных методов преподавания с позиции ценности личности – все это сфера образовательной среды, которая будет способствовать успешной адаптации иностранных студентов в социально-культурной сфере и предполагает освоение наряду с богатствами родной культуры культурных богатств украинского народа. В связи с этим, для вузов актуальной задачей является организация эффективного процесса обучения иностранных студентов, что позволит им освоиться в информационном пространстве медицинской науки и медицинской культуры и успешно адаптироваться к новой среде.

Литература

1. Мануйлов Ю.С. Средовой подход в образовании как педагогическая новация. Инновация в системе регионального образования: методология, теория, практика: материалы межрегиональной научно-практической конференции, Н.Новгород. 25-26 октября, 2005 г. – Н.Новгород: НГПУ, 2005.
2. Белозерцев Е.П. Опыт изучения культурно-образовательной среды. Сборник "Социокультурная среда". – Н.Новгород НГЦ, 2004.
3. Лихачев Б.Т. Экопсихотерапевтические аспекты воспитания // Педагогика, 1995. – № 1.
4. Филимонова Н.Ю. Предвузовская подготовка иностранных учащихся в рамках непрерывного образования / Н.Ю. Филимонова, А.Е. Годенко // Международное образование в начале XXI века. – М., 2005. – Ч. 1. – С. 50.

Клименко І.М.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ МОВИ – ШЛЯХ ДО ВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЄЮ

Професійна лексика будь-якої галузі науки насичена грецько-латинськими термінотворчими елементами (ТО), а медико-біологічна термінологія на 85% використовує латинські терміни з великою кількістю грецьких запозичень. Для успішного оволодіння професійною медичною мовою необхідна початкова навчальна база, якою і виступає латинська мова та основи медичної термінології. Важливу роль у будь-якій галузі знань відіграє наукова термінологія. Саме термінологічні системи складають основу професійної мови лікаря. У термінологічну підготовку лікаря входить не тільки розуміння термінів, але й уміння ними користуватися у практичній діяльності. Термінологічна лексика постійно розвивається і збагачується, тому вона

залишається найменш вивченим шаром лексичного складу мови. Значна увага термінологічній лексиці надається тому, що саме вона служить засобом взаєморозуміння між фахівцями.

Мета викладача – навчити студентів ефективним засобам запам'ятовування слів, складання словосполучень, перекладу термінів. Під час вивчення медичної термінології ми ставимо перед студентами задачу активного оволодіння всіма термінологічними циклами на базі відповідних розділів латинської граматики. Студенти мають бути підготовленими до того, щоб швидко та правильно читати, писати, розуміти та конструювати медичні терміни, складати рецепти латинською мовою. Виходячи з цього, викладачами кафедри мовної підготовки укладено методичний посібник "The Latin Language and Fundamentals of Medical Terminology", який містить лексичний мінімум до кожного заняття, системи вправ різного рівня складності, контрольні запитання з кожного термінологічного циклу, зразки тестових завдань.

Клочко О.О.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ-МЕДИКАМИ КУРСУ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Латинсько-грецька медична термінологія є основою для спілкування фахівців з природничих наук всього світу. Звичною є латинська мова для багатьох дисциплін, котрі вивчаються в медичних вишах України.

Латинська мова понад півтори тисячі років була для Європи мовою науки і культури, тобто її вплив на мови індоєвропейської сім'ї важко переоцінити. Відомо, що з підкоренням Греції Римом (II ст. до н.е.) відбулося унікальне взаємозбагачення латинської і грецької мов, а, відповідно, і культур.

Іноземні студенти-медики, котрі навчаються у вишах України, є жителями і Європи, і Азії, і Америки. Майже всі країни цих континентів були метрополіями або колоніями багато років. Великобританія, Франція, Бельгія і сьогодні мають значний мовний вплив на країни Середземномор'я, Північної Африки та частини Азії.

Для більшості студентів англійська, французька, іспанська мови, а тепер і арабська, є досить відомими та звичними для спілкування або, навіть, другою державною (офіційною), наприклад, англійська в Індії. Це позитивно впливає та полегшує навчання для студентів з цієї країни. З іншого боку, для студентів з Тунісу та Марокко більш природньо орієнтуватися на французьку мову; як правило, англійську мову вони знають, але не завжди рівень цього знання допомагає адекватно сприймати пояснення граматичних явищ латинської мови. Це не дивно, оскільки французька мова має більше аналогів з латинською. З іншого боку, студенти з Індії добре сприймають пояснення англійською: вплив латинської (як прямий, так і опосередковано через французьку) дається взнаки; правопис багатьох латинських медичних термінів співпадають, як і граматичні особливості; наприклад, утворення множини іменників в обох мовах (*datum – data, phenomenon – phenomena, fungus – fungi* та ін.).

Пам'ятаймо, що більшість студентів знаходиться в складному мовному середовищі: наприклад, рідна мова (це може бути хінді, англійська, арабська, французька тощо) плюс російська, українська.

Така дво-, три-, чотири- мовність додає навантаження на мнемічні можливості студентів. Звичайно, латинська мова не є мовою спілкування, але вона як додатковий предмет посилює складнощі навчального процесу у вивченні біології, анатомії, хімії та інших дисциплін. Потрібно враховувати особливості та проблеми багатомовності під час укладання навчальних посібників та підручників для іноземних студентів.

РОЛЕВАЯ ИГРА КАК МЕТОДИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Ролевая игра дает возможность преподавателю создавать желаемые реальные ситуации, а студентам – приобретать навыки в совместной деятельности. Многократные повторения процесса игры с разнообразными вариациями лучше усваиваются и надолго остаются в памяти обучающихся. Несомненные преимущества при этом имеет обучение без языка-посредника – тогда студенты вынуждены усваивать материал для участия в процессе коммуникации. На кафедре ПЛПИ в ДНУ иностранным студентам предлагаются реальные ситуации, с которыми они могут столкнуться в жизни: "Знакомство", "В общежитии", "В деканате", "В столовой", "В банке" и т.д. на основе методического пособия по развитию речи (для иностранных студентов подготовительного факультета), которое состоит из небольших по объему дидактических текстов и диалогов. По нашему мнению, на начальном этапе обучения РКИ большое значение имеет организация именно ролевого диалога, поскольку именно диалогическая речь способствует пониманию говорящих, обмену информацией между ними в процессе обучения. Если основной единицей обучения на начальном этапе обучения является микродиалог (2 – 4 взаимные реплики), то с усложнением коммуникативного задания постепенно увеличивается количество реплик, диалог преобразуется в полилог, вовлекая в процесс общения все больше студентов. Ролевой диалог предполагает групповую работу, в нем могут быть задействованы все или несколько участников учебного процесса. Максимальная приближенность к реальным речевым ситуациям, личностноориентированный характер диалогов стимулируют творческую активность студентов.

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ ВУЗОВ

На современном этапе обучения иностранных студентов-медиков русскому языку особое внимание уделяется формированию коммуникативной компетенции, основу которой составляет комплекс умений и навыков, позволяющих участвовать в речевом общении в его продуктивных и рецептивных видах.

Основная цель обучения в медицинском вузе сводится к тому, чтобы научить студентов пользоваться русским языком не только как средством коммуникации, но и как одним из средств овладения будущей специальностью. В этой связи особое значение приобретает развитие характеристик, обслуживающих сферу научной речи медико-биологического профиля и ситуации общения в системах "врач-пациент" или "врач-врач". Общение с больными в условиях поликлиники во время практических занятий на старших курсах требует от иностранных граждан умения создавать множество разнообразных высказываний как в устной, так и в письменной форме. Реализовать эту потребность помогает комплексная, многоуровневая работа над основными схемами и моделями построения коммуникативных единиц: микротекста, макротекста, предложений-высказываний, диалогических единств. Именно поэтому уже на первом и на втором курсах внимание студентов должно быть сосредоточено на выполнении заданий, направленных на развитие диалогической речи, а именно: при расспросе больного, его физическом обследовании, разговоре с больным, беседе с родителями ребенка и пр. Вопросы, на которые студентам-иностранцам необходимо дать ответ, раскрывают умение ориентироваться в общем многообразии лексических

единиц, необходимых для работы с пациентами. Так, диалог "Распрос больного" включает вопросы, выясняющие анамнестические данные о больном, а диалог "Физическое обследование больного" содержит указания, которые врач дает пациенту при проведении физического обследования органов и систем организма. При этом вводятся типовые распространители моделей, что также способствует активному усвоению основных лексических единиц.

Для третьего и четвертого курсов обучения русской речи характерным является обращение к монологическим высказываниям, как к более сложным в структурном отношении, поскольку реализуется задача подготовить иностранных студентов к отработке точного и быстрого использования медицинских терминов в профессиональном общении с персоналом клиники. Большое внимание уделяется составлению планов разного типа, написанию конспектов, записи в медицинскую карту и др. При подходе к построению монологических высказываний, как к одному из средств формирования коммуникативной компетенции, следует учитывать критерии отбора текстов и заданий к ним. Это могут быть тексты по анатомии, физиологии, биологии и клиническим дисциплинам: "Скелет человека", "Кровообращение", "Ткани и органы", "Дыхание", "Выделительная система", "Нервная система", "Уход за больным", "Инъекции" и др. Обучение умениям продукции (говорение и письмо) и рецепции (аудирование и чтение) текстовых произведений происходит одновременно с опорой на типовые модели функциональной организации классов текстов.

Таким образом, развитие коммуникативной компетенции, заключающееся в способности иностранных студентов-медиков выражать собственные суждения в устной и письменной форме, формулировать мысли с помощью языка, а также желание и умение вступать в коммуникацию с другими людьми, содействует успешной профессиональной деятельности будущего врача.

КОМУНІКАТИВНА ГРА ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

Здатність користуватись мовленням як інструментом діяльності є показником повноцінного володіння ним і свідчить про наявність у людини комунікативного вміння. Комунікативне вміння є компонентом володіння мовою, що не може утотожнюватися зі знанням мовного матеріалу або сформованістю мовних навичок та умінь. З цього випливає також, що це вміння повинно бути предметом окремої уваги. Комунікативний метод передбачає засвоєння мови безпосередньо в її комунікативній функції, тобто в процесі діяльності з позамовною метою. Це прямий вихід у комунікацію. Практично це означає, що вчитель зосереджує увагу учнів не стільки на засвоєнні мовних засобів чи розвитку навичок і умінь, скільки на діяльності, в процесі якої застосовується мова. При комунікативному підході здійснюється також засвоєння мовного матеріалу і формування навичок та умінь. Цей процес проходить паралельно з комунікативною діяльністю та на її фоні.

Засвоєння нового на основі раніше сформованих потреб здійснюється успішніше. Комунікативний метод заснований на тому, що процес навчання є моделлю процесу комунікації. Процес навчання при цьому спрощений у порівнянні з реальним процесом комунікації, але він є адекватним йому за основними параметрами, що враховують усі основні якості процесу спілкування: діяльнісний характер, цілеспрямованість і мотивованість, ситуативна співвідносність, предметність, змістовність. Врахування цих параметрів забезпечує створення такого процесу навчання, який надає можливість розвивати у студентів усі якості мовлення як засобу спілкування.

Принцип комунікативної спрямованості визначає й зміст навчання – відбір та організацію лінгвістичного матеріалу, конкретизацію сфер та ситуацій

спілкування, ставить викладача перед необхідністю відповідної організації навчального процесу, використання різноманітних організаційних форм для здійснення спілкування, які підвищують мотивацію навчання, у тому числі рольових ігор. На відміну від традиційних тренувальних вправ, що дозволяють зосередитись на мовній формі і на частій повторюваності, комунікативні ігри концентрують увагу учасників на змісті, але причому забезпечують і часту повторюваність мовної форми, тренуючи усі види навичок і умінь (читання, письмо, слухання, говоріння). Комунікативні ігри мають високий ступінь наочності і дають учню можливість відчувати роботу мови як засобу живого спілкування.

Комунікативні ігри забезпечують різноманітність мовних тем, що обумовлено самою ситуацією спілкування, яка припускає вступ до контакту, підтримку спілкування, реакцію на співрозмовника, висловлення своєї точки зору на фоні однієї, домінуючої теми розмови. Якість мовної практики підвищується тому що учні використовують мовну форму не механічно, а осмислено. Рольова гра є одним із найбільш цікавих та ефективних методів у навчанні іноземній мові. Це гра розважального характеру, в якій учасники приймають певні ролі та колективно створюють історію або слідуєть уже існуючій (зазвичай із фантастичних творів), у видуманих ситуаціях діючи відповідно до своїх ролей. Учасники приймають рішення, спираючись на словесний образ персонажа, а дії завершуються успіхом чи провалом згідно визначеній системі правил, норм та принципів. У межах правил гравці можуть вільно імпровізувати; їхній вибір у кожній ситуації формує інсценування та результат гри.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка. Посібник. – К.: Видавництво "Академія", 2001. – с. 76
2. Маслыко Е.А., Бабинская П.К., Будько А.Ф., Петрова С. Настольная книга преподавателя иностранного языка. И., Изд.: Высшая Школа, 2001. – С. 450–460.

3. Пальмер Г. Усний метод навчання іноземних мов. – К.: Рад. Школа, 1964, – С. 60–63.

Литвиненко А.А.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

К ПРОБЛЕМЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ЧТЕНИЯ В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ

Овладение русским языком является неотъемлемой частью профессиональной подготовки иностранных студентов. Наряду с этим чтение является одним из базовых умений, лежащим в основе непрерывного образования.

Одной из актуальных проблем обучения иностранных студентов неязыкового вуза остается трудность чтения профессиональной литературы на неродном языке. В свою очередь, требования к пониманию, обобщению, осмыслению языкового материала достаточно велики.

Работа над повышением эффективности профессионального чтения должна быть направлена на:

- развитие навыков осмысления содержимого текста;
- актуализацию знаний для точности и полноты понимания;
- развитие навыков выделения отдельных значимых элементов текста, обобщения, интерпретации.

Задача преподавателя неязыкового вуза – развитие базовых языковых умений (умения воспринимать часть текста (предложение, абзац) как языковое целое, умения выделять главное и второстепенное, умения соотносить значение слов применительно к заданному контексту), а также – работа над развитием речевых умений (осмысления, восприятия, возврата к ранее понятому, предугадывания), подбор интересных текстов, имеющих профессиональную

значимість для іностраних студентів, підвищення мотивації в извлеченні інформації из статей, книг на неродном языке.

Таким образом, чтение текстов повышает уровень языковой подготовки иностранных студентов в целом, способствует подготовке студентов к работе с узкопрофильными текстами при изучении других предметов.

Литвинова О.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ КУЛЬТУРИ ДІАЛОГУ НА БАЗІ ПРИНЦИПІВ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Організований на принципах гуманізму, навчальний процес створює викладачеві всі умови, для формування у студентів культури діалогу, детермінантою якого стають такі принципи гуманістичного виховання, як *толерантність, моральна культура та духовність*. Як зазначає В. Андрієвська, виховання толерантності у підлітків і молоді вбачається можливим на основі комплексної програми всебічного розвитку їхньої особистості. У першу чергу воно вимагає подолання когнітивного й емоційного егоцентризму: виховання здатності бачити і розуміти відмінність іншої людини від себе самого, сприймати цю відмінність як цінність; визнавати за іншим право бути іншим (відрізнитися зовнішнім виглядом, вірою, мовою, думками, вчинками). Толерантність, як суспільна цінність, повинна бути свідомо прийнята студентом і викладачем як індивідуальна цінність, а проблема виховання її – трансформуватися в процес досягнення спільного інтересу, спільної мети.

Спонування студентів до морального самовдосконалення вимагає виховання культури почуттів, яка виявляється в здатності людини до співпереживання, співчуття, розуміння інших і себе, культури поведінки, спілкування людини і формування особистої духовної культури.

Поняття духовності належить значною мірою до найбільш загальних характеристик особистості. За Т. Осиповою, духовність – це така організація навчально-виховної роботи педагогічного спілкування у виші, котра базується на позиції ціннісної свідомості, ціннісної поведінки у всіх формах людських відносин: моральних, політичних, релігійно-естетичних, художніх, інтелектуально-пізнавальних, мотиваційно-оцінних, але особливо суттєво у сфері моральних та ціннісних відносин.

Лоцинова І.С.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

СИМВОЛІКА ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН У МОВОТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Під час засвоєння ботанічної номенклатури в курсі латинської мови студенти-іноземці знайомляться зі значною кількістю назв лікарських рослин. З метою кращого опанування великого масиву лексики доречним було б на заняттях з української мови розповісти про символіку цих рослин, спираючись на творчість українських авторів. У своїй оказіональній деривації письменники Придніпров'я часто використовують лексему *полин* (*Artemisia*, ae f) – символ печалі, гіркої людської долі, наприклад: *А у душі **полин-відчай** і думка скоромовкою* (Ю. Купіч); *Ось мати йде... **Полин-долиною** / Я до турбот її навстріч* (С. Бурлаков). А ще *полин* символізує пам'ять про рідну землю, бо гірко на серці в того, хто, потрапивши на чужину, повертатися до рідного краю може лише в думках: *Горить на наших чолах непокора. / З шоломів мрій **полин-росу** н'ємо* (Ю. Кириченко). За народними повір'ями, *полин*, як і *чебрець* (*Thymus*, i m), брали в дорогу як символ Батьківщини і як оберіг на чужині. Мабуть, це й послужило смисловою основою для створення оказіоналізму, за допомогою якого М. Дружко підкреслила свій повсякчасний зв'язок із рідним

корінням: *Теплим духом полин-чебрецю / Оселюсь я у серці грайливому.* Ліричний настрій породжує також образ матері, побудований на співставленні слів-символів *полин* і *шипшина* (*Rosa*, ае f): *Мамо моя, інститутська, англійщина, / філологічним навчена істинам... / Мамо моя, городська крендешинова, / квітко моя, полиново-шипшинова* (Леся Степовичка). У слов'янських народів *шипшина* символізувала не лише красу, молодість, ласку, але й чоловічу міцність (внаслідок своєї озброєності шипами). Отже, в образі цієї жінки переплелися такі риси, як тендітність, врода, ніжність, а також гіркота втрати і міцність духу.

Отже, символ у мовотворчості дніпропетровських письменників дає можливість такого розширення смислу, що виходить за межі лексичних значень слів.

Лукацька Я.С.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасні педагоги на сьогодні мають справу зі збільшенням труднощів під час викладання іноземної мови як непрофільного предмету у вишах. Найбільшою проблемою є мотивування студентів до навчання, брак якого негативно впливає на рівень оволодіння іноземними мовами. Відсутність автентичного мовного оточення, негативне ставлення до предмету, яке могло бути сформоване в школі, нерозуміння необхідності оволодіння даним предметом можуть створювати значні труднощі під час вивчення курсу. Завдання педагога – не лише роз'яснити, для чого потрібно вивчати іноземну мову, окреслити можливості, які надають такі знання, змусити повірити в свої здібності, але і зацікавити студента настільки, щоб він не просто вчився, але

вчився із задоволенням, бо саме це і є важливою умовою максимального залучення в процес навчання, дає найрезультативніше оволодіння мовою.

Використання інформаційно-комунікативних технологій дає змогу вирішити це питання, бо процес засвоєння знань стає не просто цікавішим, зрозумілішим, а відбиває особливості існування молодого покоління в сучасних інформаційних умовах. ІКТ також дає змогу розвивати комунікативні здібності та оптимізувати навчальний процес.

Використання інформаційно-комунікативних технологій – це заняття з використанням комп'ютера, що дає змогу застосовувати спеціальні навчальні комп'ютерні програми, робота в мережі Інтернет, використання електронних підручників, використання інтерактивної дошки, а також комбіноване та комплексне використання ІКТ.

Заняття із залученням комп'ютера, коли він використовується не лише в демонстраційному режимі, мають значні переваги. Сучасні студенти є впевненими комп'ютерними користувачами, що значно полегшує запровадження таких методик. А необмежені можливості комп'ютера, здатного поєднати в собі відтворення аудіо- та відеоінформації, зацікавлюють студентів, урізноманітнюють процес опрацювання матеріалу, сприяють залученню мимовільної пам'яті, роблять навчання продуктивнішим. Заняття з роботою в мережі Інтернет цікаві та корисні для студентів, але завдання викладача в таких умовах є чітко направити їхню роботу, щоб уникнути негативного впливу безмежного простору інформації. Використання Інтернету надає можливість спілкуватися з носіями мови в чатах та особисто за допомогою великої кількості ресурсів, що існують на сьогодні, бо прослуховування автентичного іноземного мовлення та змога говорити іноземною мовою без опори на рідну можуть значною мірою покращити результативність навчання та дійсно є цікавими для молоді.

Використання електронних підручників та навчальних комп'ютерних програм здатне не тільки урізноманітнити подачу матеріалу, допомогти проконтролювати рівень отриманих знань, такі підручники є більш

привабливими для студентів, використання їх підвищує мотивацію, зацікавлює предметом. Використання інтерактивної дошки на заняттях з іноземної мови робить процес навчання наочним, пізнавальним. Використовуючи майже необмежені можливості цієї дошки можна створювати власні програми, вносити зміни в хід проведення заняття. Студенти стають більш активними на заняттях, темп викладання можна збільшити за рахунок зручності управління, використання вже готових матеріалів, а також викладач має змогу зберігати записи в комп'ютері щоб потім за необхідності повертатися до них.

Використання ІКТ на заняттях з іноземної мови є незамінним для мотивації студентів, воно допомагає вдало поєднувати теорію і практику, створювати умови для комплексного засвоєння матеріалу, залучити студентів до співпраці один з одним та з викладачем, навчальний процес стає активнішим, емоційнішим, цікавішим, а тому і продуктивнішим.

Магрламова К.Г.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Актуальність. Вітчизняна система охорони здоров'я нині перебуває в пошуку шляхів виходу з кризової ситуації та побудови нової моделі, наближеної до європейських стандартів. Такий процес обов'язково потребує зміни парадигми базової середньої та вищої медичної освіти. Саме тому в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій та доказової медицини, впровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я нових методів лікування і діагностики захворювань, новітніх інформаційних і сучасних медичних технологій, що дозволяють працювати в єдиному професійному світовому чи європейському просторі, на часі гостро стоять питання

реформування системи медичної освіти. Необхідність реформування вищої медичної освіти в Україні вимагає вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх лікарів у провідних навчальних закладах світу. Значний інтерес щодо досліджуваного питання становить досвід Великої Британії, де підготовка майбутніх лікарів здійснюється відповідно до європейських стандартів та спрямована на формування професійної еліти суспільства.

Значний інтерес становлять результати досліджень науковців Великої Британії щодо підготовки майбутніх сімейних лікарів: M. Bearman (Random comparison of virtual patient models in the context of teaching communication skills, 2001), C. Boelen (A new paradigm for medical schools a century after Flexner's report, 2002).

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів з метою посилення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному та міжнародному ринках праці зумовлені проголошенням Україною курсу на євроінтеграцію.

Система професійної підготовки майбутніх лікарів у Великій Британії має специфічні особливості, а саме: організація професійної підготовки здійснюється відповідно до цілей і закономірностей розвитку британського суспільства та освітніх стандартів; професійна підготовка майбутніх лікарів розглядається як системне, багатовимірне явище, що має цілісний, неперервний, адаптивний характер, охоплює сукупність взаємопов'язаних структурних елементів (законодавчу базу, освітні заклади і центри, державні програми підготовки майбутніх лікарів, різнорівневі освітні (підготовка бакалаврів, магістрів, докторів філософії тощо) та консультаційні програми (зміст, форми, принципи організації навчання студентів вищих медичних навчальних закладів; інноваційні технології навчання; педагогічний персонал; науково-методичний супровід тощо), що впливають на забезпечення якості професійної підготовки майбутніх лікарів у Великій Британії.

Висновки. У медичній освітній практиці Великої Британії відбувається постійний пошук інноваційності форм та технологій організації професійної підготовки майбутніх лікарів, котрі забезпечують якість і продуктивність професійного навчання на основі суб'єкт-суб'єктної дидактичної взаємодії, спрямованості навчання на розвиток критичного та творчого професійного мислення, особистісної рефлексії на основі інтердисциплінарності змісту навчальних дисциплін та впровадження інтерактивних, дискусійних, евристичних ситуаційних форм та методів навчання.

Мельник С.Н.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ОТРАБОТКА ПРОИЗНОШЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ НАУЧНОМУ СТИЛЮ РЕЧИ

Необходимый словарный материал подбирается преподавателем на основе лексики доступных для данного этапа обучения научных текстов, предлагаемых в аудитории.

Выделяются следующие темы упражнений:

- Гласные [а, о, у, ы] под ударением.
- Различение звуков [о-а-у] и [о-у-ы].
- Безударные гласные [а, о].
- Безударные окончания -ого [ава] с кратким гласным [а] в прилагательных мужского рода в родительном падеже единственного числа.
- Сочетания существительных с предлогами.
- Оглушение и озвончение согласных.
- Твердые и мягкие согласные.
- Сравнение формы или значения пары слов (состоять – состоят, ответ – ответь и др.).

- Ударение в существительных среднего рода (в суффиксе -эни-е от глаголов на -ить; в именительном падеже множественного числа: тѐло – телá, ядрó – ядрá; в родительном падеже множественного числа: свóйство – свóйств, веществó – вещѐств, пятнó – пýтен и др.).

- Безударные гласные [е, а] после мягких согласных (обозначаются буквами е, я: делѝть – д'и'лѝт', пятнó – п'и'тнó, но в конце слова: мóре – мор'э, жѐлтая – жóлтайа).

Ударение в прилагательных (суффиксы -овáт-, -ее в сравнительной степени двухсложных прилагательных; -áйш- в превосходной степени прилагательных; окончание -óй в прилагательных и порядковых числительных).

- Согласные [л - л'].

- Ударение в глаголах (приставка вѝ- в глаголах совершенного вида; суффикс -йрова-).

- Произношение на стыке приставки и корня.

- Звук [ш'] на месте буквы щ и вместо сочетания сч (движущийся, поглощать, считать).

- Ударение в причастиях (вычислѝют – вычислѝющий, изучáет – изучáемый, изучáть – изучáвший, решѝть – решѝвший).

- Согласные [ч', ц] (на месте букв ч и ц и вместо сочетаний тч, дч, тся, тся, тс, дс, дц).

- Безударные слова (обычно односложные частицы и предлоги) и слабоударяемые слова (предлоги и союзы, которые состоят из двух или трёх слов).

- Ударение в сложных словах.

- Произношение согласных [с, з, н] перед мягкими согласными [н', д', т', ш'].

- Удвоенные согласные (на границе приставки и корня, корня и суффикса, предлога и последующего слова).

- Постоянное ударение в существительных мужского рода (суффиксы

-йст, -йзм, -ánt, -ёр и др.; окончание -а в именительном падеже множественного числа; окончание -у в предложном падеже единственного числа).

- Постоянное ударение в существительных женского рода (окончания при суффиксах -от-á, -изн-á, -б-á).

Задания на отработку произношения:

1. Слушайте. Слушайте ещё раз и повторяйте слова.
 2. Читайте данные слова вслух.
 3. Слушайте команды и выполняйте их (Положите книгу на стул. Положите книгу на стол и др.).
1. Слушайте и записывайте. Прочитайте (Слушайте и сравнивайте...).
 2. Слушайте. Следите за сдвигом ударения в родительном падеже множественного числа существительных. Прочитайте вслух и др.

Мірошніченко І.Г.

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна**

ІНТЕРНЕТ- ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Незамінними помічниками у самостійній роботі під час вивчення іноземних мов стали комп'ютерні технології, що на практиці доводять свою високу ефективність. Інтернет розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземної мови, надаючи доступ до різноманітних автентичних матеріалів: наукової та професійної літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів, довідників, словників. Використання інформації з іншомовних джерел розширює світогляд студента, допомагає бачити різні точки зору на один і той же факт, що формує аналітичне і критичне мислення.

Інтернет- та мультимедійні технології слугують незамінним джерелом нововведень та інновацій. На практичних заняттях з іноземної мови викладачі використовують їх для здійснення таких навчальних функцій: ілюстрації навчального матеріалу; удосконалення вмінь аудіювання на основі автентичних текстів; поповнення словникового запасу студентів за загальноосвітніми та професійними лексичними темами; активної самостійної роботи студентів; контролю знань студентів, що здійснюється за допомогою тестування; аналізу статистичних даних (кількість правильних/неправильних відповідей; кількість часу, витраченого на виконання завдань).

У новітній час в українському освітньому просторі набирає обертів самонавчання іноземним мовам у системі дистанційного навчання MOODLE (Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment – Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище навчання). Дистанційне навчання стало дуже популярною формою освіти в світі, яку практикують мільйони студентів. Як зазначає вітчизняний дослідник В. Черниш, до переваг, що притаманні дистанційній формі вивчення іноземної мови, належать: мотиваційний потенціал; конфіденційність; більша інтерактивність та навчальна задіяність студента у порівнянні з аудиторною роботою; можливість багаторазового повторення навчального матеріалу; наявність постійної довідкової системи; забезпечення наочності та багатоваріантності подачі матеріалу; наявність форуму та чату; можливість самоконтролю. Крім навчальних цілей, робота з дистанційною системою MOODLE виховує свідоме та відповідальне ставлення до навчання, вчить раціонально використовувати час.

Сучасна молодь активно самостійно вивчає іноземні мови за допомогою соціальних мереж, де можна знайти тематичні групи, спеціально створені для вивчення іноземних мов і взаємодопомоги у цій справі: учасники груп обмінюються навчальними матеріалами (посібниками, словниками, відеокурсами, Інтернет-посиланнями), дають один одному консультації, поради. Такий спосіб вивчення іноземної мови приваблює своєю невимушеністю та ненав'язливістю, сприяє подоланню мовного бар'єру.

Серед великої кількості проблем, які вирішує сучасна методика, на одному з чільних місць стоїть завдання перевірки знань: викладач контролює рівень і якість засвоєння вивченого матеріалу, а у той же час студент теж дає власну оцінку своїм здобуткам. На даному етапі функціонує величезна кількість сайтів із типовими й різноманітними за тематикою онлайн-тестами з іноземних мов. Наприклад, на сторінках сайтів News.BBC, LanguageLink, OxfordEnglishTesting, EnglishLearner, Test-My-English можна виявити рівень володіння англійською мовою; тестові системи ExamEnglish, A4ESL дають можливість підготуватися до міжнародних екзаменів; тести з ділової англійської можна знайти на сторінках English-test.net і т. д. Завдяки цим розробкам кожний студент може самостійно перевірити свої знання, уміння, навички, рівень підготовки за різними видами мовленнєвої діяльності.

Мосіна Ю.С.

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В. Лазаряна**

ПЕРЕКЛАД СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ: ГОЛОВНІ АСПЕКТИ

Спеціалізована термінологія в останні роки знаходиться в центрі уваги багатьох дослідників. Наявність спеціалізованої лексики свідчить про те, як та чи інша галузь знань розвивалася. І перед викладачем постає питання, як навчити студента розрізнявати терміни і коректно перекладати їх.

Переклад – це складний процес, що включає в себе декілька аспектів, і знання термінів при перекладі спеціалізованих текстів не останнє. Необхідно ретельно і повноцінно планувати і визначити правильні цілі, і вихідний матеріал має бути зосереджений на них, а не введений лише тому, що подобається викладачу.

При перекладі тексту важливий не лише підбір правильних еквівалентів, але й передача головних думок тексту, відповідність культурному підґрунтю країни, на мову якої перекладається текст. При перекладі технічно-наукових текстів треба звертати увагу на точність термінів, за допомогою яких автор намагався передати основну думку. Також важливо знати, на кого спрямований текст, що перекладається: чи це інструкція користувача, чи вузько спрямований спеціалізований текст, що призначений для спеціалістів певної галузі. Стиль і термінологія, використані у тексті, залежатимуть від цих факторів.

Оскільки традиційно переклад – це самостійна, важка і трудомістка діяльність, що не завжди є цікавою для студентів, до неї можна привнести деякі розважальні елементи. По-перше, зробити переклад колективним, тобто певній групі студентів дати частку спеціалізованого тексту. По-друге, запропонувати змагання, тобто порівняти завершені переклади з оглядом на коректність переведених термінів. Наступним кроком можна дати різні уривки одного й того ж тексту декільком групам студентів, щоб потім з цих уривків скласти повний, цілісний текст. Результат тут також залежатиме від правильності і "однаковості" перекладу тих самих термінів.

І, головне, для коректного перекладу спеціалізованого тексту мають бути достатні наукові знання у даній галузі.

Москаленко Н.А.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

АУДИРОВАНИЕ КАК МЕТОД ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Сегодня аудирование понимается как сложнейший комплекс механизмов формирования речевой компетенции. В современной методологии преподавания иностранных языков уже обозначены границы весьма перспективных направлений в исследовании относительно, например, системы

упражнений на развитие умений аудирования, способности к речевой догадке, навыков творческого применения воспринятых конструкций в собственной речи и т.д.

В русле современных исследований актуальным является вопрос о разновидностях аудирования. Различают учебное и коммуникативное аудирование. Первое направлено на формирование речевого слуха и навыков узнавания лексико-грамматического материала. Второе – обучает понимать речь на слух при ее одноразовом воспроизведении. Кроме того, важно применять в обучении различные виды аудирования. Так называемое "поисковое" или "выяснительное" аудирование направлено на извлечение необходимой, выборочной информации. "Ознакомительное" ставит цель перед реципиентом понять основное содержание услышанного текста, извлечь основную информацию. Наконец, "детальное" аудирование предполагает полное и точное понимание содержания и смысла текста.

Для реализации различных целей аудирования должны быть проработаны соответствующие подготовительные упражнения, которые направлены на развитие 1) фонематического слуха и механизма внутреннего проговаривания; 2) интонационного слуха и механизма сегментации речевой цепи; 3) оперативной памяти; 4) навыка языковой догадки и механизма вероятностного прогнозирования.

Моцная Е.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

КОМПЬЮТЕР КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

В современном информационном мире владение компьютерными технологиями является необходимым для каждого грамотного человека.

Использование новых информационных технологий приобретает особое значение в такой сфере образования как изучение иностранного языка.

Существует три области использования компьютера при обучении языку:

а) компьютер – как вспомогательное средство деятельности.

б) компьютер – преподаватель.

в) компьютер – студент.

Наиболее часто компьютер рассматривается как учебный инструмент. Компьютерные технологии можно использовать для создания своих веб-сайтов. Их можно использовать в процессе обучения всем видам речевой деятельности, а компьютерные презентации становятся все более распространенным средством представления информации и используются для иллюстрации к докладам на научных студенческих конференциях, проводящихся в медакадемии каждый год, а также для подготовки учебных материалов, используемых преподавателями в каждодневной работе.

Особое значение имеют технологии коммуникации в письменной форме. Сюда можно отнести электронную почту, объявления и т.д. Студенты обмениваются информацией, общаются с носителями языка. Это помогает увеличить словарный запас, умение вести диалог, помогает изучить другую культуру и т.д. Информационные технологии следует сочетать с учебным процессом и программным языковым материалом. Например, при изучении темы "Медицинское образование в Украине" можно провести телекоммуникационный семинар. Студентам было бы интересно найти и сравнить принципы обучения в Украине, США и Великобритании. Цель таких семинаров – расширение языковых умений и знаний, повышение культуры общения, умение критически мыслить и т.д.

По сравнению с традиционными формами обучения обучение с привлечением компьютера имеет следующие преимущества: видео, аудиовозможности, связь с большим количеством источников, неограниченное количество информации, самоконтроль и контроль преподавателя, возможность

общения с носителями языка, увеличение интенсивности процесса обучения при наличии свободного доступа к интернету.

Сейчас постоянно растет количество пользователей среди молодых людей, особенно студентов, которые предпочитают компьютер как средство самостоятельного изучения иностранного языка. Поэтому использование информационных технологий является актуальным и нужным.

Литература

1. Радовель В.А. Основы компьютерной грамотности / В.А. Радовель. – Ростов на Дону, 2005.

2. Степанова Н.Ю. К проблеме использования информационных технологий в изучении иностранного языка / Степанова Н.Ю. – М., 2006.

Нашиванько О.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

РОЛЬ ЭПОНИМОВ ПРИ ПЕРЕВОДЕ МЕДИЦИНСКИХ ТЕКСТОВ

Одной из главных задач в учебной программе курса иностранных языков в медицинском высшем учебном заведении является формирование навыков перевода специальной медицинской литературы и умение получать профессионально важную информацию. Проблема употребления эпонимических терминов в сфере медицины связано с проблемой обучения студентов – медиков правильному переводу эпонимов, которые встречаются в разных подсистемах медицинской терминологии. При работе с медицинскими текстами студенты сталкиваются с определёнными трудностями при переводе эпонимов. Многие лингвисты и специалисты в области медицины предлагают отказаться от их употребления и заменить эпонимические термины описательными. Однако, несмотря на их явные недостатки, эпонимы составляют большую часть медицинской терминологии и делают

профессиональный язык медиков более богатым, лаконичным и понятным в данной языковой сфере.

Эпонимы в медицине чаще всего употребляются для наименований, образованных от собственных имён врачей, учёных (жгут Эсмарха - Esmarch`s tourniquet, болезнь Педжета – Paget`s disease, зажим Кохера – Kocher`s clamp и т.д.). Очень часто эпонимы включены в синонимические ряды (миеломная болезнь, плазмоцитома, болезнь Калера, миеломатоз – myeloid disease, plasmocytoma, Kahler`s disease, myelomatosis).

Следует обратить внимание на такую закономерность: если какая – либо анатомическая структура обозначается синонимическими терминами, среди которых имеется и традиционный эпоним, то именно он используется в качестве производящей основы в названиях болезней, поражающих эту структуру (слуховая/евстахиева труба, воспаление слуховой трубы, евстахеит – auditory/Eustachian tube, inflammation of the auditory tube, eustachitis).

Нет сомнений, что перевод эпонимических терминов вызывает определённые трудности у студентов. Это обусловлено тем, что студенты-медики начальных курсов не владеют достаточными знаниями по анатомии, гистологии, этимологии заболеваний и не знакомы в полном объёме с медицинской терминологией.

Особая роль в данном вопросе отводится преподавателю, которому следует обсудить со студентами дополнительную информацию об учёном и о сфере медицины, в которой он работал. Также он должен убедить студентов, работающих над переводом текста, что это ответственная и важная работа, поскольку от качества перевода может зависеть даже здоровье и жизнь людей.

НІМЕЦЬКОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

В умовах прагнення України вступити до Євросоюзу існує потреба суспільства в оволодінні іноземною мовою як засобом міжнаціонального та міжнародного спілкування, що потребує підготовки у ВНЗ висококваліфікованих викладачів, зокрема німецької та англійської мов, як найбільш вживаних у світі. Тож актуальності набуває оновлення технологій аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів. Вирішення цих проблем можливе за умов залучення інформаційно-комунікаційних технологій, навчальних комп'ютерних програм, сучасно обладнаних лінгафонних кабінетів, спрямованих на формування у майбутніх викладачів німецькомовної компетентності в діалогічному мовленні.

За сучасними європейськими стандартами міжнаціональне спілкування вимагає від фахівців знання не однієї, а двох і більше іноземних мов, що потребує підготовки у ВНЗ висококваліфікованих викладачів.

Згідно з сучасними програмами багатьох мовних ВНЗ однією з основних практичних цілей навчання майбутніх викладачів іноземних мов є оволодіння навичками та вміннями іншомовного говоріння в монологічній та діалогічній формах. Володіти німецьким діалогічним мовленням означає вміти вести бесіду відповідно до реальної чи навчальної ситуації, а також до змісту почутого чи прочитаного.

Майбутній викладач німецької мови повинен оволодіти німецьким діалогічним мовленням у ситуаціях неофіційного та офіційного спілкування. Кінцевими вимогами до рівня сформованості німецького діалогічного мовлення

є вміння брати участь у бесіді, дискусії, вільно користуватись різними функціональними типами діалогу. Так, на кінець першого року вивчення німецькомовний студент має вміти: експресивно розмовляти; виправляти фонетичні, лексичні, граматичні помилки співрозмовника; аналізувати й підсумовувати почуте; перевіряти, чи його правильно зрозуміли; чітко ставити запитання та надавати інструкції; організувати бесіду; підтримувати/утримувати увагу групи тощо.

Ступінь розуміння мовлення співрозмовника, без сумніву, впливає на перебіг розмови та її результат. Процеси розуміння й породження мовлення під час усного діалогічного спілкування не можуть бути відокремленими, тобто процес формування німецького діалогічного мовлення нерозривно пов'язаний та обумовлений рівнем розвитку компетентності майбутніх викладачів іноземних мов аудіюванні. Таким чином, розвиток умінь іншомовного діалогічного мовлення проходить паралельно із розвитком аудитивних умінь студентів. Тому для навчання німецького діалогічного мовлення майбутніх викладачів обрано стратегічну лінію від засвоєння діалогу-зразка до продукування власного діалогу.

У методиці викладання іноземних мов навчання діалогічного мовлення може реалізовуватись двома шляхами: "зверху" – від діалогу-зразка до власного діалогу студентів; "знизу" – від засвоєння структурних елементів діалогу (реплік, діалогічних єдностей, мінідіалогів) до самостійної побудови цілого діалогу. Діалог-зразок виступає для студента як орієнтир на результат його навчання. Засвоєння зразків мовлення, зокрема окремих частин діалогу-зразка, є необхідною умовою. Оскільки мовленнєві кліше студентів ще недосконалі, добір мовних засобів, їх правильну організацію в реченні, студенти здійснюють значною мірою за участі свідомості, то передусім необхідним є тренування в підготовленому діалогічному мовленні, яке й виступає перехідною ланкою до непідготовленого. Таким чином, студент під кінець навчання отримує стабільні компетентності в діалогічному мовленні.

L'INTERCULTUREL EN SALLE D'ÉTUDES AU QUOTIDIEN

On sait que l'UNESCO a déclaré le XXI-e siècle "siècle des personnes plurilingues et polyglottes". Le but à atteindre est très élevé et très noble.

Le Conseil de l'Europe proclame une devise ardente!: "de la diversité linguistique à l'éducation plurilingue". Tout cela a contribué à l'introduction d'une deuxième et troisième langue étrangère dans les établissements d'enseignement supérieur ukrainiens. Faut-il aujourd'hui parler d '*interculturel* ou plutôt d'*interculturalité*?

Le rôle des universités dans ce contexte redevient essentiel. À quoi servent-elles? Quel est le projet éducatif? Quelle est la mission éducative? Comment aider les élèves étrangers et ceux ukrainiens à apprendre ensemble, à communiquer, à se construire, à comprendre leur environnement, à trouver leur place dans la société et à y réussir du mieux possible?

Parmi les disciplines universitaires, l'enseignement des langues étrangères est primordial, fondamental même, parce qu'il est lieu privilégié d'une rencontre interculturelle organisée.

Le professeur devient médiateur culturel, interculturel, vecteur de compréhension mutuelle. Il encourage l'apprenant à la fois dans l'acquisition langagière, dans sa capacité à échanger, à s'exprimer, à partager ses idées avec les autres. Il contribue à faciliter la perception, la compréhension, sans simplifier la réalité.

La langue étrangère prend une fonction de filtre, elle devient facilitatrice, là où la langue maternelle peut générer un obstacle.

Des principes simples permettent d'aborder l'interculturel de manière efficace tout en y associant l'acquisition des compétences langagières: être capable de présenter une situation, de décrire une situation, d'exprimer son opinion, etc.

Nous mettrons en place quatre axes opérationnels pour la séance de langue. Réfléchir sur la langue cible. Réfléchir sur soi-même, sur les autres, sur les relations entre soi-même et le(s) groupe(s) d'appartenance, sur la/les relation(s) aux autres. Réfléchir/développer les apprentissages sur les connaissances factuelles, les aspects culturels liés à la langue cible et aux pays où la langue cible est parlée. Réfléchir sur son propre environnement culturel : être capable de le percevoir, de le comprendre, de le présenter à un groupe.

Панталеенко Е.С.

**Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта**

МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА (АНГЛИЙСКОГО)

Как известно, грамматика представляет собой наиболее абстрактный ярус форм и значений, поэтому её освоение, как системы, максимально способствует развитию как умственного, так и логического мышления студентов. Поэтому при обучении грамматике наиболее целесообразным, как полагают методисты, представляется применение сознательно-сопоставительного и когнитивного методов. Когнитивный метод ставит целью расширение общеобразовательного кругозора студентов, допускает использование родного языка и усиливает принцип сознательности в обучении, а сознательно-сопоставительный предполагает использование с самого начала правил: вербальных и схематических. Требования к вербальным правилам включают в себя инструктивность, лаконичность, практическую направленность, научность,

доступность, а так же чёткость изложения. Схема должна быть наглядной и представлять наиболее существенные признаки любого грамматического явления. При изучении любого грамматического явления следует четко определить перед студентами основные моменты, характерные именно для определённой грамматической конструкции: цель употребления, функция (для чего существует в языке, что выражает); способ употребления (как образуется).

Панченко В.А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

МЕТОДИЧНІ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПІСНІ

Сучасна популярна пісня є своєрідною текстовою побудовою, що виникла в результаті довгострокового жанрово-історичного розвитку і втілює суспільні, культурні та лінгвістичні зміни. Пісні завжди притаманна експресія, яка може бути нормованою (типовою для більшості жанрів будь-якої мови) та форсованою, властивою жанрам, що вимагають підвищеної концентрації засобів експресивності. Сучасний пісенний текст існує у певній концептосфері, яка включає в себе як традиційні, так і нетипові, нові концепти ("Ненависть", "Смерть", "Релігія"), тобто є відкритою системою. Тексти пісень з форсованою та нормованою експресивністю створюються за допомогою лексико-стилістичних та граматичних засобів. Нормована експресивність досягається завдяки таким тропам, як епітет, метафора, порівняння, уособлення тощо; синтаксичним прийомам (синтаксичний паралелізм, градація, антитеза, парцеляція тощо), зсуву граматичних категорій в бік підвищення ролі займенників та вигуків. Форсована експресивність проявляється у підкресленому висвітленні ключових семантичних елементів пісні за допомогою яскравої назви, сленгу, зниженої лексики, підвищеної концентрації стилістичних засобів, повторів, звукопису та кольоропису. Комплекс мовних та

мовленнєвих засобів створення форсовано експресивного тексту пісні є її стилістичним портретом, що будується за алгоритмом: визначення концептуальної сфери пісні; аналіз її граматичної структури (синтаксичної схеми, займенникової моделі, характеру повторів); наявність звукопису та кольоропису; комплексу тропів; типу креолізації. Стилiстичний портрет пісні може використовуватися при вивченні мови як рідної або іноземної, завдяки популярності пісенної творчості серед молоді, що вивчає ці мови.

Панченко Е.И.

Днепровский национальный университет имени Олеся Гончара

АЛФАВИТ КАК МЕТОДИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Для филолога представление о любом языке начинается с алфавита. Однако, несмотря на внешнюю простоту, алфавит представляет собой существенную методическую проблему, основными аспектами которой являются необходимость изучать алфавит; порядок изучения букв алфавита; способы объяснения использования букв и их произношения и другие.

Для начинающих изучать русский язык иностранцев сложность при изучении русского алфавита и русской фонетики заключается в том, что почти все буквы русского алфавита могут обозначать несколько разных звуков, например: буква Е может обозначать звуки [Э], [ЙЭ], [И], а иногда даже звук [Ь]. Русский звук [Ц] является единым и нечленимым звуком, хотя и похож на сочетание звуков [Т+С], именно поэтому некоторые иностранцы произносят на месте буквы Ц два звука [ТС]. В таком случае иностранцу надо объяснить, что звук [Т] нужно произносить максимально кратко!

Если нужно объяснить иностранцу положение языка при произношении какого-либо звука, это можно сделать с помощью рук. Например, кисть правой руки нужно округлить, пальцы направить в пол и представить, что правая рука - это небо, альвеолы и зубы. А левая рука будет изображать язык, что даст

возможность показать студентам-иностранцам положение языка во рту.

Для изучения алфавитов в разных языках существует огромное количество специальных текстов, чаще стихотворных, которые должны стать предметом специального методического исследования.

Пегушина Л.С.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Культура усного й писемного мовлення – необхідна складова виховання людини. Вона допомагає підвищувати свій культурний рівень, готує до активної виробничої й суспільної діяльності. Вільне володіння студентами різними видами мовлення, уміння використовувати мовні багатства для точного висловлення своїх думок – кінцева мета роботи викладачів-філологів.

Робота над формуванням і підвищенням загального рівня культури мовлення може бути організована у такий спосіб: створення лексичних мінімумів, ознайомлення студентів зі способами семантизації лексики, виконання граматичних вправ, спрямованих на формування у студентів уміння пояснити ту чи іншу лексичну помилку.

Багато проблем виникає у студентів саме на рівні вироблення навичок грамотного письма, тому особливу увагу слід зосереджувати на повторенні головних орфографічних правил.

Досягти певної грамотності студентів можна, систематично і старанно працюючи на практичних заняттях.

Основний недолік низької орфографічної грамотності студентів полягає в тому, що вони мало пишуть, а викладач мало контролює написане. Практичне заняття з мови треба будувати так, щоб студенти якомога більше писали, звертаючи увагу на потрібні орфограми, а вдома – виконували вправи,

закріплюючи здобуті навички. Вправи в підручниках не завжди насичені потрібними орфограмами, тому викладачам потрібно самостійно напрацьовувати потрібний матеріал, складати тематичні словники, диктанти.

Негативно позначається на грамотності студентів і однотипність письмових вправ. Щоб забезпечити місце засвоєння певного орфографічного правила, викладач повинен протягом заняття змінювати декілька разів характер завдань.

Наприклад, щоб ефективніше опрацювати правопис відмінкових закінчень, викладач може дати такі завдання:

- 1) поставити написаний на дошці прикметник у потрібному відмінку;
- 2) змінити прикметники у сполученні з іменником на антоніми;
- 3) записати його у тому ж відмінку;

4) перебудувати певне словосполучення так, щоб до складу його увійшов прикметник у певному відмінку.

Така різноманітність завдань поживить урок, дасть змогу використати у потрібній формі слова, пов'яже граматичне завдання з розвитком зв'язного мовлення. А самостійний виклад думок у творчих роботах студентів найбільше сприятиме піднесенню культури їхнього мовлення.

Pererva K.Mr

**Dnipro National University of Railway Transport
named after academician V. Lazaryan**

***READING, WRITING, SPEAKING AND LISTENING ARE OF EQUAL
IMPORTANCE***

English language teaching is frequently broken into the four domains of reading, writing, speaking and listening. A room full of English language teachers

will often debate about the relative importance of each language activity aspect and offer differing opinions concerning its priority.

Listening is a receptive language skill which learners usually find the most difficult. This often is because they feel under unnecessary pressure to understand every word. The listener has to get oriented to the listening portion and should be all ears. The listener is also required to be attentive. Anticipation is a skill to be nurtured by Listening. In everyday life, the situation, the speaker, and visual clues all help us to decode oral messages. In due course of listening, be in a lookout for the sign post words. Thirdly one should be able to concentrate on understanding the message thoroughly. Listening Skills could be enhanced by focusing on making the students listen to the sounds of that particular language. This would help them with the right pronunciation of words. To train students in listening, one can think about comprehending speeches of people of different backgrounds and regions. This intensive listening will ultimately help a student to understand more accents and understand the exact pronunciation of words.

Language is a tool for communication. We communicate with others to express our ideas and to know others' ideas as well. We must take into account that the level of language input (listening) must be higher than the level of language production. In primary schools elocution and recitation are main sources to master the sounds, rhythms, and intonation of the English language through simple reproduction. The manifestations of the language in games and pair work activities are encouraging source to learn to speak the language. This helps the learners to begin to manipulate the language by presenting them a certain amount of choice, albeit within a fairly controlled situation. This skill could be improved by understanding para-linguistic attributes such as voice quality, volume and tone, voice modulation, articulation, pronunciation etc. This could also be further enhanced with the help of debates and discussions.

Reading is a learning skill. It helps you improve all parts of the English language – vocabulary, spelling, grammar, and writing. It helps to develop language intuition in the correct form. Then the brain imitates them, producing similar

sentences to express the desired meaning. Using skimming or scanning technique to read quickly is highly effective. While reading underlining the key words is a must. Reading Skills help the students grasp the content and draw conclusions. The students should also become familiarized with the jargons and new words by making reading a habit, be it reading newspapers, articles, books, magazines etc.

Writing provides a learner with physical evidence of his achievements and he can evaluate his improvement. It helps to consolidate their acquisition of vocabulary and structure, and complements the other language skills. It helps to understand the text and write compositions. It can develop the learner's ability to summarize and to use the language freely. To have a flawless written language one should excel in the Writing Skills with the help of various methods. Special attention should be given to composition and creative writing. One should also focus on coherence and cohesiveness when it comes to the writing.

With these four skills, used equally while learning English, the learners can be assured of having good communication skills, which is a great necessity in today's competitive world.

Overall, many linguists encourage teachers and students to acknowledge the complex and interactive nature of English language acquisition. Therefore, to become fluent in English one should read, write, speak and listen as much as possible. It will be useful to find interesting books to read, people to talk to, extra-curricula activities to join and media to interact with. Only by being proactive in your learning you are genuinely engaged and enjoy the process of mastering a language!

ЧОМУ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЗНАВЧІ ЗНАННЯ НЕОБХІДНІ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ?

Швидкій та продуктивній культурно-мовній адаптації іноземця в незнайомій країні багато в чому сприяють країнознавчі знання, отримані зі спеціального розділу "Лінгвокраїнознавство". Лінгвокраїнознавство як окремий напрям мовознавства сформувалось у 90-ті роки ХХ століття. Теоретичною та практичною платформою цього підходу при викладанні російської мови як іноземної стали праці Є. Верещагіна, В. Костомарова, Є. Пассова, Л. Крючкової та ін. Включення лінгвокраїнознавчих аспектів у курс викладання української мови як іноземної спирається на роботи А. Бронської, Ю. Галки, І. Кметь, Б. Сокіла тощо.

Подібні дослідження підтверджують, що лінгвокраїнознавство базується на своєрідній синергії мови і культури, коли "мова виступає як засіб пізнання національної культури, <...> а національна культура розглядається як неодмінна умова адекватного, повного оволодіння <...> мовою" [2, с. 62]. Закономірно, що сам предмет і об'єкт лінгвокраїнознавства може розглядатися крізь лінгвістичну, лінгводидактичну, соціолінгвістичну, культурологічну, етнопсихологічну призму, акцентуючи увагу на складності та багатогранності досліджуваного феномену. На наш погляд, саме лінгвокраїнознавча інформація, залучаючи культурологічні, географічні, економічні, соціально-політичні, історичні знання, відображає національно-культурну специфіку мови, що вивчається іноземцем.

Одним із найбільш складних аспектів лінгвокраїнознавства є знайомство з безеквівалентною лексикою, що включає історизми, фольклорні словосполучення, неологізми тощо. Невичерпним джерелом безеквівалентної

лексики служать назви топонімічних об'єктів, що вимагають ономастичних коментарів.

Одним із розділів "Лінгвокраїнознавства" для іноземців, що навчаються на території України, зокрема в Дніпрі, є знайомство з назвами конкретних топонімів (ойконімів, гідронімів, урбанонімів тощо). Включення основних назв урбанонімів, гідронімів або оронімів має відбуватися на початковому етапі навчання. Подібна методична стратегія дозволить студентам засвоїти не тільки необхідну групу еквівалентних лексичних одиниць (*країна, місто, вулиця, річка* тощо), але й певний словник безеквівалентної лексики, необхідний іноземцю для успішної просторової адаптації. Потрібно пам'ятати про критерії відбору таких текстів: "автентичність (продукується в середовищі, мова якого вивчається); країнознавчу насиченість (обсяг лінгвокраїнознавчих відомостей у тексті); актуальність (сучасне та актуальне для студента інформативне наповнення); типовість (систематичне відтворення в типових комунікативних ситуаціях)" [1].

Досвід показує, що такий алгоритм репрезентації топонімів сприяє більш швидкому засвоєнню нових назв, а також посилює інтерес до назв інших міських об'єктів. Як приклад, можна навести невеликі фрагменти текстів, лексика в яких розташована за концентричним принципом: *1. Це місто. Ось проспект. Тут знаходиться музей, університет, академія, лікарня, театр, банк, гуртожиток і вокзал. 2. Це місто Дніпро. Ось проспект Дмитра Яворницького. Тут знаходиться Історичний музей імені Дмитра Яворницького, Дніпровський національний університет, Дніпропетровська медична академія, Дніпропетровська лікарня імені Мечникова, Театр опери і балету, банк "Приватбанк", студентський гуртожиток і залізничний вокзал.*

Відпрацювання подібних текстів на початковому етапі навчання української чи російської мови як іноземної сприяє поступовому запам'ятовуванню як еквівалентної, так і безеквівалентної лексики, необхідної іноземцю в умовах перебування в незнайомому місті. Крім того, такий матеріал є яскравим зразком словотворення: *історія – історичний, нація – національний,*

медицина – медичний, студент – студентський, дорога – дорожній тощо. Важливою умовою роботи над даною лексикою є залучення демонстраційних матеріалів – карт міста, фотографій, міських листівок, що полегшують процес запам'ятовування.

Значна частина урбанонімів має чітко виражене історичне підґрунтя чи соціальне значення, тому на просунутому етапі навчання курс "Лінгвокраїнознавство" необхідно поглибити більш містким текстовим матеріалом, що репрезентує конкретні географічні, історичні та культурологічні факти. До такої роботи "підключаються" адаптовані тексти з художньої літератури чи перегляд навчальних відеофільмів.

Демонстрація подібних текстів і завдань полегшує запам'ятовування та відпрацювання граматичного матеріалу, урізноманітнює та поживляє навчальний процес. Таким чином, лінгвокраїнознавчі знання сприяють більш швидкій адаптації іноземця в інокультурному оточенні та вдосконаленню навичок комунікації.

Література

1. Галка Ю.М. Викладання української мови як іноземної у лінгвокраїнознавчому аспекті [Електронний ресурс] / Ю.М. Галка // Національний технічний університет України "КПІ". – Режим доступу: [//http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45](http://kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45)

2. Крючкова Л.С. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному : учеб. пособие / Л.С. Крючкова, Н.В. Мощинская. – 2-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2011. – 480 с.

СРЕДНЕВЕКОВАЯ ЛАТИНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Средневековая латинская литература имеет важное значение для понимания истории литератур отдельных национальностей Западной Европы. Под ее влиянием выросли не только отдельные отрасли этих национальных литератур, но и поэтические формы, и прозаический стиль их. Язык ее отнюдь не всегда был языком мертвым: он существовал не только на письме, но и в устной речи, был не только языком науки и религии, но также, во многих отношениях, и государственным.

Дух древней классической поэзии исчез в Средневековой латинской литературе совершенно, исключая некоторые эпические и сатирические стихотворения. В способе выражения заметна сильная примесь французских, немецких, английских и т.п. слов, сообразно с родиной поэта. Древняя метрика также подверглась сильным изменениям; господствующим стихом является изредка попадающийся и у классиков так называемый *versus Leoninus* (т.е. гекзаметр, где середина рифмуется с концом), послуживший основанием рифмованных стихов в новых языках.

Из отраслей светской поэзии особенно процветают эпос и сатира. Среди эпиков выдаются Присциан, автор панегирика императору Анастасию; Корипп, написавший такую же поэму в честь Юстина II, важную для истории Византийского двора; Ангильберг, рассказавший о свидании Карла Великого с папой Львом; этому же государю посвящена поэма некоего ирландского изгнанника (*Hibernicus exul*). Весьма известно было стихотворное описание осады Парижа норманнами (887), принадлежавшее Аббону, монаху Сен-Жерменского монастыря. Наиболее значительным поэтическим произведением X в. и одной из главнейших эпических поэм Германии являются "Gesta

Waltharit", где рассказывается о любви принца Вальтера Аквитанского к жившей в качестве заложницы у Атилы бургундской принцессе Хильтгунде, об ее увозе и браке их. Эта поэма принадлежит монаху Сен-Галльского монастыря, Эккегарту.

Наиболее знаменита поэма Валафрида Страбона (808–849) "Hortulus" ("Садик") – описание разбитого им самим сада, его растений и их целебной силы. Еще более примечательно в этом роде поэзии "Carmen, sive ecloga in laudem calvorum" (т.е. стихотворение в похвалу плешивым), написанное архиепископом реймским Гукбальдом (840–930). Это стихотворение обращено к императору Карлу Лысому и, помимо своей удивительной темы, замечательно тем, что все слова его начинаются с буквы С. Драматическая поэзия представлена главным образом в написанных в подражание Теренцию комедиях Гросвиты (род. около 935 г.).

На латинском языке писались также первоначально и мистерии – без действия, без лиц и разделения на сцены, они являлись прототипом народной баллады. Значительно превосходила объемом, а отчасти и содержанием, поэзию светскую – поэзия духовная.

Всего более занимались духовные особы воспеванием на латинском языке жизни святых и чудес, исходящих от их мощей. Все перечисленные духовные писатели и многие другие, как, например, Павлин Милостивый и Пруденций охотно составляли на латинском языке церковные гимны, многие из которых удержались в богослужении и до сих пор, как, например, "Veni, Creator Spiritus" Рабана Мавра.

С постепенным развитием национальных литератур латинская поэзия все более и более остается только в кабинетах ученых и в школах. Начиная с XIII столетия, в Англии и отчасти во Франции преобладает сатирический элемент, направленный против злоупотреблений со стороны церкви и притеснений политических, а также против пороков, особенно против корыстолюбия. В Италии процветает главным образом историческая эпопея, место которой с середины XV столетия, т. е. с эпохи Возрождения, занимает легкая поэзия. Из

представителей латинской поэзии в Англии назовем Бернгарда из Морлея. Единственным эпиком является монах Johannes Exeter (около 1210 г.), называемый обыкновенно, по месту воспитания (Isca в Корнваллисе), Iscanus, написавший поэму "De bello Troiano", где он руководствовался главным образом Даресом. Во Франции из духовных поэтов более известны каноник (около 1170 г.) Petrus Pictor, автор поэмы о причастии ("Carmen de sacramento altaris") и Petrus de Riga, написавший поэму "Aurora" из 18 тысяч стихов различных метров, где перефразируется большая часть Ветхого и Нового Заветов. Парижский профессор Алан (1114–1202), родом из Лилля (ab Insulis), написал весьма популярную поэму "Anticlaudianus", в которой пороки соединяются для изгнания добродетели.

Громадной известностью пользовался за свою отличающуюся необыкновенной сухостью грамматику ("Doctrinale") Alexander de Villa Dei. Из представителей эпоса выдается капеллан при дворе Филиппа-Августа Вильгельм Бретонский, воспевший подвиги Филиппа в поэме "Philippis"; Nicolaus de Braja, автор поэмы о деяниях Людовика VIII ("Gesta Ludovici VIII"); Эгидий Парижский, поднесший Людовику VIII поэму о жизни Карла Великого ("Carolinus"); каноник в Турнэ Вальтер из Шатильона (в 1201 г.), рассказавший в стихах подвиги Александра Великого ("Alexandreis"; эту поэму в XIII столетии читали в бельгийских школах вместо классических писателей).

Насколько велико было в Италии число латинских поэтов в эпоху Возрождения, настолько же незначительны они как по количеству, так и по качеству в конце Средних веков. Еще слабее представлена в конце Средних веков латинская поэзия в Германии, где можно выделить сатирико-моральный диалог, в стихах и в прозе, "Occultus".

И тем не менее, вывод напрашивается сам собой – средневековая латинская литература не только предшествует литературам национальным, но идет с ними рука об руку во все время средневековья.

**The State Establishment "Dnipropetrovsk Medical Academy
of Health Ministry of Ukraine"**

TEACHER REFLECTING AS A PART OF TEACHER'S CAREER

Teachers spend a lot of time focusing on many aspects of teaching such as developing unit, daily lesson plans, daily preparation of material, delivering lectures, grading assignments and so on.

The role of reflection in the building of an effective teaching career is often forgotten because of busy schedules.

Having spent so much time preparing for delivering lessons, it is easy to see why teachers often do not spend the time looking back over what they've done, how students responded, and what the results of informal and formal assessments showed about the information that was actually learned. In fact, teacher reflection is a key part of the teacher growth and should become a part of every teacher's career.

There are a few ways for teachers to include reflection as part of their own way towards professional development: daily reflection, unit reflection, end of term reflection, end of year reflection.

After completing a lesson a teacher should ask himself/herself some important questions:

1. Can I state one thing that the students took back with them after my lesson?
2. Can I state one thing that I wanted to do but was not able to do it because of insufficient time?
3. Can I state one thing that I should not have done in this lesson?
4. Can I state one thing that I think I did well?

THE WAYS OF INCREASING UNIVERSITY TEACHERS PROFESSIONAL COMPETENCE

Nowadays higher educational institutions require teachers who are capable of self-development, able to make right decisions in different pedagogical situations, open to an equal dialogue with the students, have great wish to the continuous education and creative professional activity.

The personality of the teacher, his or her values, scientific, psychological, pedagogical and methodological levels are the decisive factor in the preparation of highly qualified specialists. Under the new philosophy of education the higher school teacher is a medium not only of professional, but also of a cultural experience.

The best ways for teachers to increase their competence level are:

- to take part in scientific and methodological seminars;
- to participate in the international projects;
- to attend language courses (to be able to participate in international projects);
- to study the best teaching experience;
- to attend professional training courses;
- to take part in scientific and methodological activities in collaboration with foreign colleagues (international conferences, symposia, "round tables" etc.);
- self-education.

The experience gained during such training and studying helps to increase the overall professional level of teachers in the professional field, to broaden their horizons, to improve language skills, cultural competence and ability to solve various problems.

**Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта имени академика В. Лазаряна**

**"СПРАВЕДЛИВОСТЬ" КАК ГЕНДЕРНЫЙ ФАКТОР В
МЕЖЭТНИЧЕСКИХ СТУДЕНЧЕСКИХ БРАКАХ**

В глобализационных процессах начала XXI века межкультурная коммуникация тесно переплетается с межэтнической. Ярким примером подобного эпифеномена являются, на наш взгляд, студенческие межэтнические браки. В настоящее время современная семья чаще всего рассматривается социологами, культурологами и правоведами как частная сфера жизни. Понятие "семья" обычно ассоциируется с такой областью человеческих отношений, где осуществляется защита человека от тревог, стрессов и давления внешнего мира. Однако семья также может быть и тем социальным институтом, где ущемляются или подвергаются насилию более слабые члены семьи – женщины и дети. В разных странах в силу усиленной глобализации наблюдается значительное количество расово-смешанных браков. Изучение литературы, посвященной расово-смешанным бракам на планете в целом, показывает неоднозначность в оценке стабильности разноэтнических, межнациональных браков, где, к сожалению, имеет место насилие на гендерной почве. Как полагают многие исследователи, отсутствие гендерной справедливости в межэтнических браках является результатом разности культурных стереотипов, предписаний религий, норм и морали относительно поведения супругов. Данный вопрос о присутствии справедливости как гендерного фактора в межэтнических браках вызывает у психологов, этнологов и демографов прямо противоположные комментарии и аргументы. Существует достаточно известная точка зрения, что вероятность возникновения конфликтов в межэтнических браках гораздо выше, чем в моноэтнических, которые не

осложнены культурными различиями. Ученые, которые более глубоко занимаются изучением данного вопроса, утверждают, что большинству женщин, более или менее продолжительное время состоящих в смешанных браках, присуще состояние интегрированной бикультурности, означающее деятельное присутствие в обеих культурах, а также наличие гибкой формальной коммуникации, но без особого ощущения принадлежности к принимающей культуре. В таких браках женщины зачастую умело подстраиваются под культуру и обычаи мужа и его семьи, но при этом они все же могут не понимать потребностей, корнящихся в культуре и вере близких им людей. Кроме того, существует дополнительный фактор, который усложняет интеграцию женщин в культуры их мужей: женщины должны преодолеть свои собственные физиологические, психологические и социальные барьеры. Основываясь на исследованиях многих ученых, можно сделать вывод, что для вхождения в чужой этнос недостаточно простого принятия решения сделать этот шаг. Интеграция в иную культурную и религиозную системы требует от индивида огромной мобилизации духовных сил и значительной перестройки своего поведения и мышления. Как показывает практика, одним женщинам это удастся сравнительно быстро, а другим не удастся вовсе, что и является одной из основных причин возникновения конфликтных ситуаций, которые становятся свидетельством отсутствия справедливости как гендерного фактора в межэтнических браках.

Сагирова Л.В.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ВИРТУАЛЬНЫЙ МИР ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ВРАЧА

В процессе развития новых технологий и совершенствования возможностей интернет-среды возникает необходимость создания

виртуального мира как среды реализации коммуникативных потребностей, обмена информацией и саморазвития личности.

Профессиональная деятельность врача немыслима без использования интернет-ресурсов. На данном этапе важную роль играет профессиональная деятельность врача в условиях виртуальной среды, стирающей временные и пространственные границы. Речь врача в процессе коммуникации на интернет-ресурсах отличается от реальной речи. Ее характеризуют спонтанность, четкость, нейтральность, экспрессивность; в ней могут изобиловать лексические и графические средства выразительности, эмоционально окрашенная лексика.

Языковая личность врача формируется вместе с его способностью создавать и воспринимать речевые произведения на интернет-ресурсах. Интернет предоставляет врачу безграничные возможности для самореализации.

Виртуальный мир является стимуляцией реального мира, позволяя студентам-медикам изобретать новые способы улучшения знаний языка. Студенты воспринимают "этот мир" как естественное место обучения, так в интернете доступно все разнообразие сетевых ресурсов.

Еще во время обучения в вузе будущий врач с помощью интернета должен уметь проводить анализ и синтез большого объема информации. Для этого существует множество виртуальных интернет-учебников, наполненных информацией с помощью гиперссылок.

Успех в профессиональной деятельности будущего врача состоит в его умении вести диалог с пациентом. Врач должен владеть профессиональной речью. Формирование языковой личности врача в виртуальном мире также подразумевает овладение профессиональной речью, так как от этого зависит его авторитетность и значимость.

Владение врача профессиональной речью подразумевает правильное применение грамматических и лексических норм языка, правильное использование языковых средств для придания речи выразительности.

В процессе написания публикаций на веб-ресурсах, будущий врач должен соблюдать морфологические, синтаксические, лексические, стилистические нормы речи.

Языковую личность будущего врача также формирует умение понимать узкоспециальные научные тексты. В просторах интернета будущие врачи могут найти как специальную терминологию, так и общенаучную лексику, увидеть их во взаимосвязи, проанализировать принципы построения научных конструкций.

Таким образом, языковая личность будущего врача формируется в процессе обучения медицине с помощью веб-ресурсов. Он может принимать участие в коммуникации, читать информационные справочники и научные статьи; на их основе составлять свои публикации и участвовать в он-лайн дискуссиях. Благодаря разнообразию методов получения информации будущий врач осваивает определённые нормы употребления языка, формирующие его культуру речи. Виртуальный мир способствует овладению нормами языка, с помощью которых будущий врач может выразить свои профессиональные знания.

Саржинская Е.А.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

ВНЕАУДИТОРНАЯ РАБОТА ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В условиях информационной эпохи интернет эффективно используется в сфере образования на всех уровнях, включая языковую подготовку иностранных студентов. Внеаудиторная коммуникация студентов и преподавателя посредством современных информационно-коммуникативных

технологий (ИТК) может способствовать решению проблемы адаптации иностранных студентов к новой языковой и социокультурной среде. Практическим путем было установлено, что иностранные студенты преимущественно пользуются интернет-мессенджерами WhatsApp и Facebook Messenger. Данные ресурсы позволяют обмениваться текстовыми, аудио- и видеофайлами, что предоставляет широкие возможности как для проведения учебного процесса, так и для межкультурного обмена.

По нашему мнению, создание чатов (групповых бесед) в данных интернет-мессенджерах может стать одной из эффективных форм внеаудиторной работы. В таком случае активно задействован коммуникативно-деятельный, проблемный и, что наиболее важно, личностно-ориентированный подход к изучению иностранного языка. Кроме того, внеаудиторное общение в мессенджерах служит альтернативным способом контроля и организации учебного процесса. Нами были выделены следующие характеристики внеаудиторной работы посредством ИТК:

- использование студентами иностранного языка в ситуациях, оптимально близких к реальному общению;
- произвольное запоминание и отработка лексических единиц и грамматических структур;
- повышение межкультурной компетенции всех участников учебного и коммуникативного процесса;
- выход из формальной среды общения с преподавателем, который позволяет студентам свободнее выражать свои пожелания, просьбы или вопросы, возникающие в процессе обучения;
- ознакомление преподавателя с интересами и особенностями студентов, что позволяет продумать материалы для будущих занятий и сделать их более близкими и интересными для учеников;
- провоцирование дополнительной внутренней и внешней мотивации к изучению иностранного языка;

- активное межличностное общение студентов, что благоприятно сказывается на эмоциональном климате в группе и, в свою очередь, способствует более успешному и плодотворному учебному процессу;

- возможность контроля над выполнением заданий в онлайн-режиме – преподаватель имеет возможность отсылать задания в формате любого подходящего текстового редактора (как правило, Microsoft Word); студенты, в свою очередь, присылают готовые задания или в групповой чат, или непосредственно в личную переписку с преподавателем;

- гипертекстуальная структура мессенджеров и возможность обмена экстралингвистическими средствами информации. В данном случае речь идет о видео- и аудиофайлах и разнообразных фотоматериалах.

Форма внеклассной коммуникации в WhatsApp и Facebook Messenger позволяет применять учащимися уже изученный лингвистический материал на практике и осваивать новый. При живом "потокном" общении студент использует лексику и языковые конструкции, которые выходят за рамки учебного плана. Как правило, такая лексика и конструкции необходимы иностранным студентам в практических ежедневных ситуациях.

Кроме того, открытость интернет-ресурсов и свобода передачи информации способствует взаимному межкультурному общению. Обмен разного рода дополнительными видео- и аудиоматериалами позволяет преподавателю ознакомиться с культурой того народа, религиозных или социальных групп, к которым принадлежат студенты, а студентам – погрузиться в культурную среду нашей страны. Такое опосредованное ознакомление с социальными и культурными нормами и языком делает процесс адаптации менее стрессовым. Например, студенты положительно реагируют на популярную культуру, в том числе русскоязычные песни, тексты которых они косвенно заучивают.

Таким образом, коммуникация студентов и преподавателя посредством ИКТ способствует быстрому усвоению новых языковых конструкций и социокультурной интеграции студентов-иностранцев.

**ТЕКСТ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ
ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ
НАВЧАННЯ**

Метою довузівської підготовки іноземних слухачів є практичне оволодіння мовою, яку вони вивчають, як засобом отримання спеціальності. Підготовка студентів до майбутньої професії визначається ступенем володіння всіма видами мовленнєвої діяльності. Під час навчання іноземні слухачі повинні набути такі навички та вміння, які в подальшому забезпечили б їм успішне оволодіння усною і письмовою мовою, аудіюванням, конспектуванням і дозволили б їм самостійно будувати монологічне висловлювання.

Наразі мова для іноземних студентів є не тільки об'єктом вивчення і засобом спілкування, а й інструментом пізнання оточуючого середовища.

Робота з текстами має величезне значення, так як вони є засобом навчання і критерієм володіння мовою (уміння читати, розуміти і переказувати текст, будувати самостійне висловлювання).

У сучасних умовах на підготовчому етапі навчання іноземних слухачів текст є моделлю для самостійного монологічного висловлювання на задану тему. Для роботи на заняттях, зазвичай, використовуються інформаційно-пізнавальні тексти.

На початку навчання вивчаються найпростіші, елементарні тексти, що включають лексико-граматичний мінімум, яким вже оволоділи слухачі. Словниковий запас та граматична база на цьому етапі не дуже велика, оскільки вони тільки знайомляться з граматичними конструкціями та відмінковою системою мови. При подальшому навчанні підвищується складність текстів.

На початковому етапі навчання іноземці вивчають тексти "На уроці", "У гуртожитку", "Моя сім'я", "Про себе", "Наша аудиторія" та ін. Змісти цих текстів зрозумілі для іноземних слухачів і містять необхідний на даному етапі словниковий запас та понятійну базу.

Робота з текстами допомагає слухачам підготовчого відділення адаптуватися до соціально-культурного середовища країни, в якій вони навчаються, а також допомагає їм за короткий період навчання опанувати необхідний лексичний і граматичний матеріал, що засвоюється, накопичується і використовується в подальшому. Тому, чим більше читання, тим краще будуть розвиватися й інші навички: говоріння, аудіювання, письмо.

Слюсар Н.О.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ІНОЗЕМНИМИ СЛУХАЧАМИ НА ПІДГОТОВЧОМУ ВІДДІЛЕННІ В РОСІЙСЬКОМОВНИХ РЕГІОНАХ

Останнім часом значно збільшилась кількість іноземних громадян, які приїжджають для навчання в українські вищі освітні заклади.

Процес навчання іноземних громадян починається з підготовчого відділення. Етап довузівської підготовки – це тривалий і досить складний період, протягом якого перевіряються можливості навчання іноземного абітурієнта нерідною для нього мовою.

Основне місце на цьому етапі підготовки займає українська (російська) мова, оскільки без знання мови країни, у якій навчається, звичайно, неможливо інтегруватись у суспільство. За сучасним мовним законодавством всі вищі навчальні заклади повинні перейти на викладання дисциплін державною мовою. Так, іноземні слухачі на підготовчому відділенні вивчають українську

мову, а не російську. Здавалося б, для іноземних громадян немає різниці, яку мову вивчати. До того ж, як показує практика, фонетика української мови ближча до арабської, ніж російська. Але, як з'ясувалось, навчання українською мовою не викликало жодних труднощів, та вони виникли в іншому. У нашому регіоні більшість населення віддає перевагу в повсякденному житті спілкуванню російською мовою і, таким чином, практичних навичок застосування української мови в іноземних громадян, що навчаються на підготовчому відділенні, немає. Доречніше на даному етапі викладати дві мови (українську й російську), нашу думку, так легше пройти період адаптації. Тому одразу перейти на українське спілкування в повсякденному житті неможливо, а аудиторних годин достатньо лише для засвоєння теоретичного матеріалу. Формування навичок застосування лише на виконанні вправ потребує багато часу, що суперечить кількості відведених аудиторних годин.

Смешливая И.А.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

СЛОЖНЫЕ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ С ГРЕЧЕСКИМИ КОРНЯМИ В СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ АНАТОМИЧЕСКОЙ НОМЕНКЛАТУРЕ

Анатомическая терминология базируется на латинском языке. Но огромный пласт в ней занимают и слова с греческими корнями. Рассмотрим, сделав попытку элементарно систематизировать, некоторые примеры из самой многочисленной группы терминов греческого происхождения в стоматологической анатомической номенклатуре (основной источник – "Міжнародна анатомічна номенклатура" (Київ 2001)).

Такою групу в этом (в какой-то степени условном) разделе анатомии образуют сложные прилагательные с одним или двумя (иногда – тремя) греческими корнями. Уточним: большинство сложных прилагательных в

стоматологической анатомической терминологии имеют в своём составе корни греческого происхождения. Приведём примеры сложных терминов-прилагательных а) с двумя греческими корнями, б) с греческими и латинскими корнями (так называемые гибриды): а) *stylopharyngeus*, *thyroglossalis*; б) *pterygomaxillaris*, *frontozygomaticus*.

Частотность употребления греческих корней в словах данной группы разная. Одними из наиболее частых являются корни в таких структурных единицах (в том числе однокоренных): *pharyngo-*, *-pharyngeus*, *-pharyngealis*; *glosso-*, *-glossus*, *-glossalis*, *-epiglotticus*; *zygomatico-*, *-zygomaticus*; *pterygo-*; *spheno-*; *stylo-*; *(-)thyreo-*, *thyro-*; *tympano-*, *-tympanicus*; *(-)ethmo-*; *(-)masto-*. (Структурными единицами, компонентами условно назовём корни с аффиксами; к аффиксам отнесём и интерфиксы.) В 2-3 сложных прилагательных находим: *(-)omo-*; *salpingo-*; *genio-*; *mylo-*; *-gastricus*; *petro-*; *chondro-*; *cerato-*; *sterno-*. Следующие компоненты входят в состав единичных сложных терминов-прилагательных, которые можно отнести к стоматологической номенклатуре: *auto-*; *-nomicus*; *corono-*; *carotico-*; *cranio-*; *scapho-*; *-basilaris*; *-conchal*; *-trachealis*; *-meningeus*; *parotideo-*; *-massetericus*; *rhombo-*; *-thalamicus*; *ary-*.

Самыми "частотными" (встречаются более чем в 20 сложных прилагательных) оказались структурные единицы с греческим корнем "id": *-ideus*, *-idalis* (в "*ethmoidalis*" и "*sphenoidalis*"), *-ido-*. Учебники и словари по-разному определяют "статус" греческой морфемы "id": в учебниках Чернявского и Смольской авторы говорят о суффиксе *-ide-*; в "Словаре" Арнаудова компоненты *-ideus*, *-ides* названы окончаниями прилагательных (терминологическая неточность при переводе?) – т.е. в этих пособиях и словаре прилагательные с греческим "id" не рассматриваются как сложные; в английском же словаре Дорланда в соответствующих терминах вычленяется структурная единица "-oid" – как часть сложных слов. Попытку преодолеть, "примирить" разные толкования рассматриваемой морфемы (правда, её русских аналогов, но такая параллель нам представляется вполне уместной) находим в

учебнике "Современный русский язык" (1971): "В современном русском словообразовании в качестве словообразовательного элемента могут выступать неполнозначные основы "-видный", "-образный". Подумаем над этой формулировкой. При чистом (бессуффиксальном) сложении последняя часть сложного слова (его главный, опорный компонент) равна самостоятельному слову; сохраняющие же внешний облик самостоятельных прилагательных конечные "-видный" и "-образный" в своём новом значении, приобретаемом ими в составе сложного слова, самостоятельными прилагательными не являются. И это (формально?) сближает их с суффиксами (у Чернявского: "Суффикс всегда существует только в связанном виде, т.е. в составе производного"). Наверное, это даёт основание и авторам "Современного русского языка" рассматривать их "в качестве словообразовательного элемента" (словообразовательными элементами Чернявский называет суффиксы и приставки). И всё-таки, подчеркнём, – рассматривают "в качестве". Даже будучи неполнозначными, "-видный" и "-образный" остаются основами, т.е. формируют сложные слова (подтверждение этому находим и в "Словаре русского языка в 4-х т." (Т. I, II. Москва, 1985, 1986), в котором конечные компоненты "-видный" и "-образный" рассматриваются каждый как "вторая составная часть сложных слов"). И действительно, теряют самостоятельность и – частично – значение прилагательные, а не их корни. Латинские термины с греческой морфемой "id" мы также будем рассматривать как сложные, т.е. отнесём эту морфему к корням, добавив в пользу такого выбора следующие аргументы: данная морфема в составе перечисленных в начале абзаца структурных единиц сохраняет вполне "корневое" значение "-вид(ный)", "(имеющий) вид", "-образ(ный)", "подоб(ный)"; она этимологически восходит к корню греческих слов – самостоятельных частей речи "eidos" ("вид"), "eido" ("вижу"); термины с греческим "id", являющиеся в большинстве своём искусственными образованиями XVII века, создавались по правилам сложения основ – с использованием интерфикса (соединительного гласного) "o" – принадлежностью именно сложных слов.

Определившись с корнем "id", предлагаем ряд наблюдений, связанных с объединёнными этой морфемой сложными прилагательными.

В этой группе терминов наряду с двукорневыми (coronoideus, lymphoideus) появляются и трёхкорневые прилагательные (stylomastoideus, sternothyreideus).

Первая часть прилагательного "lymphoideus" (в "Номенклатуре" этот термин используется вместо или (единожды?) как синоним термина "lymphaticus") образована от существительного "lymphā". Как слово греческого происхождения оно даётся в "Анатомическом словаре" Казаченок, в "Латинско-русском медицинском словаре" (1957). Большинство же источников, в т.ч. словарь Дорланда, указывают на его латинское происхождение; отсутствует помета "(греч.)" и в "Латинско-русском словаре" Дворецкого (в нём lymphā (limpha) – "поэт. чистая вода, влага"); нет ссылки на греческий в словаре Арнаудова и некоторых других словарях. Скорее всего, термин "lymphoideus" следует отнести к гибридным образованиям.

Греческий корень "id" стоит только после греческих корней: scaphoideus, pterygoideus и другие (исключение – lymphoideus). В аналогичных по структуре терминах с латинскими корнями структурным единицам "ideus", "idalis" соответствует латинское "formis": filiformis, fungiformis, cuneiformis, piriformis. Эти и подобные им сложные латинские термины-прилагательные с "formis" почти единственные, сохраняющие в своём составе латинский интерфикс "i". (В огромном большинстве остальных сложных терминов (прилагательных и существительных), независимо от происхождения корней, используется греческий интерфикс "o", что в случаях с "чисто" латинскими терминами и терминами-гибридами с начальным латинским корнем объясняется искусственным характером их образования).

Срединная структурная единица "ido" встречается только после ethmo-: ethmoidomaxillaris. Все остальные прилагательные на -ideus, -idalis при добавлении к ним новой основы "теряют" корень "id": sphenozygomaticus, styloglossus, pterygomeningeus; интересно и безынтерфиксное сложное

прилагательное "aryepiglotticus", в котором первый компонент "ary" – всё, что в этом термине осталось от "arytenoideus".

Половина терминов с -ideus относится к названию подъязычной кости (os hyoideum) и к названиям других анатомических образований, связанных с ней. В "Номенклатуре" прилагательное "hyoideus" определяет только существительное "os"; в других источниках находим "ramus hyoideus" (BNA, JNA), в эмбриологической номенклатуре – "arcus hyoideus". Термин "hyoideus" переводится как "гиоидный", "подъязычный (относящийся к подъязычной кости)". Но что значит "гиоидный"? Каково происхождение этого термина? В словаре Арнаудова его этимология трактуется двояко: "*hys, hyos* поросёнок + *eides* подобный: подобный греческой букве υ (ипсилон), гиоидный, похожий на свиное рыло". Формулировка не очень ясная, в ней трудно установить связь между двумя утверждениями, разве что представить себе букву υ похожей на свиной пяточок. Другие словари начальную структурную единицу "hyo" соотносят единственно с буквой υ и говорят о гиоидном, только как о похожем на эту греческую букву (словарь Дорланда уточняет: имеющем форму маленькой греческой буквы "ипсилон" (υ) или в форме **U**). Очертания подъязычной кости действительно напоминают строчную древнегреческую букву "ипсилон" (название самой буквы переводится как "простое "y)"). Собственно, "hy(o)" – это не название буквы, а тот звук, который она обозначает. Его латинскую транслитерацию можно объяснить так: начальный греческий звук [υ] всегда имел густое придыхание, которое произносится как латинский [h], и в латинском написании передаётся соответствующей буквой (в греческом языке – специальным диакритическим знаком).

Как и во всех других словах, образованных от прилагательных на -ideus путем прибавления к ним новой основы, в подобных по способу образования производных термина "hyoideus" выпадает часть "ide": hyoepiglotticus.

В группе терминов, относящихся к "os hyoideum", находится и единственное найденное нами в стоматологической анатомической номенклатуре сложное прилагательное с четырьмя корнями: juguloomohyoideus.

Почти все прилагательные (греческого и латинского происхождения), становясь начальным компонентом сложного термина, теряют свои суффиксы: petrotympanicus < petrosus, tympanosquamosus < tympanicus, craniocervicalis < cranialis, pharyngobasilaris < pharyngeus. Исключение составляют структурные единицы zygomatico- и carotico-, сохраняющие в своём составе суффикс прилагательных "ic": zygomaticoalveolaris, caroticotympanicus.

Обращают на себя внимание два сложных прилагательных, образованных от двух одинаковых основ и отличающихся друг от друга порядком следования этих основ: temporozygomaticus и zygomaticotemporalis. В "Номенклатуре" эти термины не синонимичны, они употребляются в названиях разных анатомических образований: sutura temporozygomatica, но ramus zygomaticotemporalis nervi zygomatici и foramen zygomaticotemporale. Чем объясняется разница в структуре данных прилагательных? Разобраться в этом помогает учебник Чернявского: "Сложные ... прилагательные употребляются в основном для обозначения анатомического образования (нерв, сосуд, канал и т.п.), идущего от одного органа к другому или относящегося к двум органам" (подчёркнуто нами). Приведённые термины отлично иллюстрируют данное положение. Опираясь на него, рассмотрим первый термин – "височно-скуловой шов". Швы – это те анатомические образования, которые относятся к двум органам (в данном случае – к двум костям – височной и скуловой), являются их общей принадлежностью. Некоторые швы имеют собственные наименования, но обычно названия швов, в т.ч. название интересующего нас шва, образуются от наименований соединяющихся этими швами костей, и названия обеих костей в равной степени "претендуют" на первенство в получаемом сложном прилагательном. Поэтому порядок следования корней в подобных словах, скорее всего, не является принципиальным. "Sutura temporozygomatica" – это термин PNA, на которой базируется "Номенклатура"; в BNA и JNA этот же шов называется "sutura zygomaticotemporalis" (то же наблюдаем в названии другого шва: sutura frontozygomatica в PNA (и в "Номенклатуре"), sutura zygomaticofrontalis в BNA и JNA; справедливости ради следует сказать, что

среди большого количества швов мы нашли такое двойное название (в зависимости от номенклатуры) ещё только у одного шва).

В названии же скуловисочного отверстия безвариативность в порядке следования корней в прилагательном "zygomaticotemporalis" объясняется топографией этого отверстия: оно находится на височной поверхности скуловой кости, является её принадлежностью; это и стало определяющим в формировании данного прилагательного.

Небольшую группу в стоматологической анатомической терминологии составляют сложные термины (существительные и прилагательные), начальная структурная единица которых образована от числительных (Чернявский и Казаченок относят эти структурные единицы к приставкам, а значит, данные слова – к простым; мы же в этом случае придерживаемся точки зрения других авторов, считающих подобные слова сложными даже в современном, синхронном срезе; исторически, этимологически это, безусловно, сложные прилагательные). Группа маленькая, поэтому приведём примеры всех найденных нами терминов как с греческими, так и с латинскими корнями.

С латинскими корнями и с греческими корнями:

semilunaris hemispherium (сущ.)

semicircularis

(обратим внимание на соответствие латинской "s" греческой "h" в некоторых корнях с одинаковым числовым значением: semi- – hemi-, sex- – hex-, sept- – hept-)

digastricus

jugulodigastricus

trigeminus (от geminus – "двойной")

trigeminalis (относящийся к nervus trigeminus)

trigeminothalamicus

triangularis trigonum (сущ.)

quadrangularis

В последнем абзаце мы привели примеры трёх пар латинских и греческих корней с одинаковым значением: semi- – hemi-; tri- – tri-; angul- – gon-. Предлагаем и другие греко-латинские корневые соответствия, найденные нами в стоматологических анатомических терминах, и сами эти термины (в основном старались опираться на сложные прилагательные – в соответствии с нашей темой):

<u>ЛАТИНСКИЕ КОМПОНЕНТЫ И (ИЛИ) СЛОВА</u>	<u>ГРЕЧЕСКИЕ КОМПОНЕНТЫ И СЛОВА</u>
auricul(o)- (auricularis, auriculotemporalis)	ot- (-otideo-) (oticus, parotideomassetericus)
cartilagineus	chondro- (chondroglossus)
cornu	cerato- (ceratoglossus)
dent(o)- (dentoalveolaris); fibrosus	-odont- (desmodontium)
lingu(o)- (linguofacialis)	gloss(o)- (glossopharyngeus)
ment(o)- (mentolabialis)	geni(o)- (geniohyoideus)
molaris	mylo- (mylopharyngealis) (в словаре Дорланда: mylo- – "моляр")
or- (oralis)	stom-, stomat(o)- (stomodeum, stomatologia)
scapula, brachium (не стоматологические термины)	(-)omo- (omohyoideus)
sutura	raphe
tubarius	salpingo- (salpingopalatinus)

**Die nationale technische Universität für Eisenbahnwesen, St.Dnipro
namens des Akademiemitglieds W. Lasarjan**

DIE MEHRSPRACHIGKEIT IST VON VORTEIL

Europa vereint mehrsprachige und multikulturelle Gesellschaften. Diese Vielfalt ist Europas Stärke und Reichtum. Unter den Völkern Europas spielen Kommunikation, Toleranz und gegenseitige Verständigung eine nicht genug hoch zu schätzende Rolle. Die europäische Zusammenarbeit im Bereich der Bildung ermutigt die Menschen dazu, Fremdsprachen zu erlernen, die Teil des gemeinsamen Kulturguts zu bilden. Die Wahl einer Fremdsprache gehört zu den wichtigsten Entscheidungen in unserem Leben. In dieser Zeit stellt für uns das Fremdsprachenlernen eine Selbstverständlichkeit vor. Schon an der Grundschule müssen die Schüler mindestens eine Sprache auswählen. In der heutigen Welt ist der Erwerb von Fremdsprachenkenntnissen eine wichtige Grundvoraussetzung dafür, dass die europäische Bevölkerung neue persönliche sowie berufliche Chancen Weltweit nutzen kann. Die Mehrsprachigkeit ist ein zentraler Baustein, auf dem die Idee der Europäischen Union beruht. Das Thema der Motivation der Studierenden im Fremdsprachenunterricht halte ich für ein forschungswürdiges und zugleich praxisorientiertes Thema. Ich bin überzeugt, es ist sehr wichtig zu wissen, wie überhaupt die Motivation der Studierenden im Fremdsprachenunterricht an den Hochschulen ist. Die Motivation der Studierenden im Unterricht gehört zu dem aktuellen Thema. Das Ziel ist vor allem die Freude am Lernen. Die äußere Motivation aus der Umgebung ist sehr oft nicht ausreichend. Es ist sehr wichtig zu wissen, wie wir überhaupt die Studierenden zum Lernen mehr motivieren können. Das Ziel der Untersuchung ist, festzustellen, wie die Motivation bei den Studierenden im Fremdsprachenunterricht erweckt werden kann, um sie besser zu motivieren. Diese Ergebnisse sollen ein erweitertes Bild des heutigen Fremdsprachenunterrichts und der

Stellung der Fremdsprachen in den Ländern liefern. Die Resultate könnten bei der Planung des Fremdsprachenunterrichts berücksichtigt werden und die Probleme, Erwartungen und Motivationsgründe der Studierenden entdecken.

Солодюк Н.В.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У сучасних умовах викладання української мови як іноземної відбувається удосконалення процесу навчання. Останнім часом значну увагу педагоги приділяють новітнім технологіям, а саме інтерактивним методам навчання.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими до процесу пізнання, вони мають змогу дискутувати з приводу того, що знають і думають. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності, причому в атмосфері доброзичливості й взаємної підтримки, що дозволяє не лише одержувати нові знання, а розвиває пізнавальну діяльність.

Процес навчання – не автоматичне викладання навчального матеріалу, а така взаємодіяльність, що потребує напруженої розумової роботи студента та педагога. Пояснення й демонстрація самі по собі ніколи не дадуть справжніх, стійких знань, цього можна досягти тільки за допомогою участі суб'єктів навчання в інтеракції. Отже, інтерактивні методи навчання – це методи організації активної пізнавальної діяльності з цілком конкретною метою. Одна з засад їхнього функціонування – створення комфортних умов навчання, таких,

за яких студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання.

Інтерактивна діяльність на заняттях української мови як іноземної припускає організацію й розвиток діалогового, полілогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення проблем. Під час діалогового навчання студенти-іноземці вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, ухвалювати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на заняттях з української мови як іноземної організується індивідуальна, групова робота, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, відбувається робота зі словниками та іншими джерелами інформації, використовуються творчі роботи.

Отже, інтерактивне навчання розвиває комунікативні уміння і навички, допомагає встановленню емоційних контактів між студентами, забезпечує виховне завдання. Використання інтерактивних методів надає можливості для організації ділової співпраці з метою вирішення поставленої проблеми.

Stukalo O.A.

Dnipro State University of Agriculture and Economics

CREATING A COMMUNICATIVE CLASSROOM

Communicative language teaching makes use of real-life situations that necessitate communication. The teacher sets up situations that students are likely to encounter in real life. Unlike other methods of language teaching, which rely on repetition and drills, the Communicative Approach focuses more on spontaneous activities and practice, which provides varied outcomes depending on student reactions and responses. The real-life simulations differ from day to day so that students' motivation to learn comes from their desire to communicate in meaningful

ways about significant topics. This method is focused upon students being able to communicate in a conscious way, taking into account real experiences.

The Communicative Style gets the teacher out of the forefront and has the students doing the real nitty-gritty work. You explain the grammar. You guide the students in understanding and then you come up with the ideas of how they have fun practicing it. The students should get plenty of floor time and should be the ones speaking most of the time. There are lots of websites out there to give you ideas about games you can play, activities you can incorporate, ways to break up lessons into activities. Think about *simulating real life*. Have the students do role plays that are guided but *unscripted*. Give them puzzles that take language and communication to work out. Incorporate competition and team oriented games as well as group and pair work. Combine students in different ways and provide variety through activities. Try new things and don't be afraid to take some risks in generating original and entertaining ways to bring language to life.

You will find that it opens up a whole new world in which you have a lot more freedom and creativity. It will benefit your students by giving them a safe venue in which to experiment and learn more in a shorter period of time.

Тоkun I.I.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

**СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ЗАСІБ
ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ ДО ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Сучасний підхід до навчання іноземної мови (ІМ) у немовному вищому навчальному закладі передбачає, що ІМ є невід'ємним компонентом професійної підготовки фахівця будь-якого профілю, а отже, викладання цієї дисципліни вимагає удосконалення змісту і форм навчання, адаптації останніх до нових цілей.

Навчання "професійно-спрямованої ІМ" ("ІМ для спеціальних цілей" у західній термінології) потребує розробки і застосування на практиці педагогічних технологій, здатних суттєво активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів.

Ураховуючи ключову роль пізнавальної мотивації в структурі навчальної мотивації студентів вищих навчальних закладів, виникає необхідність дослідження факторів, що впливають саме на задоволення пізнавальної потреби студентів медиків під час вивчення іноземної мови. Зроблено припущення, що ефективним засобом задоволення існуючого пізнавального інтересу і інструментом подальшого розвитку пізнавальної (у тому числі, професійно-спрямованої) мотивації студентів при навчанні іноземної мови у немовному виші можуть бути навчальні посібники, побудовані на матеріалах вузької спеціалізації студентів.

Виходячи з цього, на кафедрі мовної підготовки секції іноземних мов був створений навчальний посібник з англійської мови, побудований на автентичних матеріалах за вузькою спеціалізацією студентів Дніпропетровської медичної академії, а саме: "Стоматології".

З метою отримання суб'єктивної оцінки навчальних посібників студентами було проведено анкетування. Студенти визнали, що інформація, яка міститься у підручнику, допомагає їм у вивченні фахової дисципліни. Крім того, студенти визнали користь самостійної роботи з англійською фаховою літературою. Також вони відзначили, що тексти підручника за своїм змістом доступні для розуміння. Більшість студентів розглядають завдання, представлені у посібнику, як такі, що дають можливість використовувати набуті навички і знання в міжособистісному професійно-орієнтованому спілкуванні. Післятекстові завдання допомагають краще усвідомлювати важливі факти й деталі, що містяться в текстах.

Позитивно оцінили студенти і оформлення навчального посібника. Вони вважають, що посібник має зручну для вивчення матеріалу структуру (розподіл на тематичні розділи, підрозділи тощо), графічне оформлення матеріалів

посібника (шрифт, виділення смислових частин тощо) полегшує сприйняття інформації.

Аналіз відповідей студентів дозволяє узагальнити переваги посібника таким чином: 1) цікаві тексти; 2) різноманітні завдання; 3) представлена у посібнику лексика відповідає фаху студентів.

Таким чином, можна констатувати, що навчальний посібник для студентів-стоматологів має значний мотивуючий потенціал, оскільки з суб'єктивної точки зору більшості студентів, він містить цікавий і дохідливий за змістом текстовий матеріал та написаний мовою, доступною для сприйняття.

Третьякова О.Є.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ОРИГІНАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА, ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК У РОБОТІ НАД РОЗВИТКОМ УСНОГО МОВЛЕННЯ

Вивчення спеціальної мови – особливого функціонального різновиду літературної мови, що обслуговує професійну сферу спілкування сьогодні є нагальною потребою при підготовці фахівців різних спеціальностей.

Дослідження спеціальної мови здійснюється в межах комунікативного підходу до мови. Центральним поняттям комунікативного підходу є поняття *комунікація (спілкування)*. У мовознавстві спілкування трактують як складне, багатогранне явище, яке водночас є взаємодією людей та інформаційним процесом. Тобто передбачає як ситуацію, обставини цієї взаємодії, так й особливості коду, мови, що добираються відповідно до обставин. Отже, **комунікація** (лат. *communicatio*, від *communicio* – роблю спільним, пов'язую, спілкуюсь), або **спілкування**, – це така активність взаємодіючих людей, під час якої вони, впливаючи один на одного за допомогою мови та інших знаків, здійснюють обмін інформацією й організовують свою спільну діяльність.

Комунікація-спілкування складається з комунікативних актів, в яких беруть участь комуніканти, що породжують висловлювання (тексти) та інтерпретують їх.

Одним з видів роботи, який сприяє розвитку навичок усної мови, є робота з оригінальною літературою.

Працюючи з оригінальною літературою, можна ознайомитися з художнім, суспільно-політичним матеріалом, а також з лексикою побутової тематики. Діапазон оригінальної літератури можна цілеспрямовано помістити в рамки професійних інтересів, які вивчаються, що дозволить також вирішити задачу засвоєння спеціальної термінології безпосередньо з першоджерел.

При систематичній роботі над оригінальною літературою засвоюється словниковий запас, необхідний для бесіди на суспільно-політичні і побутові теми, не говорячи вже про те, що читання літератури має велике естетичне і виховне значення.

Літературний матеріал можна використовувати:

- а) як основний учбовий матеріал;
- б) як матеріал для коротких повідомлень на різні теми з метою розширення словникового запасу;
- в) як додатковий матеріал з метою закріплення лексики з певної теми і як матеріал для повторення тем, що вивчались раніше.

Всі ці форми використання оригінальної літератури служать цілям розвитку, як навичок усної мови, так і навичкам читання.

Робота з оригінальною літературою повинна здійснюватися в певному алгоритмі. На початковому етапі навчання це повинні бути статті, замальовки в 1000 – 1200 друкарських знаків, потім цей обсяг можна нарощувати до 1500 – 2500 знаків. Опрацьовування необхідно проводити по абзацах. У процесі читання з'ясовуються незнайомі слова і вирази, звертається увага на вимову найбільш складних слів, і уточнюються значення всіх термінів.

Після прочитання уривка, для перевірки розуміння, необхідно поставити питання, в яких повинні бути відображені всі нюанси, що обговорювалися і роз'яснювалися.

У сучасному інформаційному просторі особливого значення навички уміння анотувати прочитаний матеріал. Для розвитку і закріплення цих навичок анотування, вважається за потрібне зміст кожного з прочитаних абзаців передавати двома трьома реченнями або узятими з тексту, або такими, що є результатом перефразування. Після того, як визначена і висловлена думка кожного абзацу, переказ статті (розділу) готовий. Якщо стаття (розділ) мала 1000 – 1200 друкарських знаків, то короткий переказ може складатися з 10 – 12 речень.

Для розвитку і закріплення мовних навичок читання оригінальної літератури можна використовувати спеціальні тренувальні вправи. До кожного заняття студенти готують повідомлення, інформацію про прочитаний матеріал. Заздалегідь кожен з виступаючих готує і роздає аудиторії список незнайомих слів. Студент повинен побудувати своє повідомлення так, щоб використати виписані нові слова в своїй доповіді. Якщо повідомлення було зроблене у складній для розуміння формі, викладач ставить доповідачеві питання так, щоб відповіді допомогли групі зрозуміти повідомлення. Часу необхідно витратити не більше 10 хвилин на кожного виступаючого. Після кожного виступу студенти ставлять доповідачеві питання також з використанням запропонованого списку слів. На подальших заняттях необхідно давати завдання скласти нове повідомлення з вживанням нових слів, що зустрічалися в доповідях.

З метою закріплення раніше вивченої лексики і розвитку навичок усної мови також можна проводити не просто переказ прочитаної інформації і відповіді на поставлені питання, а і заняття-бесіди. Пропонується на основі викладеного матеріалу провести дискусію. Студенти повинні виразити своє до проблеми, пояснити своє розуміння і провести полеміку. Можна запропонувати вільну бесіду про прочитану інформацію. Такі бесіди носять захоплюючий

характер, студенти прагнуть спожити якомога більше слів, щоб активно брати участь у бесідах.

Застосовуючи такі прийоми проведення занять на основі прочитаної оригінальної літератури, викладачі можуть досягти гарних, а найголовніше стійких знань у студентів. Студенти набувають уміння читати і розуміти оригінальний текст, вести бесіди на іноземній мові, набувають знання величезного пласта високохудожньої літературної лексики, тобто систематичне й регулярне читання є основним джерелом збагачення лексичного запасу і розвитку навичок усної мови.

Трифонов І.О.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ДО МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Відмінною рисою сучасної освіти є зростання академічної мобільності, збільшення числа іноземних студентів в Україні.

Проблема адаптації іноземців до іншомовного соціо-культурного середовища стає явищем, яке вимагає педагогічного і наукового осмислення.

З перших днів перебування в Україні іноземна молодь знаходиться у незвичному для неї мовному, національному та емоційному просторі. Окрім того, нелегко звикнути до нових кліматичних умов, до іншого побуту, до нової освітньої системи, до багатонаціональності навчальних груп.

Швидкому залученню іноземних студентів у навчальний процес сприяє успішна адаптація. Допомогти їм в цьому – задача викладачів, працюючих з цим контингентом.

Оволодіння мовою оточуючого середовища та мовою, якою ведуться заняття – запорука безболісної адаптації і збільшення ефективності навчання.

Педагогічні прийоми, що прискорюють процес вивчення мови:

- по-перше, викладачу необхідно створювати мовні ситуації, максимально наближені до реальності. Практичні заняття безпосередньо у реальних умовах міста дають студенту можливість відчувати впевненість у тому, що його розуміють оточуючі;

- по-друге, бажано на заняттях піднімати питання і теми, актуальні для конкретної студентської аудиторії;

- по-третє, необхідно враховувати вік, релігійну та соціальну приналежність іноземних студентів.

Важливою складовою вивчення мови є стимулювання мотиваційної сфери і формування пізнавальної потреби іноземних студентів.

Студент-іноземець повинен відчувати, що і викладачам і одногрупникам цікава історія, культура, звичаї його родини та батьківщини. Це сприятиме виникненню довірливих відносин між викладачами та студентами, значно скоротить адаптаційний період та покращить ведення навчального процесу.

Тягло Л.В.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ВИВЧЕННЯ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Формули мовленнєвого етикету будь-якого народу служать для встановлення та підтримання відносин між людьми, це специфічна мовна мікросистема, що закріплюється у свідомості носія мови та використовується в різних ситуаціях спілкування.

Український мовний етикет являє собою комплекс усталених фраз, що вживаються для вітання, знайомства, подяки, прохання, вибачення, висловлення згоди чи незгоди, прощання тощо.

На заняттях з української мови зі студентами-іноземцями вивченню етикетних фраз надається особливе значення. На перших же заняттях студенти мають опанувати систему українського привітання, вивчити її варіативність (враховуючи тональність та ситуацію спілкування). Особливої уваги слід надавати етикетному звертанню *ти/Ви*, оскільки в рідній мові студента може бути відсутня така диференціація. *Ти* використовується в дружньому колі, у сім'ї, *Ви* – звертання до старшої людини або в офіційній ситуації незалежно від віку співрозмовника. Також студенти мають зрозуміти особливості формування українських імен для шанобливого звертання у кличному відмінку. Ще однією особливістю українських етикетних норм звертання є використання слів *пан/пані*. Викладач має запропонувати для запам'ятовування фрази *пане/пані професор, шановний (-а) пане/пані лікарю, Іване Петровичу, Ганно Василю* тощо. Серед формул прохання мовознавці рекомендують розрізняти семантику слів *прошу* (відповідь на подяку) і *прошу* (звертання з проханням).

Індивідуальна мовна культура є візитівкою як особи, яка вивчає мову, так і навчального закладу, що проводить фахову підготовку студента. Знання мовленнєвого етикету, доречне використання фраз ввічливості дозволить студенту-іноземцю швидше увійти в українське культурне середовище.

Філат Т.В., Сидора М.Ю.,

Сербіненко Л.М., Запорожець О.С.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ВИБІР МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МОВИ З ОГЛЯДУ НА НАЦІОНАЛЬНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Навчання студентів з інших країн світу, особливо тих, чиї народи докорінно відрізняються своїм менталітетом, потребує від педагога кропіткої роботи над стратегією методики викладання, яка повинна, враховуючи

особливості різних національних груп, найбільш ефективно поєднувати різні методичні прийоми. Першочерговим завданням при роботі зі студентами-іноземцями є вивчення соціально-культурних особливостей, менталітету, національного характеру, системи освіти країни, що дозволить визначити спільні риси та відмінності студентів різних національностей, а це, своєю чергою, допоможе розробити максимально ефективну методичну концепцію для досягнення найкращого результату у вивченні дисциплін.

Досвід роботи з іноземними студентами в ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України", зокрема кафедри мовної підготовки, тривалий, що дозволяє постійно вдосконалювати й оптимізувати навчальний процес з таким контингентом. Разом з тим, якщо студенти з країн арабського світу, Африки, Китаю, Середньої Азії починали навчатись в академії понад 20 років назад, що дало можливість дослідити й на практиці застосовувати особливості їхнього національного характеру, то робота зі студентами-індусами розпочалася в 2013–2014 навчальному році, коли приїхало 19 осіб. Протягом наступних чотирьох років кількість студентів з Індії збільшувалась та в 2017–2018 навчальному році досягла 530 осіб. Професія лікаря традиційно вважається в Індії однією з найпрестижніших, тому індійських студентів у першу чергу цікавлять медичні спеціальності й кількість таких студентів у медичних ВНЗ безупинно зростає.

Оскільки викладачі кафедри мовної підготовки Дніпропетровської медичної академії ніколи раніше не працювали зі студентами-індусами, викладання мови цій групі студентів викликало необхідність звернутися до спеціальної наукової та методичної літератури. Прикрим, але передбачуваним відкриттям було те, що науково обґрунтованих досліджень щодо викладання української (російської) мови індусам немає не тільки у вітчизняній, а й у зарубіжній методиці викладання. Винятком є статті, присвячені окремим аспектам навчання мови студентів-індусів. Зокрема, стаття запорізької дослідниці М.В. Буєвської ("К поиску оптимального соотношения приёмов переводного и сознательно-практического методов обучения русскому языку

как иностранному студентов, получающих высшее медицинское образование на английском языке") [1, с.56], російських вчених М.Ш. Ковальнової [2, с.150 – 152] та К. Сулабха [3]. Хоча культурологічні та етнографічні статті про Індію в повному обсязі представлені в мережі Інтернету та в декількох монографіях [4; 5; 6], відсутні ґрунтовні розробки щодо методики викладання, пристосування індійських реалій до навчального процесу в Україні.

Дослідники справедливо вважають, що характерними рисами індійського суспільства є його поліетнічність, релігійність і кастовість [7, с.7]. Переважна більшість населення Індії сповідує індуїзм з його системою релігійних ритуалів, низкою обмежень у харчуванні тощо. Більшість студентів-індусів є вегетаріанцями, інші вживають лише курятину. Корова в індуїзмі вважається священною твариною, тому яловичина суворо заборонена. Індуси іноді щиро дивуються, чому українськими вулицями чи проспектами не ходять корови, слони тощо. Викладач до таких "здивувань" повинен ставитися серйозно та з повагою. Вдалим розв'язанням цієї ситуації є перенесення центру тяжіння на історичну міфологічну притчу, яку, до речі, не знають індуси, про білу корову з грецької міфології. Зрозуміло, що такі екскурси в минуле неможливо здійснювати на початковому етапі вивчення мови, а розповідати міф англійською мовою немає сенсу. Треба дочекатися, щоб індуси оволоділи певними граматичними навичками та мали необхідний словниковий запас.

Біла корова – це коханка Зевса – дівчина Іо. Коли Зевс з'явився на побачення з Іо, про це дізналася ревнива охоронниця домашнього вогнища Гера. Вона полетіла до місця зустрічі, і коли Зевс побачив її наближення, то перетворив дівчину на білу корову. Потім Гера перетворилася на гедзя та стала виганяти білу корову з Греції. Білою Зевс її зробив для того, щоб можна було відрізнити від інших. Але покинувши Грецію, Іо потрапляє в Індію. Цим пояснюється культ корів в Індії, особливо білих. Такі корови вважаються священними.

У плані вивчення української (російської) мови як іноземної ця легенда допомагає ознайомити студентів-індусів з деякими лексемами, які співзвучні їх

рідній культурі: "корова", "молитва", "священний", "храм", "кохання", "вічні цінності" тощо, а також звернути увагу не лише на відмінності, але й на спільні риси в історії та міфології різних народів, що має зближувати та примирювати.

С.Ф. Якупов справедливо наголошує на тому, що для переважної кількості індусів притаманно "поважне ставлення до освіти" [8, с.24], а М.В. Абрамова підкреслює, що студенти з Індії "досить-таки товариські, доброзичливі, допитливі; вони легко йдуть на контакт, готові до активного використання мови, яку вивчають, у процесі комунікації... музикальні та артистичні. Вони із задоволенням беруть участь в університетських святах та концертах, дуже відповідально ставляться до підготовки виступів, намагаються через музику та танець познайомити студентів з культурою рідної країни" [9, с.10]. Цілком погоджуючись із наданою дослідницею характеристикою студентів-індусів, хочемо підкреслити, що саме ці риси характеру можуть бути використані в процесі навчання мови. Навчання мови за допомогою пісні – надзвичайно ефективний метод для студентів з Індії. Достатньо в групі мати одного лідера-соліста – й успіх гарантований. Суть метода полягає в тому, що перед кожним студентом повинен лежати аркуш з надрукованою піснею. Бажано окремим стовпчиком надрукувати нові слова та їх тлумачення, словосполучення, речення з новими словами з пісні. Після триразового повторення нових слів, словосполучень та речень з ними починаємо разом читати пісню, а потім співати. Цікаво, що співають всі: і з чистими та дзвінкими голосами, і з пересічними, і навіть безголосі. Створюється таке враження, що пісня для індусів – колективна молитва (теза, яка вимагає подальшого поглибленого вивчення), мантри, які завдяки своєму ритму, часто повторюваним словам вводять людину в транс, що є своєрідним станом гіпнозу, а як відомо, в такому стані, підсвідомо, як і при 25 кадрі, людина легко навчається. Було б зрозумілим, коли б співали вони рідною мовою, а не іноземною. В англійського модерніста Джеймса Джойса у збірнику "Дублянці" є оповідання "Мертві". Під час співання старовинної ірландської пісні в героїв відбувається осяяння. Джойс вважає, що в художній літературі

треба фіксувати момент просвітлення, осяяння, що в церковній лексичі називають "епітафією". Здається, що, зображуючи ірландців, Джойс мав на увазі індусів, бо дуже багато точок зіткнення. Найбільш цікавими для індусів є пісні автора-виконавця Святослава Вакарчука "Я не здамся без бою...", "Така, як ти", "Я на небі", Олега Вінника "Як жити без тебе", "Передчуття", Дмитра Колдуна "Ничего", Алли Пугачової "Я пою", українського репера Ярмака "Вставай" та ін.

Шабана Кхан, мати студента четвертого курсу Зуля Кхана, прослухавши пісню "Така, як ти" у виконанні сина, сказала: "Яка красива та мелодійна пісня".

Можна погоджуватися з методикою навчання індусів в індійській школі чи спростовувати її, але незаперечним є факт, що ми зіткнулися зовсім з іншим менталітетом учня та вчителя і відмінними від вітчизняних принципами навчання.

Викладач повинен пам'ятати, що він не має права давити на студента-іноземця, нав'язувати йому свої думки та пропагувати свою культуру, наголошуючи на її унікальності та неповторності. Студенти з Індії з повагою ставляться до інших країн та народів, але вони надзвичайно патріотичні та залежні від соціуму, традицій сім'ї, каст. Тому прогресивним є втілення в процес навчання концепції взаємодії, взаємозбагачення культур, зокрема української та індійської, а не наголошення переваги однієї з культур. Н.Ю. Філімонова та О.С. Романюк справедливо вважають, що "головним... є не пропаганда національного, не протиставлення, а зіставлення різних культур і ствердження думки про те, що культура зближує народи" [10]. Цю думку яскраво підтверджують студенти-індуси академії, які в молитві, що розпочинає одне з великих індійських свят – Дівалі (Свято Вогню), обов'язково просять миру та благополуччя не тільки в своїй країні, але й в Україні, яка завдяки зусиллям педагогів стає для них другим домом.

Психологи постійно підкреслюють, що "адаптація – складний та важкий процес, який переживають іноземні студенти, особливо на самому початку

перебування в нашій країні. Полегшити цей процес для них, зробити його коротшим – завдання педагогічного колективу, пов'язане з їхнім навчанням. Для того, щоб допомогти студентам, педагоги повинні забезпечити такий зміст, форми та методи навчально-виховної роботи, за допомогою яких можна було б попереджати, пом'якшувати й усувати негативні наслідки дезадаптації, прискорювати процес соціально-психологічної та педагогічної адаптації студентів. Крім того, чудовим способом допомоги студентам у процесі їхньої соціально-психологічної адаптації може слугувати вивчення викладачами особистісних якостей студентів, оцінка тенденцій їхнього реагування на ситуації, які мають місце в період адаптації. Знання особистісних якостей дозволить викладачам правильно їх використовувати протягом індивідуальної роботи зі студентами" [9, с.20].

Педагоги-методисти слушно зауважують, що на початковому етапі навчання викладач "обов'язково повинен включати в уроки діалоги, ролеві, імітаційно-моделюючі ігри, які враховують міжкультурні розбіжності, а також заняття з мовного етикету. Всі ці види діяльності вчать студентів-іноземців міжкультурному спілкуванню, допомагають подолати бар'єри спілкування. Педагог, який володіє технологією педагогічного спілкування, повинен налагодити контакт із групою студентів та з кожним студентом окремо" [10].

Заучування діалогів та текстів із загальнонавчальною та професійною лексикою – один з ефективних способів вивчення мови. Багаторічний досвід засвідчує, що неефективним є примушення іноземних студентів вчити окремі слова, хоч і об'єднані в тематичні групи. Більш вдалим та плідним уявляється вивчення словосполучень, речень, мікротекстів, добирання до вивчених слів синонімів, антонімів тощо. Саме в такий спосіб формується та розвивається зв'язне мовлення й уміння добирати потрібні слова в запропонованому контексті.

Одним із вдалих результатів застосування накопиченого досвіду роботи зі студентами-індусами є укладений кафедрою мовної підготовки підручник "Російська мова", що за своєю структурою та лексико-граматичним

наповненням слугує реалізації одночасно декількох цілей: навчальної, пізнавальної, виховної, адаптаційної, комунікативної. Кожна з рубрик розділів підручника розроблена з певною метою: рубрика "Словникові сім'ї" – вдалий шлях до розуміння та вивчення мови, поповнення її словникового запасу; граматичні вправи дозволяють багаторазово повторювати та активно запам'ятовувати часто вживані розмовно-побутові конструкції, що допомагає швидше пристосовуватись до реалій життя в Україні; тексти, представлені в підручнику, по-перше, збагачують лексичний запас і розвивають навички конструювання зв'язних висловлювань, по-друге, знайомлять студентів з професійною медичною лексикою, крім того, ряд текстів присвячений кафедрам та відомим вченим академії, що дозволяє ширше знайомити студентів з навчальним закладом, містом, де вони навчаються, розвивати патріотичне ставлення до своєї alma mater. Деякі тексти покликані зміцнювати взаємоповагу та взаєморозуміння між народами завдяки паралелям, які легко простежуються навіть із назв: "Ракеш Шарма – перший космонавт Індії" [12, с.143] – "Україна – космічна держава" [12, с.382]; "Делі – столиця сучасної Індії" [12, с.235] – "Київ – столиця України" [12, с.364]; "Українська родина" [12, с.54] – "Індійська родина" [12, с.65].

Сукупність педагогічних, методичних, виховних прийомів та методів, яка покликана зробити процес навчання більш творчим, продуктивним та результативним, не може не враховувати й використовувати особливостей кожної національності, що потребує постійного спостереження, аналізу, вивчення теоретичних матеріалів, переосмислення набутого досвіду та трансформації його в процесі практичного застосування.

Література

1. Буевская М.В. К поиску оптимального соотношения приемов переводного и сознательно-практического методов обучения русскому языку как иностранному студентов, получающих высшее медицинское образование на английском языке / М.В. Буевская // Тенденции и проблемы языковой подготовки иностранных студентов в современных условиях: материалы

заочной Международной научно-практической Интернет-конференции 13 – 17 мая 2013 года. – Запорожье, 2013. – С. 54–57.

2. Ковалёва М.Ш. Фонетическая система языка хинди и её влияние на усвоение русской произносительной нормы при обучении РКИ / М.Ш. Ковалёва // Инновационная наука. – 2016. – №12–4.

3. Сулабха К. Лингвометодические основы обучения русскому словоизменению индийских студентов с родным языком инди: дис. ... доктора пед. наук / К. Сулабха – М., 1998. – 357 с.

4. Лукаш О. З історії розвитку українсько-індійських зв'язків // Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць / О. Лукаш. – Вип. 1. – К.: Всеукраїнська асоціація індологів, 2003. – С. 75–85.

5. Наливайко С. Таємниці розкриває санскрит / С. Наливайко – К.: Вид. Центр "Просвіта", 2000. – 288 с.

6. Основи культурології: навчальний посібник до 90-річчя Одеського державного економічного університету // за редакцією Л.О. Сандюк, Н.В. Щубелки. К.: Центр учбової літератури. 2012, – 400 с.

7. Горохов С.А. Роль индуизма в общественно-политической жизни Индии / С.А. Горохов // Преподаватель XXI век. – 2011. – №2.

8. Якупов С.Ф. Менталитет и социальные институты как фактор прогресса: на примере индийской цивилизации / С.Ф. Якупов // Вестник Вятского государственного университета. – 2015. – №11.

9. Абрамова М.В. Специфика обучения индийских студентов русскому языку на предвузовском этапе / М.В. Абрамова // Электронный научный журнал "Дидактическая филология". – №3(7). – 2017. – С. 8–14.

10. Деркач Г., Демченко В. Психологические особенности адаптации иностранных студентов к условиям жизни и обучения в Украине / Г. Деркач, В. Демченко // Науковий інформаційний журнал: Проблеми вищої освіти. / Ред. рада: О.А. Андрущенко, В.І. Астахова, В.С. Бакіров [та ін.]. – 2015. – № 1. – С. 18–22.

11. Филимонова Н.Ю., Романюк Е.С. Особенности работы со студентами-иностранцами из стран Африки, Азии, Ближнего Востока, Латинской Америки (довузовский этап): учеб. пособие / Н.Ю. Филимонова, Е.С. Романюк // ВолгГТУ. – Волгоград, 2008. – 80 с.

12. Русский язык для студентов-иностранцев начального и основного периодов обучения (медико-биологический профиль): учебник / отв. ред. Т.В. Филат. – Днепр: Днепр-VAL, 2017. – Ч. I. – 503 с.

Chornobai V.G.

Dnipro State University of Agriculture and Economics

MODERN TEACHING – LEARNING PROBLEMS

Learning is the interaction of the learner and the teacher. The student has his own tasks and personal characteristics, the teacher has his own. They do not always fit together. The traditional "chalk and talk" method of teaching, that was persisted for hundreds of years, is now acquiring inferior results when compared with the more modern and revolutionary teaching methods that are available for use in universities today.

English is one of the most widely spoken languages in the world. But there are some problems in studying and teaching:

1st problem is free communication in English. Language is a single organism. Students and teachers need to develop the practical skills of free communication in English: listening comprehension, speaking and reading.

2nd problem is a lack of understanding of the English spoken language. Unfortunately, technical universities of Ukraine don't have technical opportunity to pay attention to one of the most important components of learning English: phonemic hearing. Phonemic hearing in respect to the English language must be developed!

3rd problem is forgetting English words. Memorizing words with the help of cards and phone applications, refers to the mechanical method of memorization and thus forgetting is simply inevitable. As a result of learning from outside the semantic links, English words settle in short-term memory, from where they disappear quickly. For a good result, constant repetition and frequent application in different aspects are necessary. In this case, the words are put into long-term memory.

4th problem is difficulties in constructing sentences. English is an analytical language. Grammar is a kind of superstructure of the language. A grammar cache and difficulties in constructing independent statements occurs when grammar is studied as an unshakable foundation, isolated from everything else. When grammar is based on active use of English, it becomes an important assistant and a friend.

5-th problem is to think in English. In order to make it possible to think in English, students need to get along with this language. The earlier they start learning English, the better – then the language is learned more naturally, along with the native language. Students without good abilities in learning language and especially the aged ones usually have a language difficulties (barrier).

6-th problem is English pronunciation. Physiologically, we do not have separate auditory and separate speech systems, but there is only one auditory system. It is based on the basic natural abilities for languages that are present in every person, but requires special development in adulthood.

7-th problem is language barrier. When students think in Ukrainian, and then try to translate their ideas into English, this barrier arises. It is necessary to get yourself used to think in English from the very beginning of studying English.. This will not impoverish thinking in Ukrainian, because students will have a separate system for English based on the logic of that language.

8-th problem is the lack of time to learn English. Due to the interruption of training and postponing it for an indefinite time, the acquired knowledge begins to be forgotten.

All these mean that: **1.** To improve vocabulary learners should read English language newspapers, magazines and books (in original and adopted). Reading habit

will improve not only students' vocabulary but also the sense of making sentences. **2.** Grammar is not essential to learn language but it is basic to correct students' language. Therefore, a grammar book will be very helpful during the learning process. **3.** Listening English channels will improve pronunciation skills. Some English cartoons are very helpful due to the pace of speaking in them. Different characters speak very slow and students can understand every word they say. It makes it easier for teachers to correct students' pronunciation. **4.** Speak and speak is the rule to address this issue. Whether students speak wrong or right, but don't give up speaking, will prevent shyness which is a great hurdle in learning any language.

Шаульская А.С.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

READING AS A MEANS OF TEACHING RUSSIAN FOR FOREIGN STUDENTS

The development of the national system of education in Ukraine proceeds in the way of humanism, which is proved by the content of reforms, significance of some state documents which define the condition and perspective of education. Nowadays the main feature of teaching Russian for foreign students is the principle of complex teaching of the four main communicative skills – speaking, writing, listening comprehension and reading. A positive effect of this new approach is grounded theoretically and is confirmed in practice.

The subject of the present work is "Reading as a means of teaching Russian for foreign students". It is especially important nowadays since one of the specific methodological principles of foreign language teaching is the principle of skills integration. Reading is an important speech skill and one of the means of communication. It is often integrated with other skills (listening, speaking and writing) and is considered to be the basis of their further development.

The research is devoted to the study of efficiency, expediency and ways of using potential possibilities of reading as an effective means of teaching different speech habits and skills.

The aim of the present work is to consider the problem of using educational potential of reading as a means of teaching other communication skills, speaking and writing in particular, as well as such language aspects as vocabulary, grammar, pronunciation and intonation.

It is common knowledge that reading is of great educational importance, as reading is a means of communication, people get information they need from books, journals, magazines, newspapers, etc. Through reading in a foreign language pupils and students enrich their knowledge of the world around them and get acquainted with the countries where the target language is spoken.

However, reading is not only the aim in itself, it is also a means of teaching and learning a foreign language. When reading a text, students review sounds and letters, vocabulary and grammar, memorize the spelling of words, their meanings and, in this way, they perfect their command of the target language. So, the more learners read, the better their retention of the linguistic material is.

Шейнак С.Ю.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ЧИТАННЯ З МЕТОЮ ПОШУКУ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Метою цього виду читання є формування уміння швидко переглянути ряд матеріалів (газет, журнальних статей та довідників) для того, щоб знайти конкретну інформацію. Вона може бути задана вчителем або пов'язана з інтересами студентів. Студент повинен швидко переглянути текст, знайти потрібну інформацію і сконцентрувати на ній свою увагу, намагаючись зрозуміти її повністю або основний зміст – залежно від конкретної

комунікативної мети. Цей вид читання передбачає наявність у студентів сформованих умінь, необхідних для орієнтування в логіко-смісловій структурі тексту, знаходження та вибір нової чи заданої інформації, об'єднання в логічне ціле здобутої інформації з кількох джерел згідно з конкретною проблемою.

Робота з текстом може завершуватись підготовкою повідомлення чи реферату.

Точність розуміння тексту у цьому виді читання визначається правильністю відповіді студентів на запитання вчителя про те, чи цікавить студента така інформація, яка частина тексту виявилась найбільш інформативною, чи є в тексті нові для студента факти.

Контроль розуміння прочитаного проводиться за допомогою завдань такого типу:

- відповісти на запитання вчителя щодо основної інформації тексту;
- відповісти на запитання, що стосуються важливих деталей;
- сказати, чи співвідноситься представлена вчителем інформація з тією, що почерпнута студентами з тексту.

Розглянуті режими читання з різними комунікативними цілями здійснюється в умовах уже сформованих умінь читання.

Щуровская О.Н.

ГУ "Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины"

МОТИВАЦИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

При изучении любого предмета поиск мотива всегда является приоритетной задачей. Преподаватели часто задают себе вопрос, как привлечь студентов к изучению языка, ведь мотивация является первоначальным механизмом всякой деятельности. Мотивация – это система, поощрений,

стимулов, которые оказывают влияние на закрепление и усвоение материала. Главной целью для преподавателя должно быть понимание того, что побуждает студента к изучению предмета, какие цели он ставит перед собой. Преподаватель должен определить уровень учебной деятельности студента, чтобы понять причину его мотивации. В методике обучения существуют два вида мотивации: внутренняя и внешняя. Внутренняя мотивация – это личная заинтересованность студента в изучении украинского языка как иностранного. Интерес к стране, в которой он находится, часто является огромным стимулом для успешного учебного процесса. Внешняя мотивация – это объективные предпосылки, которые заставляют понять всю необходимость изучения языка, необходимость использования языка в жизни или бизнесе. Очень хорошо, когда совпадают эти два вида мотивации: внутренняя и внешняя. Это ведёт к успешному овладению языком. Чтобы пробудить интерес у студента к изучению языка, необходимо создать мотив, а затем открыть ему возможность нахождения цели. Таким образом, "мотивация появляется в том случае, если заинтересованность и интерес подтолкнули к конкретной деятельности, стали ее мотивами" [2]. Как показывает практика, наибольшая мотивация у студентов, которые планируют жить и работать в Украине: для них знание языка является одним из важных условий карьерного роста. Сложность обучения украинскому языку, по мнению студентов, заключается в грамматике украинского языка, поэтому очень трудно сохранить интерес к занятиям. Как говорил в своих выступлениях Н.И. Жинкин, "трудность обучения иностранному языку как раз и заключается в том, что нужно заставить ученика говорить на интересную ему тему нужными нам словами" [3]. Поэтому, чтобы сохранить интерес к изучению языка, необходимо побольше проводить на занятиях игр на закрепление грамматического материала, проводить беседы на интересные студенту темы, инициировать участие студентов в различных олимпиадах и мероприятиях. Подобные мотивационные моменты помогают сохранить интерес к изучению языка и сделать занятия интересными, ведь

хорошее владение языком – это очень длительный и трудный процесс, где преподаватель ставит коммуникативную задачу, а студент ее выполняет.

Литература

1. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам. – М., 1991.
2. Щукин А.Н. Теория обучения иностранным языкам (лингводидактические основы). – М., 2012. – С. 109.
3. Бердичевский А.Л. Современные тенденции в обучении иностранному языку в Европе // Русский язык за рубежом. 2002. №2. – С. 60–65.
4. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М., 2000. – С. 168.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ДЗ "ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ МІНІСТЕРСТВА
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ"

Кафедра мовної підготовки

III Міжвузівська науково-практична студентська

конференція з латинської мови

"PER ASPERA AD ASTRA"

ЛАТИНИЗМЫ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ЭДГАРА ПО

Латинизмы – это заимствования из латинского языка. Они, естественно, преобладают в лексике романских языков, в том числе в виде позднейших заимствований. Многие латинские слова вошли в современный английский язык. Латинизмы часто встречаются в юридической, медицинской литературе, а также в художественных произведениях многих авторов. *Использование латинизмов* позволяет автору усилить экспрессивность своего текста, создать яркие метафорические образы.

Активное использование латинизмов мы наблюдаем в произведении Эдгара Аллана По "Маска Красной Смерти". Эдгар Аллан По (1809 – 1849) – американский писатель романтик, критик. Он является классиком новеллы, родоначальником детективной литературы.

В его произведениях можно часто встретить слова, которые восходят к латинскому языку, и это очень ярко выражено как в данном произведении, так и других.

Ниже приводятся примеры, наглядно демонстрирующие использование автором вышеупомянутых латинизмов:

(Фрагмент содержит 172 слова, 36 из которых восходят к латинскому языку).

The "Red Death" had **long** (от лат. *longus*) **devastated** (от лат. *devastatio*) the country. No **pestilence** (от лат. *pestilentia*) had ever been so **fatal** (от лат. *fatalis*), or so hideous. Blood was its Avatar and its seal – the redness and the **horror** (от лат. *horror*) of blood. There were sharp pains, and sudden dizziness, and then **profuse** (от лат. *profuse*) bleeding at the pores, with **dissolution** (от лат. *dissolutio*). The scarlet stains upon the body and especially upon the **face** (от лат. *facies*) of the victim were

the pest ban which shut him out from the aid and from the *sympathy* (от лат. *sympathia*) of his fellow-men. And the whole seizure, *progress* (от лат. *processio*) and *termination* (от лат. *terminatio*) of the disease, were the *incidents* (от лат. *incido*) of half an hour. But the Prince Prospero was happy and dauntless and sagacious. When his *dominions* (от лат. *dominium*) were half *depopulated* (от лат. *depopulatio*), he summoned to his *presence* (от лат. *presse*) a thousand hale and light-hearted friends from among the knights and dames of his *court*, and with these *retired* to the deep seclusion of one of his castellated abbeys. This was an *extensive* (от лат. *extensivus*) and *magnificent* (от лат. *magnifice*) structure, the *creation* (от лат. *creatio*) of the prince's own eccentric yet *august* (от лат. *augustus*) taste. A strong and lofty wall girdled it in.

(Следующий фрагмент содержит 49 слов, 9 из которых восходят к латинскому языку).

But, in spite of these things, it was a gay and *magnificent* (от лат. *magnifice*) revel. The *tastes* of the duke were peculiar. He had a fine eye for colours and effects. He disregarded the decora of mere fashion. His plans were bold and fiery, and his *conceptions* (от лат. *conceptio*) glowed with barbaric lustre.

(Фрагмент содержит 70 слов, 17 из которых восходят к латинскому языку).

In an assembly of phantasms such as I have painted, it may well be *supposed* (от лат. *suppono*) that no *ordinary* (от лат. *ordinatus*) *appearance* could have *excited* (от лат. *excitatus*) such sensation. In truth the masquerade *licence* (от лат. *licentia*) of the night was nearly *unlimited*; but the *figure* (от лат. *figura*) in *question* (от лат. *questio*), had out-Heroded Herod, and gone beyond the bounds of even the prince's indefinite decorum. There are chords in the hearts of the most reckless which cannot be touched without *emotion*.

В ходе анализа избранных фрагментов художественных текстов выявлено, что латинские заимствования достаточно часто используются. Они относятся к нейтральной, литературно-книжной (научной) и поэтической лексике. Это лексика письменной речи (книжная лексика), лексика, не ограниченная формой

речевой деятельности и официальная; торжественная лексика, не ограниченная характером обстановки; эмоционально-нейтральная; литературная норма; общенародная лексика; профессионально неограниченная; корпоративно неограниченная; общенациональная, территориально неограниченная; современная лексика. Главным образом, это абстрактные существительные и прилагательные, слова научного обихода.

Бровкина М.И., Перинец Е.Ю.

Университет таможенного дела и финансов

AVE CAESAR: МУДРОСТЬ ИМПЕРАТОРА, ЗАПЕЧАТЛЁННАЯ В ЛАТИНСКИХ ИЗРЕЧЕНИЯХ

Имя знаменитого древнеримского политика, полководца, императора Гая Юлия Цезаря известно практически каждому. Эта личность прочно вошла в историю благодаря своему таланту, мудрости и силе. Его решительность и твёрдость духа запечатлены в известных латинских изречениях, которые стали крылатыми. Интересный факт, что само имя "Цезарь" является видоизменённой формой слов "кайзер" и "царь". Кроме того, сам титул древнеримских наследников престола также именовался "цезарь", в честь политического деятеля и полководца Римской Республики Гая Юлия Цезаря.

Первое изречение, ставшее хрестоматийным: *Veni, vidi, vici* ("Пришёл, увидел, победил"). Как указывает Светоний, эту фразу несли перед Цезарем во время его понтийского (третьего из пяти) триумфа в Риме. Этим Цезарь отмечал не события войны, а быстроту её завершения.

Второе, не менее известное высказывание, *Alea iacta est!* ("Жребий брошен!") было произнесено этим полководцем перед началом одной из кровопролитнейших гражданских войн в древнеримской истории. С ним также связано и другое изречение – *Caesar ad rubiconem* ("Цезарь у Рубикона"). С тех

пор это знаменитое выражение употребляется, когда говорят о человеке, готовом принять важное решение в жизни, перейти свой собственный Рубикон.

Бесстрашие императора запечатлено в его словах: *Quid timeas? Caesarem vehis Caesarisque fortunam* ("Чего ты боишься? Ты везёшь Цезаря и его судьбу"). Возникновение этой фразы связано с историческим событием времён гражданской войны между Юлием Цезарем и Помпеем. Цезарь в 48 г. до н. э. переправился с южного побережья Италии в Грецию. Оставшиеся в Италии войска под руководством Марка Антония медлили с переправой. Поэтому он решился на отчаянное предприятие – на маленьком судне тайно от всех вернуться в Италию, хотя множество вражеских кораблей бороздило море. Он поднялся на борт ночью в одежде раба и, усевшись поодаль, как самый незначительный человек, хранил молчание. Река свирепо боролась с морским приливом. Кормчий, бессильный совладать со стихией, приказал матросам повернуть корабль назад. Услыхав это, Цезарь выступил вперёд и, взяв поражённого кормчего за руку, сказал: "Вперёд, не бойся ничего: ты везёшь Цезаря и его счастье". И, действительно, Цезарю тогда улыбнулось счастье.

Другие его высказывания пополнили фонд сокровищницы мудрости, стали крылатыми изречениями, которые до сих пор не утратили своей актуальности. Например, *Est rerum omnium magister usus* ("Опыт всему учитель"), *Opinionem capere* ("Снискать себе славу"), *Libenter homines id, quod volunt, credunt* ("Люди охотно верят тому, чему желают верить").

Деятельность великого императора не только оставила неизгладимый след в истории Древнего Рима, но и сама его личность и жизнь обросли мифами, как это обычно случается с неординарными людьми. Так, множество появившихся уже после его смерти крылатых изречений либо приписываются Цезарю, либо раскрывают его характер и указывают на величие, либо употребляются как синонимы слова "император", отсылая к императору, носившему это имя.

Например, последние слова Юлия Цезаря, обращённые к его убийце – Марку Юнию Бруту – *Et tu, Brute?* ("И ты, Брут?"). Часто можно встретить и

другой вариант – *Tu quoque, Brute, fili mi!* ("И ты, Брут, сын мой!). Самый распространённый в наше время вариант этой фразы стал знаменитым благодаря пьесе Уильяма Шекспира "Юлий Цезарь".

Не менее известным изречением является *Aut Caesar, aut nihil* ("Или Цезарь, или ничего"). Авторство приписывается римскому императору Калигуле, который жил в утонченной роскоши и всячески ее подчёркивал: принимал диковинные ванны, изобретал невиданные напитки, на пирах ставил перед гостями посуду из золота и т.д. На все упрёки своих приближенных он обычно отвечал: "Жить надо так: или во всем себе отказывая, или как Цезарь".

Другой римский император Веспасиан перед смертью произнес фразу, ставшую крылатой, *Caesarem decet stantem mori* ("Цезарю подобает умереть стоя"). В данном контексте "Цезарь" является синонимом слова "император". С другой стороны, отсылка к личным качествам великого Гая Юлия Цезаря – силе, мужеству и величию.

В значении "император" слово "Цезарь" встречается ещё в одном изречении: *Caesar non supra grammaticos* ("Цезарь не выше грамматиков"). По словам Светония, однажды грамматик Помпоний Маркелл отметил языковую ошибку в речи императора Тиберия, а присутствовавший при этом учёный юрист Атей Капитон заявил, что если употребленное Тиберием выражение и не соответствует латинской норме, с этого дня оно станет нормой. На это Помпоний возразил, обращаясь к Тиберию: *Mentitur. Tu enim, Caesar, civitatem dare potes hominibus, verbo non potes* ("Он ошибается. Ибо ты, Цезарь, можешь дать права гражданства людям, но не словам").

Ещё одним известным выражением стало следующее: *Ave, Caesar, morituri te salutant* ("Здравствуй, Цезарь, император, идущие на смерть приветствуют тебя"). Так, при императоре Клавдии подобными словами его приветствовали гладиаторы, отправляющиеся на арену.

Эти и многие другие крылатые выражения широко используются, а личность самого императора обрастает новыми историями и мифами, иллюстрируя его неординарность и неизгладимый след в истории. Как будто о

жизни Гая Юлія Цезаря скажуть его соотечественники: *Vitae brevis est cursus, gloria sempiternus* ("Жизнь коротка, но слава довговечна").

Буренко Д.Ю., Жукова Д.С., Апоненко І.М.

ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"

ЛАТИНСЬКА МОВА В ЗАКЛИНАННЯХ

(на матеріалі збірки книг Дж. Роулінг "Гаррі Поттер")

Латинь пов'язана з магією з давніх часів. Одним із найдавніших текстів латинською мовою був магичний текст. Йдеться про так звані "Дуєнові написи", або "Написи Дуєноса". У 1880 році в Римі, біля пагорба Квірінала, були знайдені три з'єднані між собою глиняних посудини. На них і були нанесені ці написи. Слова та букви на посудинах настільки відрізнялися від класичної латини, що дослідники довгий час сумнівалися в тому, що знахідка дійсно відноситься до давньоримської епохи. А вже тлумачень написів було зроблено кілька десятків.

У книгах відомої письменниці Джоан Роулінг про Гаррі Поттера достатньо часто вживається магичний текст і наводиться чимало заклинань, що мають латинське чи грецьке походження. Треба відзначити, що не всі заклинання, складені Джоан Роулінг, точно відповідають латинським словам. Часто латинське коріння постає в зміненому вигляді, має неправильні з точки зору граматики закінчення. Особливо слід відзначити часте вживання авторкою четвертої дієвідміни дієслів. Завдяки чому дієслова першої особи отримують характерне відмінюване закінчення **-io** замість **-o** (наприклад, *impreio* замість *impero* і т.п.).

Серед заклинань, що представляють собою правильні латинські вислови, можна виділити такі типи:

1. Дієслово у формі першої особи однини теперішнього часу: *Accio, Confundo, Deprimo, Diffindo* і ін.

2. Дієслово + додаток: *Expecto Patronum, Protego Totalum, Repello Muggletum*.

3. Дієслово у формі імперативу другої особи: *Flagrate*.

4. Дієслово + додаток: *Libera corpus, Finite Incantatem*.

Наведемо невеликий етимологічний словник заклинань:

1. Alohomora – це заклинання, що відкриває замки. Походження невідоме. Зазвичай пояснюється як поєднання гавайського слова *aloha* "прощай" і латинського *mora* "уповільнення, зупинка, пауза".

1. Avada Kedavra – зловісне заклинання, що відіграло важливу роль у книгах про Гаррі Поттера. У вбивчому заклинанні явно відчувається вплив слова *abra cadavra* і латинського слова *cadaver* "труп". У латинській мові слово *abracadabra* вперше використав римський лікар Квінт Серен Саммонік у "Медичній книзі". У середні віки слово *abra cadavra* часто використовували в якості написів на амулетах і в магічних текстах.

2. Avis – заклинання, що викликає зграю птахів. Від латинського *avis* "птах".

3. Crucio – заклинання, що заподіює біль. Походить від латинського слова *crux* "хрест", або від *cruciatum* "схрещений".

4. Evanesco – змушує об'єкт зникнути. З латинського *evanesco* "зникаю, пропадаю".

5. Expecto Patronum – заклинання, що викликає захисника, який рятує від дементорів. Від латинського *expecto* "чекаю". *Patronum* форма знахідного відмінка від *patronus* "захисник, покровитель".

6. Expelliarmus – заклинання, що роззброює противника. З латинського *expello* "виганяю, відштовхую", *arma* "зброя". Повного латинського аналога немає, відповідне дієслово – *disarmo, disarmare*.

7. *Finite Incantatem* – заклинання, що нейтралізує дію інших заклинань або їхні результати. Від латинського *finio* "закінчую" та *incantatio* "заклинання, магична формула".

8. *Geminio* – заклинання, що утворює копії різних об'єктів. Від латинського *geminio* "подвоюю".

9. *Incendio* – заклинання, що викликає полум'я. Від латинського *incendo* "запалюю", *incendiosus* "пекучий".

10. *Lumos* – заклинання, що створює невелике джерело світла на кінчику чарівної палички, можливо, з латинського *lumen* "світло".

11. *Morsmordre* – заклинання, що викликає знак смерті. Від латинського *mors* "смерть". Друга частина нагадує французьке *mordre* "кусати".

12. *Nox* – заклинання, що гасить світло, викликане заклинанням *lumos*. Від латинського *nox* "ніч".

13. *Petrificus Totalus* – заклинання для тимчасової паралізації противника. Від латинського *petra* "камінь, скеля" та грецького *facio* "роблю". Слова *petrificare* і *petrificatio* – пізні, в класичній латині не зустрічаються, в новий час використовувалися в геології для позначення скам'яніння.

14. *Rictusempra* – заклинання лоскоту. Від латинського *rictus* "розкритий рот, оскал" та від *ringor* "роззявляти рота, посмішка". Друга частина – від латинського *semper* "завжди".

15. *Riddikulus* – заклинання проти Боггарта – істоти, яка лякає своїх жертв. Від латинського *rideo* "сміюся".

16. *Serpensortia* – заклинання, що викликає появу змії. Від латинського *serpens* "змія". Друга частина невідома. Можливо, від французького *sortir* "виходити", але скоріше від латинського *orior* "відбуватися, з'являтися", *ortus* "поява, виникнення".

17. *Wingardium Leviosa* – заклинання, що змушує предмети літати. Заклинання складено з англійського слова *wing* "крило" та латинського *arduus* "крутий, стрімкий, високий". Друге слово пов'язане з латинським дієсловом *levo* "полегшую, піднімаю".

Ці заклинання є найбільш вживаними на сторінках книжок Дж. Роулінг про Гаррі Поттера. Крім заклинань, латинська мова представлена в іменах героїв, назвах істот і рослин. В сучасному світі художньої літератури латина продовжує існувати і посідає не останнє місце. Латинська мова хоча і вважається мертвою, вона є мовою всіх наук, і в наш час її використовують у різних сферах.

Вишневикий Д.Е., Ратомская Л.В.

Університет імени Альфреда Нобеля

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В АЛХИМИЧЕСКОЙ НОМЕНКЛАТУРЕ

Народная латынь стала основой формирования новых национальных языков. В настоящее время даже в языках, не принадлежащих к романской группе, например, русском или английском, можно встретить большое количество слов, имеющих латинское происхождение. Латынь применяется в медицине, филологии, юриспруденции, из слов латинского происхождения составляют научные термины. Я бы хотел рассмотреть использование латинского языка в алхимии, а также различные алхимические термины на латыни, некоторые из которых стали устойчивыми выражениями.

В александрийский период развития алхимии сформировалась традиционная металлопланетная символика алхимии, в которой семи ключевым алхимическим металлам присваивались изображения и названия различных небесных светил. Таким образом, в алхимическом действии использовали серебро, которому соответствовала луна (лат. – *Luna*), ртуть – Меркурий (лат. – *Mercurius*), медь – Венера (лат. – *Venus*), золото – Солнце (лат. – *Sol*), железо – Марс (лат. – *Mars*), олово – Юпитер (лат. – *Iuppiter*) и свинец – Сатурн (*Saturnus*).

Хотз слово "алхимия" само и происходит из арабского языка, в этой сфере вели деятельность многие европейские ученые, поэтому алхимическая терминология имеет преимущественно латинские корни. Алхимики стремились получить философский камень (*lapis philosophorum*) – средство, позволяющее осуществлять превращение неблагородных металлов в золото. Это превращение алхимики называли трансмутацией (от лат. *Trans* – сквозь, через, за; лат. *Mutatio* – изменение, перемена). Если в сфере творчества выражение "opus magnum" используется для описания самого значительного произведения творца, то в алхимии этим выражением обозначается некое "Великое Делание" – получение философского камня, слияние духа и материи. Сам процесс трансмутации в очень схематичном гравюрном виде изображается Николасом Фламельем в "*Mutus Liber*" (от лат. – "Немая книга").

Великое Делание состоит из различных реакций, таких, как кристаллизация, выпаривание, сублимация и т.д., и включает в себя несколько этапов, характеризующихся цветовыми изменениями компонентов. Алхимики выделяют такие стадии:

- Черную ("нигрето") – (лат. *Nigredo*), буквально "чернота"), обозначающая полное разложение, образование из компонентов однородной чёрной массы. Считалось, что как тьма содержит в себе возможность света, так и в этой массе кроется возможность получения эликсира. Аллегорией нигрето в алхимической символике обычно являлся ворон, иногда черное солнце (лат. *Sol niger*);

- Белую ("альбедо") – (лат. *Albedo* – буквально "белый цвет"), во время этой стадии душа "питается молоком", подобно младенцу, которому предстоит духовное взросление;

- Желтую ("цитринитас") – (лат. *Citrinitas* – "желтизна"), стадия буквально означает "превращение серебра в золото" или "пожелтение лунного сознания". Описания этой стадии не сохранилось.

- Красную ("рубедо") – (лат. *Rubedo* – буквально "краснота"). Рубедо заключается в достижении просветленного сознания, слияния духа и материи, создании философского камня.

Исследователи до сих пор спорят о роли алхимии, для кого-то это "примитивная химия" и основа других наук, а для кого-то – оккультное учение о личностной гармонии. В этой работе я постарался осветить основные алхимические понятия, имеющие латинское происхождение.

Голубев А.Г., Ратомская Л.В.

Университет имени Альфреда Нобеля

ЛАТИНСКИЙ АЛФАВИТ КАК МЕЖДУНАРОДНЫЙ

Латынь – язык, который считается мертвым языком, до сих пор остается актуальным и востребованным. Некоторые сферы современной жизни просто невозможно представить без латыни.

Современный латинский алфавит, являющийся основой письменности романских, германских и многих других языков, состоит из 26 букв. Буквы в разных языках называются по-разному. Письменность на основе латинского алфавита используют все языки романской, германской, кельтской и балтийской групп, а также некоторые языки славянской, финно-угорской, тюркской, семитской и иранской групп, албанский, баскский языки, а также некоторые языки Индокитая (вьетнамский язык), Мьянмы, большинство языков Зондского архипелага и Филиппин, Африки (южнее Сахары), Америки, Австралии и Океании.

В настоящее время латинский алфавит знаком почти всем людям Земли.

Поскольку изучается всеми школьниками либо на уроках математики, либо на уроках иностранного языка (не говоря уже о том, что для многих языков латинский алфавит является родным), поэтому он де-факто является

"алфавитом международного общения". На латинском алфавите основано большинство искусственных языков, в частности, эсперанто, интерлингва, ido и другие.

Для всех языков с нелатинской письменностью существуют также системы записи латиницей – даже если иностранец и не знает правильного чтения, ему гораздо легче иметь дело со знакомыми латинскими буквами, чем с "китайской грамотой". В ряде стран вспомогательное письмо латиницей стандартизировано и дети изучают его в школе (в Японии, Китае).

Запись латиницей в ряде случаев диктуется техническими трудностями: международные телеграммы всегда писались латиницей; в электронной почте и на веб-форумах также часто можно встретить запись русского языка латиницей из-за отсутствия поддержки и кириллицы или из-за несовпадения кодировок.

С другой стороны, в текстах на нелатинском алфавите иностранные названия нередко оставляют латиницей из-за отсутствия общепринятого и легко узнаваемого написания в своей системе. Например, иногда в русском тексте японские названия пишут латиницей, хотя для японского языка существуют общепринятые правила транслитерации в кириллический алфавит.

Неоднократно выдвигалась идея перевода всех языков на латинское письмо. Сторонником глобальной латинизации был также известный датский лингвист Отто Есперсен.

Использование латинского алфавита для русского языка.

Попытки использовать латиницу в записях на русском языке отмечались ещё в 1680-х – 1690-х годах. В годы правления Петра I компромиссом между сторонниками традиционного кириллического полуустава и теми, кто стремился максимально полно заимствовать западную культуру, стал гражданский шрифт. Отдельные проекты перевода русского языка на латинский появлялись в XIX в. Позднее эта проблема поднималась в СССР в 1920-х годах. В 1990-х гг. вопрос о переходе на латиницу ставился вновь, но к концу 2000-х эта идея, как правило, стала выдвигаться лишь в провокационных

публикациях, рассчитанных на привлечение внимания, а не на практическую реализацию.

Заднеулица В.О., Ратомская Л.В.

Университет имени Альфреда Нобеля

ЛАТЫНЬ – "МЕРТВЫЙ ЯЗЫК"?

Латинский язык (*Lingua Latina*) – мертвый язык, то есть, на котором в настоящее время не говорит ни один народ. Латынь считают "мертвым языком", но на самом деле, он очень "живой". В нашей повседневной жизни по меньшей мере 60 % слов на английском языке основано на латыни, и это считается "матерью" всех современных романских языков. На протяжении многих веков латынь является так называемым "мертвым языком", а во многих уголках мира о его существовании знают не только специалисты, но и самые простые люди, а также используют его в повседневной жизни. Феномен этого языка заключается в том, что он продолжает "жить".

Движение за использование латыни в современной жизни появилось в начале 20 века как попытка культурного возрождения на основе богатых античных традиций и в русле движений, стремящихся к достижению более интегрированной Европы. Примером стало и возрождение иврита, мёртвого языка, который использовался ранее исключительно как язык литургии и письменных источников. Язык, который считался вымершим на протяжении 18 веков, стал разговорным языком и государственным языком Государства Израиль. В последнее время усиливаются тенденции к активизации латинского языка. Это движение получило название "*Latinitas viva*" ("Живая латынь"). Конгрессы живой латыни проходят во многих странах. В качестве примера можно назвать Германию, где создано общество "*Societas Latina*", центр которого располагается в Саарбрюкене. Это общество выпускает журнал "*Vox*

Latina" с периодичностью 5 раз в год. Ежегодно в Германии проводятся так называемые "Латинские недели в Амёнебурге". Последний такой симпозиум проведен с 28 июля по 4 августа 2007 года. В Брюсселе с 1984 года выходит журнал на латинском языке "Melissa". Голландский филологический журнал "Mnemosyne" до недавнего времени печатал статьи только на латинском языке. Многие журналы сопровождают основной текст резюме на латинском языке. Специальные журналы, посвященные живой латыни: "Latinitas" (Ватикан), "Palaestra Latina" (Барселона), "Vita Latina" (Авиньон), "Orbis Latinus" (Мендоса, Аргентина). В Калифорнии (США) в 1997 году основан Северо-Американский институт по изучению живой латыни. Была создана постоянно действующая Академия Содействия Латинскому языку и культуре (Academia Latinitati Fovendae, ALF). X конгресс Академии состоялся в Мадриде 5-13 сентября 2002 г. В странах Европы и Южной Америки возникло движение за использование латинского языка в качестве международного языка науки. 1-й Международный конгресс живой латыни был проведен в 1956 году в г. Авиньон во Франции и собрал более 200 делегатов из 22 стран. В 1969 году создана Международная комиссия содействия латинской образованности, в которую вошли представители из 26 стран. Движение это, однако, не получило до настоящего времени официальной государственной поддержки.

Появилось много латиноязычных сайтов в Интернете. Примером отличного новостного сайта является, например <http://ephemeris.alcuinus.net/>. Сайт, пропагандирующий "живую латынь": <http://linguaeterna.com/>. Сайт Центра латинского языка в Европе: <http://www.centrumlatinitatis.org/> и многие другие. Появилась и латинская версия Google. Wikipedia содержит раздел на латинском языке.

На латинском языке в настоящее время выходит много литературы. Современную литературу на латинском языке представляют такие известные писатели и поэты как Arrius Nurus, Genevrnve Imm Alanus Divutius, Anna Elissa Radke, Ianus Novak, Thomas Pekkanen. В сборнике "Vita Camena" собраны стихи авторов из пятидесяти стран. Кроме того, на латинский язык переведено

большое количество современных книг, например: "Гарри Поттер и тайная комната", "Гарри Поттер и философский камень" Дж.К. Роулинг, "Парфюмер" П. Зюскинда, "Щедрое дерево" Ш. Силверстейн, "Алиса в стране чудес" Л. Кэрролл, много детских рассказов и сказок.

Разговорный язык представляет собой непростые проблемы:

В области фонетики борьба идет между "итальянским" (или "церковным") и "классическим" произношением. И хотя позиции первого варианта подкреплены текстами классической музыки, католической литургией, использованием латинского языка как государственного в Ватикане, "классическое" произношение, бесспорно, побеждает, поскольку оно традиционно используется во многих странах. В последние годы появились разговорники на латинском языке, цель которых – способствовать возрождению живого латинского языка. Известностью пользуется книга Генри Бёрда "Латинский на все случаи жизни".

Символичным является то, что гимн Евросоюза написан на латинском языке. Какой бы европейский язык не был выбран для гимна, другие страны чувствовали бы себя обделенными. И когда к девятой симфонии Бетховена был написан гимн "Hymnus Latinus Europae", его первая строфа "Est Europa nunc unita – Вот и стала Европа единой" как бы говорит о том, что таким объединяющим звеном стала, в том числе, и латынь.

Обучение.

В каких странах латинский язык изучается в качестве образовательной дисциплины:

1. Германия. Латинский язык изучают около 12,5% всех учащихся на протяжении 4-5 лет. Наблюдается рост желающих изучать латынь, в стране не хватает преподавателей классических языков. Обязательным условием при поступлении в университет на многие специальности является "Latinum" – свидетельство об изучении латыни в школе.

2. Италия. Латынь является обязательным предметом в средней школе, треть школьников изучают на протяжении пяти лет.

3. Греция. Латынь является обязательным предметом для тех учащихся, кто планирует поступать в гуманитарные вузы.

4. Испания. Латынь является обязательным предметом для учащихся 11–12 классов, обучающихся в классах гуманитарного профиля.

5. Дания, Швеция, Исландия, Австрия, Швейцария, Бельгия, Нидерланды, Венгрия, Сербия, Болгария, Румыния. Латинский язык изучается в гимназиях.

6. Великобритания. Латинский язык изучается лишь в небольшом количестве государственных школ.

7. Польша. Латынь не обязательный третий иностранный язык.

8. Канада, Ирландия, Франция – латынь является факультативной дисциплиной.

Функции латинского языка в литературе и искусстве.

1) Воссоздание атмосферы прошлого (античности, средневековья);

2) Речевая характеристика персонажей, принадлежащих к миру науки, медицины, юриспруденции или являющихся служителями церкви, членами религиозных организаций, а также воссоздание соответствующей среды;

3) Магическая роль латинского языка, восходящая к представлениям о средневековой латыни как источнике волшебных формул, заклинаний;

4) Употребление латинского языка для придания особого колорита; использование выразительности, звучности и лаконичности латыни (преимущественно в поэзии); возрождение античной традиции.

Латынь в кинематографе.

Ярчайшим примером использования латинского языка (наряду с арамейским и древнееврейским) в кино является фильм Мела Гибсона "Страсти Христовы" (2004). Можно показать фрагмент фильма – разговор Иисуса с Понтием Пилатом.

Заключение.

Говорить о том, что латынь может со временем вернуть себе позиции международного языка науки и культуры, на сегодняшний день вряд ли стоит. Но то, что латинский язык будет жить и развиваться в соответствии с

потребностями нашего времени – это непреложный факт. В настоящее время значение латинского языка, не столь велико, тем не менее, он играет весьма важную роль в системе гуманитарного образования. Латинский язык, необходим при изучении современных романских языков, поскольку история этих языков, многие фонетические и грамматические явления, особенности лексики могут быть поняты только на основе знания латинского. Также, хотя и в меньшей степени, относится и к тем, кто изучает германские языки (английский, немецкий), на грамматическую и лексическую систему которых латинский язык также оказал большое влияние. Несомненную помощь окажет латинский язык и любому филологу, ибо только он позволяет объяснить разницу в значении. Все языки романской группы содержат в своей лексике, а кроме того, хотя и в небольшой мере, в морфологии черты латинского языка.

Латинскому языку выпала особенная судьба – он на много столетий пережил народ, которому служил и для философских бесед, и для обыденных разговоров, и для эпических поэм, и для долговых расписок. Впрочем, можно взглянуть на это с другой стороны: он включил в свою орбиту большинство ныне живущих. Не на нём ли говорят меж собою врачи, когда хотят, чтобы пациент не беспокоился раньше времени? Не к нему ли до сих пор обращается тот, кто отправляет правосудие или издаёт законы? Не на нём ли, в конце концов, многие и многие говорят с Богом? И разве не латинский алфавит обслуживает добрую половину языков мира? А есть ли на свете хоть одно создание, которое не имело бы латинского имени? Что же до римских цифр, то ими не пользуются, наверное, только аборигены Антарктиды. Вот и выходит, что "крылата" вся латынь, и не только слова, но и числа. Но есть и в латинском языке выражения, которые, если можно так выразиться, воспарили на своих крыльях выше прочих.

ЛАТИНА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Латинська мова є важливим культурним явищем сучасного світу. Сфера використання латині досить широка і відрізняється значною різноманітністю.

Латинська мова в медицині використовується як міжнародна термінологія анатомії, фармакології, а також при складанні рецептів. Сучасний лікар у своїй професійній мові вживає 60% слів латинського та грецького походження. Давня традиція використання латинської мови в медицині є об'єднуючим фактором для медиків усього світу і для уніфікації медичної освіти.

Латинь як офіційна мова використовується сучасної Католицькою церквою. На латині ведеться документація Ватикану і складаються послання римських пап. Відповідно до західної богословської традиції на латині досі пишуться дисертації і проводяться диспути, молитви. У Ватикані склали словник, в який включені сучасні слова в перекладі на латинську мову. Складання такого словника – це лише одна з ініціатив папи Бенедикта XVI з популяризації латинської мови в світі. Він також має намір відкрити у Ватикані Академію латинської мови, покликану сприяти вивченню, використанню і поширенню латині.

На латині говорили римські юристи, законами яких ми користуємося й донині. Основи римського права закладені в більшості сучасних демократичних інституцій.

Величезна кількість латинізмів наявна в лексиці всіх європейських мов. Багато слів латинського походження є також в українській мові.

На сьогодні, найбільше вживання латинських слів можна побачити в міжнародній загальнополітичній термінології, напр., *persona grata* – бажана

людина, *persona non grata* – небажана людина, гуманізм, республіка, асоціація, диктатура, інтернаціональний та інші.

Існує багато періодичних видань, присвячених живій латині. Журнал "Vox Latina" випускається в Німеччині вже 40 років. Італійці 30 років випускають комікси на латині. Радіо Фінляндії кожної неділі передає короткий випуск новин латинською мовою.

На питання про те, чи можемо ми вважати латинь мертвою мовою, польський письменник Юліан Тувім відповів так: "Яка же це мертва мова, якщо, не в`янучи, вона пережила тисячоліття".

Латинь продовжує жити не тільки в термінах, але і в численних крилатих виразах, афоризмах, прислів'ях. Їх можна зустріти в працях великих учених, творах письменників, промовах ораторів та й у мові звичайних людей.

Копілець В.В., Перинець К.Ю.

Університет митної справи та фінансів

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: КОРОТКИЙ ОГЛЯД ЗАПОЗИЧЕНОЇ ЛАТИНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

Лексика латинської мови стала основою термінологічної системи багатьох індоєвропейських мов у різних галузях знань (медицина, юриспруденція, філософія та ін.). Лексичні запозичення з латинської мови органічно "вплелися" і в словниковий склад української мови.

На наш погляд, виявляється цікавим дослідити латинські лексичні запозичення у тій сфері, що безпосередньо стосується студента, – у навчальному процесі. Зауважимо, що лексичний фонд латини, своєю чергою, абсорбував велику кількість грецизмів. Культурний обмін, таким чином, зумовлює процес обміну лексикою. А мовами-посередниками, через які

прийшли латинські слова в українську мову, є французька, німецька, польська, англійська.

Навчальний процес кожного школяра супроводжується складанням **екзаменів** (лат. *examen* – випробування) та отриманням **атестатів** зрілості (лат. *attestor* – посвідчую), які вручає **директор** школи (лат. *dirigo* – спрямовую, керую). Так, школярі стають **абітурієнтами** (лат. *abituriens* – той, хто збирається йти), а, згодом, і студентами (лат. *studens, studentis* – такий, що займається).

Для студента відчиняються двері університету (лат. *universitas* – сукупність, *interdicta de universitate* – університет), де їх вітає **ректор** (лат. *rector* – керівник). В **аудиторіях** (лат. *audire* – слухати, звідси також аудіювання) вони слухають **лекції** (лат. *lectio* – урок, лекція, читання) та готуються до **семінарів** (лат. *seminarium* – перен. школа). У спеціально відведений час, що називається сесією (лат. *sedere* – сидіти), студенти показують свої знання. Деякі студенти після закінчення університету набувають статусу **аспірантів** (лат. *aspiro* – прямувати до мети).

Цікавим видається огляд лексики, що відносно недавно вживається у шкільній термінології: **комп'ютер** (лат. *compulor* – лічильник), **інтернет** (лат. *inter* – між та англ. *net* – світова павутина), **курсор** (лат. *cursus* – рух, курс, курсив), **офіс** (лат. *officium* – посада, служба, обов'язок).

Отже, усвідомивши пріоритетну роль латинської мови в галузі науки і культури, розуміємо, чому словами латинського походження збагачується лексика багатьох мов, у тому числі й української. Лексичне багатство латинської мови слугує незмінною основою для створення міжнародної термінології.

СТАТУС ВРАЧА В ДРЕВНЕМ РИМЕ

Итак, римский врач – какой он? Интересно посмотреть какие мы, современные люди, и какие они. Что произошло с людьми на протяжении 2500 тысяч лет.

Первыми врачами в Риме были пленные рабы, профессиональный уровень которых был достаточно высок для того времени. Каждый состоятельный римлянин стремился иметь собственного врача-раба, который лечил семью своего хозяина и всех его родственников.

Высокий культурный и профессиональный уровень врача-раба постепенно поднимал его в глазах хозяина. Свободная практика такого врача представлялась рабовладельцу весьма доходной, поэтому рабов-специалистов за определенную плату стали отпускать на свободные заработки.

Врач-отпущенник был обязан бесплатно лечить своего бывшего владельца, его семью, рабов и друзей и отдавать ему часть доходов. Юридически врачи-отпущенники оставались зависимыми от рабовладельцев. Накопив определенную сумму денег, такой врач мог окончательно выкупить для себя свободу. Римской аристократии, стремившейся к безудержной роскоши, было выгодно отпускать на свободу за денежное вознаграждение некоторых рабов-специалистов. Таких профессий было около 30. Это были архитекторы, строители, учителя, художники, скульпторы, агрономы, музыканты и врачи. Рабы-специалисты не являлись безвольными орудиями труда, так как в своей работе они должны были владеть определенными навыками и самостоятельно принимать решения, а не быть чисто механическими исполнителями.

Постепенно, в связи с бурным развитием римского государства, потребность во врачах резко возросла, и в конце 3 – начале 2 века до н.э. стали появляться свободные врачи-иностранцы, в основном, греческого происхождения. Первыми свободными греческими врачами в Риме были Архагат из Лаконии и Асклепад Вифинский. Состоятельные пациенты могли пригласить врача к себе домой, хорошо заплатив.

Римляне делали все возможное для привлечения специалистов других стран в зону своего влияния. Ведь Римская империя дала нам много приятного. Это календарь, водопровод, канализацию, мощные дороги, мосты, латинский алфавит, первые письменные законы, разделение властей и прочее.

Мигрантам Рим предоставлял уникальные возможности стать полноценными гражданами. А быть гражданином Римской империи было статусно. И это положение они получали в обмен на свой талант или покупали.

Приток дешевой рабской силы с завоеванных территорий и свободных врачей, приезжающих в Рим в поисках заработка, привел к их избытку, конкуренции и в результате – к узкой специализации. В столице империи были глазные и зубные врачи, специалисты, которые лечили только болезни мочевого пузыря, хирурги, которые производили только одну операцию (например, грыжесечение или камнесечение). Наконец, были врачи, и такие, которые всю свою деятельность ограничивали каким-либо одним методом лечения, например, одни лечили водой, другие – вином и т.д.

Между врачами существовала серьезная конкуренция, и приходилось вводить определенные нормы, регулирующие врачебный труд. В Древнем Риме стали проявляться элементы государственной регламентации медицинского дела в связи с тем, что римская армия, ведущая широкие завоевательные войны, требовала большого количества военных врачей-профессионалов. Они имелись во всех родах войск.

Наряду с военной медициной развивалось медицинское дело в городах и отдельных провинциях империи, где государственные власти учредили оплачиваемые должности архиатров (т.е. врачей). В крупных городах было по

5-10 архиатров, которые объединялись в коллегии и находились под контролем местных властей и центрального правительства, строго следившего за ходом выборов городских архиатров. Процедура выборов напоминала строгий экзамен; после него врач получал звание "Medicus a Republica probatus" ("Врач, утвержденный государством"). Архиатры работали при объединениях ремесленников, в банях, театрах, цирках и т. д. Они имели постоянное жалование, но могли заниматься и частной практикой.

Итак, среди римских врачей периода Империи были свободные врачи и рабского происхождения. Помимо врачей-рабов, ставшими рабами вследствие плена во время войн, существовали рабы-врачи. Некоторых детей рабов обучали медицине для прибыли, так как цена раба-врача была значительно выше, чем обычного. Но и раб-врач также имел возможность выкупить себя из рабства и стать гражданином Римской империи.

И если стремление врача-раба, который вырос изначально свободным человеком, приложить все усилия чтобы вернуть себе свободу, понятно. То зачем человеку, выросшему с детства рабом, свобода? И какую плату он готов заплатить, чтобы стать свободным человеком и жить среди свободных людей?

Кстати до знакомства с медициной Древнего Рима я никогда не задумывалась над судьбой рабов, а оказывается, раба можно было продать, даже убить. Это человек, которым собственник мог распоряжаться как вещью, раб не имел никакого права. Все за него решал хозяин. Раб не несет ответственности за свою жизнь. Ответственность за жизнь раба несет хозяин. Он не умеет и не может делать выбор, принимать решения, так как создан как обслуживающий персонал. В истории известны случаи, например, отмена крепостного права в Российской империи, когда крепостные крестьяне, получив свободу, не знали что с ней делать. Ведь такой человек не мог решить на ком ему жениться, сколько скота иметь в своем хозяйстве, какой участок земли ему нужен.

Рабу в Древнем Риме был гарантирован только кров и похлебка. Но его самореализация как человека была нулевой. Хозяин принимал решение, что

этот раб будет врачом, несмотря на то, что он хотел, например, быть художником. Ценность своей собственной жизни отсутствует, особенно у раба, рожденного в рабстве. Ребенком он видел унижительное положение своей матери. И это входит в его картину мира как норма, что ты не человек, а вещь. Моисей 40 лет, а это два поколения, водил по пустыни свой народ, таким образом, меняя рабскую картину мира.

Чтобы изменить свою картину мира требовались усилия самого человека. Вырываясь на свободу, такой человек получал много возможностей самореализации себя. У него был стимул статусного и карьерного роста. Помимо врачебной деятельности врачи занимались торговлей, бизнесом, военным делом, политикой, наукой, могли быть судебными экспертами, учителями, философами.

Выдающийся врач Древнего Рима Гален, придворный врач римских императоров, оставил более чем 125 трудов по медицине. Произведения Галена в течение 14 столетий были основным источником медицинских знаний на Ближнем и Среднем Востоке и в Европе. В истории науки Гален был и остается родоначальником экспериментальной анатомии и физиологии, блистательным терапевтом, фармацевтом и хирургом – врачом-философом и исследователем, познающим природу. Он принадлежит к плеяде выдающихся ученых мира.

Какими же качествами должен обладать врач? Помимо знания медицинских методов и приемов, врач должен быть хорошо образован, обладать обширными знаниями в философии. Высоко ценилось дружелюбное отношение к пациентам, умение вести приятные беседы, давать советы.

Деятельность врача представляла собой нечто гораздо большее, чем просто механическое врачевание: врач обладал моральным авторитетом, от него ждали и психологической помощи. Пациент, даже самый знатный патриций, должен быть послушным врачу. Но ведь врач – его собственный раб?!

Удивительный пример социальной мобильности представляет собой судьба врача Зосима. Родился рабом, он был обучен врачебному искусству.

Потом получил свободу, выкупил своих родственников и достаточно разбогател.

Таким образом, отношение к носителям медицинских знаний в Древнем Риме представляло собой уникальное явление, отличающееся от окружающих стран. Человек в Египте, Греции умирал тем, кем родился, но не в Риме. В Римской империи, которая держалась на рабском труде, давали свободу некоторым рабам за особые заслуги.

Как это ни удивительно, требования к врачу невероятно похожи на те, которые медицинская практика предъявляет к современным специалистам-медикам. Интересный получился экскурс в историю Древнего Рима. Оказывается, человек всегда знал цену свободы, которая давала возможность реализовать себя.

Литература

1. Врач в Древнем Риме Ольга Шульчева-Джарман <http://www.proza.ru/2012/06/19/1693>.
2. Медицина в Древнем Риме <http://doctorvic.ru/info/popular-about/meditsina-v-drevnem-rime>.
3. Врачи в Древнем Риме <http://biofile.ru/his/817.html>.
4. Энциклопедический словарь http://endic.ru/enc_ancient/Rab-4038.html.

Кутовий А.Б., Писаренко Н.Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

АНТИЧНА ЛАТИНА У СУЧАСНИХ НАЗВАХ ТА БРЕНДАХ

Однією із цікавих галузей застосування латинської мови в сучасному світі є так званий *неймінг*. *Неймінг* (від англ. *Naming* – створення імені) – це процес розробки назви фірми або бренду з метою наповнення такої назви додатковим, глибинним значенням.

Історія бізнесу зберігає багато випадків серйозного комерційного успіху, пов'язаного як раз із вдалою назвою фірми латинською мовою. Однією зі сфер використання латинської мови в сучасному світі, що потребує додаткової уваги, є використання латини у назвах автомобілів та автомобільних брендів.

Почнемо з 1899 року, коли винахідник на ім'я Август Хорх заснував фірму "Horch&Co". Перший автомобіль, виготовлений фірмою "Horch", було зібрано у 1910 році в місті Цвікау і названо на його честь. Однак вже наприкінці 1909 року Август Хорх був витіснений із компанії, яку сам і заснував. Йому довелося починати все з нуля в тому ж Цвікау, при цьому він продовжував використовувати бренд "Horch". Його колишні партнери були цим незадоволені і подали на нього в суд. Рішенням суду бренд "Horch" був відписаний опонентам Августа. Таким чином, Августу Хорхе було заборонено використовувати своє прізвище в назві вироблених ним же автомобілів. Несподіване рішення проблеми з назвою бренду запропонував син одного з бізнес партнерів Хорха. Він зауважив, що слово *Horch* по-німецьки – це наказовий спосіб від дієслова *слухати/ horchen*, тобто слухай!/ horch!, що відповідає латинському *Audi*. Ця думка була з ентузіазмом схвалена керівництвом компанії, і незабаром з'явився новий бренд *Audi*.

Латинське коріння має назва відомого шведського виробника автомобілів "Volvo", що в перекладі означає – *я кручусь* (від дієслова *volvere* – крутитися, котитися). Унікальну назву члени правління фірми SKF, що володіє брендом, доповнили оригінальним логотипом – античним символом заліза, що відображає міць, надійність і довговічність автомобілів *Volvo*.

Наступною у списку найвідоміших автомобільних брендів, назва яких заснована на латинській мові, є *Infiniti* – торгова марка автомобілів класу "люкс", яка належить японській компанії Nissan. Автомобілі Infiniti офіційно продаються в США, Канаді, Мексиці, країнах Близького Сходу, Південній Кореї і Тайвані, а з 2007 року в Росії і в Україні. Назва торгової марки походить від латинського слова *Infinitem* – нескінченність (назві бренду відповідає і його логотип, який теж трактується як "нескінченність").

Окрім використання латини у назвах автомобільних торгових марок, корпорації часто вдаються до латинізмів у найменуванні певних моделей або цілих модельних лінійок. Наприклад, відомий японський виробник *Toyota* широко використовує латину у назвах своїх автомобілів. Так, сімейне авто **Toyota Auris** отримало назву, яка походить від латинського слова *Aurum* – золото; інший автомобіль цього виробника, **Toyota Supra**, має назву від латинського слова *Supra*, що означає *вище* або *зверху*; **Toyota Ipsum** походить від латинського *ipsimus* – хазяїн, а **Toyota Regius** означає *королівський*.

Використовують латинізми у назвах своїх автомобілів й інші, не менш відомі японські компанії Subaru, Honda та Nissan: **Subaru Rex** – від латинського *rex, regis* – король; **Subaru Stella** – від латинського *stella* – зірка; **Nissan Serena** – від лат. *Sereno* – ясно; **Honda Concerto** – від лат. *Concerto* – змагатися.

Отже, правильно підібрана за допомогою наймінга сучасна назва, що містить у собі латинську основу, може вказувати на профіль діяльності компанії, життєве кредо її засновника і буде добре зрозуміла міжнародним партнерам, так як латинська мова є *alma mater* багатьох європейських мов, і її коріння поширилися всюди і сприймається природньо, викликаючи довіру до продукції певної корпорації.

Левіна Н.М., Перинець К.Ю.

Університет митної справи та фінансів

"ЗАКОН XII ТАБЛИЦЬ" ЯК ВІДОМИЙ ПАМ'ЯТНИК ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Римське право посідає виняткове місце у правовій історії людства, репрезентуючи найвищий ступінь розвитку античного та всього рабовласницького права. Йому властива неабияка широта охоплення, розмаїття життєвих ситуацій, суспільних, соціальних і громадянських відносин. Саме

римляни, першими піддали докладному правовому захисту та регламентації приватну власність та інші майнові права й інтереси індивідів, спираючись на досягнення правової думки та практики попередніх років. Римське право стало, так би мовити, опорою розквіту правової культури, а римська юриспруденція започаткувала як самостійну науку про право, так і професійну юридичну освіту.

Створення збірника *Leges duodecim tabularum* історія датує 451 – 450 роками до нашої ери. На той час перевага законно тлумачити норми звичаєвого права була надана жерцям-понтифікам – вихідцям із стану патриціїв, тобто представникам знатних римських родів, які нерідко трактували норми права з приватних інтересів. Тому плебеї, римське вільне населення (*plebs*), що стомилося терпіти несправедливість, поставили патриціям вимогу, в ультимативній формі, записати усі звичаєві норми та надати їм публічного характеру, адже на відміну від патриціїв, плебеї не входили в родові общини, не мали права на землю, а також політичних прав. Таким чином, під тиском плебеїв у 451 році до нашої ери обрали спеціальну комісію з десяти децемвірів (*decemviri consulari imperio legibus scribundis*), що мала записати і затвердити закони, тобто кодифікувати право.

Через рік закони прийняли на народних зборах, після чого їх висікли на дванадцяти мідних листах, закріпили на дерев'яних дошках та виставили у самому центрі Рима. На жаль, первинний текст законів втрачено, бо, напевно, його знищили галли під час свого варварського завоювання Рима, але їх зміст, хоч і не повно, та відновили, завдяки працям пізніших римських авторів, які посилалися на *Leges duodecim tabularum*. Ці закони було б помилково вважати кодексом – вони за своїм змістом більш схожі на збірник коротких звичаєвих норм, що регулювали суспільне життя у Римі.

Загалом, "Закони XII Таблиць" регулювали соціальні відносини римського суспільства в епоху його трансформації від первіснообщинного до рабовласницького ладу.

Володіти і розпоряджатися землею на підвладній Риму території міг тільки римський громадянин (*civis Romānus*). У "Законах XII таблиць" докладно йдеться про порядок успадкування землі, давність володіння нею та про межі земельних наділів. Права власника захищалися детально прописаними нормами суворих покарань за конкретно вчинені злочини. Так, наприклад, злодій, що здійснив крадіжку врожаю уночі, мав бути розп'ятий на дереві. Так само смертній карі підлягав той, хто навмисно труїв посіви або збирав врожай з обробленого чужим плугом поля. До того ж зловмисника, якого спіймали на гарячому уночі, дозволялося безкарно вбити на місці скоєння злочину (*Furem nocturnum lex permittit occidēre*).

Злодій, якого затримали, коли сонце світить на небі, піддавали фізичному покаранню і передавали до рук потерпілого, що означало його безперешкодне та абсолютно законне обернення в рабство (*Luci ... Si se telo defendit, ... Endoque plorato*). "Закони XII таблиць" розглядали заволодіння чужим майном не стільки як злочинне діяння, що посягало на державні інтереси, скільки як поведінку, що завдавала індивідуальну приватно-майнову шкоду.

Об'єкти, які римські громадяни хотіли придбати у приватну власність, належали до так званих манципованих речей (від латинського слова *manus* – рука), їх продаж (відчуження – *mancipatio*) супроводжувався спеціальним звичаєвим обрядом, у якому брали участь, окрім покупця та продавця, вагар і п'ять свідків передачі об'єкта у власність з числа повноправних римських громадян. Промовляючи установлену формулу, покупець торкався рукою речі, яку він хотів придбати, вона, у свою чергу, знаходилася на вагах, де на другій чаші лежав злиток міді, що символізував гроші. Цей ритуал повинен був ускладнити доступ іноземців до власності римських громадян.

Шлюби між плебеями та патриціями були заборонені "Законами XII таблиць". Загалом у Римі існувало три форми укладання шлюбу – дві стародавні і одна нова. Перша форма передбачала релігійний обряд передачі жінки-нареченої під владу чоловіка в присутності жерців. В основі другої форми шлюбу лежала купівля нареченої.

Традиційним шлюбом вважався так званий шлюб *cum manu* (дослівно: з владою чоловіка). Право розпоряджатися майном усієї родини належало главі сім'ї, чоловікові, який мав майже абсолютну владу над дружиною і всіма нащадками. Батько міг, *pleno iure*, вигнати з дому дружину, позбавити життя дитину-інваліда, або навіть емансипувати сина, звільнивши його з-під батьківської влади обрядом продажу у рабство. Коли глава сім'ї помирав, його майно, за законом, наслідували агнати – всі особи, що на момент смерті проживали в його будинку. Але, якщо померлий лишав заповіт (*intestatus*), його було слід першочергово та суворо дотримуватися. Заповіт та його справжність перевірялися та затверджувалися куріатною або навіть центуріатною коміцією. Дружина покійного в усіх випадках, був заповіт чи його не було, гарантовано отримувала частину майна, як для себе, так і на догляд та виховання малолітніх дітей. Спадкоємці могли і не ділити майно, а спільно вести залишене батьком господарство.

Коли були прийняті *Leges duodecim tabularum* виникла нова форма укладення шлюбу – *sine manu*, тобто без влади чоловіка. Своєрідною рисою цієї форми шлюбу було його щорічне поновлення. Воно полягало у тому, що у визначений час дружина покидала будинок свого чоловіка на три дні, тим самим символічно перериваючи давність шлюбу. При цьому жінка мала повну свободу розлучення і у будь-який час, за законом, могла забрати майно, що було її посагом, а також майно, нажите або придбане нею під час шлюбу.

Свого часу "Закони XII Таблиць" були широкоживаним джерелом регулювання відносно простих сімейних, спадкових, товарних та інших відносин. Історик і мислитель Тіт Лівій називав їх "джерелом усього публічного і приватного права", бо вони стали фундаментом не тільки римської правової системи, але у тій чи іншій формі були перенесені у законодавства багатьох інших країн.

АСКЛЕПИЙ – БОГ ВРАЧЕВАНИЯ

Значительное место в греческой мифологии уделялось врачеванию и богам-врачевателям. Первым среди них был бог олимпийского пантеона, сын Зевса и богини Лето – бог Аполлон. Аполлон – брат-близнец богини Артемиды и отец бога Асклепия. Он олицетворяет солнце и, подобно солнцу, которое своим благодатным теплом исцеляет болезни, он – бог-целитель и бог-прорицатель. В то же время Аполлон был карающим богом и мог вызывать своими стрелами эпидемические заболевания и другие бедствия. У Аполлона было много прозвищ, связанных с врачеванием: Алексикакос (Отвратитель зла), Иатромант (Врачегадатель), Алексий (Целитель) и др. Также известно прозвище Делиец. Считается, что оно было широко распространено на о. Делос, где Аполлон в первую очередь почитался именно как врачеватель.

Существует несколько теорий о происхождении Асклепия. Согласно самой распространенной из них, бог врачевания был сыном Аполлона и нимфы Коронида. Другие источники называют матерью Арсиною, дочь Левкиппа. Нимфа Коронида была возлюбленной Аполлона, но, будучи беременной от бога, изменила ему со смертным человеком Исхией. На Олимпе решили покарать обоих: Исхия испепелило молнией, изменщицу Корониду Аполлон поразил одной из своих солнечных стрел. Затем он сжег нимфу, предварительно выхватив из чрева младенца. Это и был бог врачевания Асклепий. Его культ можно по праву считать одним из самых важных для древних эллинов. Аполлон отдал мальчика на воспитание кентавру Хирону.

Хотя Асклепий известен как бог врачевания в Древней Греции, при рождении он не обладал никакими сверхспособностями. Его патрон Хирон начал обучать мальчика медицине, и вскоре тот добился удивительных успехов.

В какой-то момент Асклепий в своем мастерстве даже превзошел мудрого кентавра. Он стал путешествовать по Греции и лечить людей, а жителей острова Кос даже обучил некоторым своим секретам (об этом в "Анналах" упоминает Тацит). Асклепию поддавались и смертельные заболевания. Оттачивая свое искусство, Асклепий научился воскрешать людей. Благодаря его помощи обычные жители Эллады обрели бессмертие. Секрет уникальной способности Асклепия заключался в крови Горгоны. Лекарь получил ее от богини войны Афины. Ферекид (один из самых почитаемых древнегреческих семи мудрецов) в своих трудах упоминал, что Асклепий воскресил всех жителей Дельф, где располагался храм его отца Аполлона.

Одним из главных атрибутов и символов Асклепия являлась змея. Легенда говорит, что когда он был еще ребенком и сидел у постели больного, змея обвилась вокруг его палки. Мальчик убил ее, но вслед приползла еще одна с какими-то травами в пасти. Она "натерла" ими свою предшественницу, и та ожила. Позже Асклепий отыскал эти травы и стал успешно использовать их для лечения людей. С тех пор змеи стали его постоянными спутницами. Жезл Асклепия, обвитый змеей, используется как медицинский символ и теперь.

Когда Асклепий начал массово воскрешать смертных, его ритуалы вызвали негодование у остальных богов. Живший на краю света, Танатос, ставший для эллинов олицетворением смерти, отправился с жалобой на происходящее к главному олимпийцу Зевсу. Воскрешения нарушали мировой порядок. Получив бессмертие, обычные люди перестали отличаться от богов. Такой поворот событий не нравился большинству олимпийцев. Боги жаждали кары. После некоторых раздумий Зевс решил наказать Асклепия. Древний бог врачевания был поражен молнией громовержца. Аполлон, узнав о гибели сына, пришел в ярость. Он не мог отомстить могущественному Зевсу и вместо этого атаковал циклопов, выковавших для того молнии. В результате все эти одноглазые существа были перебиты. Погибнув от молнии Зевса, он попал к духам судьбы мойрам. Именно они определяли момент рождения и смерти каждого человека. После гибели Асклепия они решили вернуть его к жизни. Так воскрешенный

сын Аполлона стал богом. Позже общие биографические черты унаследовал римский аналог Асклепия – древнеримский бог врачевания Эскулапий.

Семейства врачей в Древней Греции производили свой род от Асклепия. В частности, его потомками считались Гиппократ и Аристотель. Строились и храмы, посвященные Асклерию – асклепионы. Асклепионы являлись не только культовыми строениями, но также и лечебными. Они оказали значительное влияние на развитие медицины в Древней Греции. Жрецы Асклепия – асклеиады – занимались лечением больных. Обязанностью жрецов было составление таблиц, в которых описывалось течение болезни и предпринятые лечебные мероприятия, которые привели к желаемому результату. Таким образом, асклеиады способствовали накоплению медицинских знаний в храмах бога медицины Асклепия. Известно о существовании около 300 асклепионов. Наиболее известными являлись асклепионы Коса, Книда и Эпидавра. Благодаря накоплению и систематическому анализу медицинских знаний на протяжении нескольких веков, асклепионы оказали существенное влияние на развитие медицины. Так, "отец медицины" Гиппократ по преданию обучался в асклепионе Коса, а затем посещал и другие асклепионы Древней Греции, изучая составленные в них таблицы. Знаменитый древнеримский врач Гален перед тем, как стать придворным врачом императора Марка Аврелия, обучался в асклепионе Пергама.

Маляр Д.А., Ратомська Л.В.

Університет імені Альфреда Нобеля

ЛАТИНА Й СУЧАСНІ МОВИ

Хоча латинська мова є витісненою з нашого життя іншими мовами і вважається мертвою, вона і сьогодні є міжнародною мовою науки і збережена у текстах епохи Середньовіччя, романських, германських і слов'янських мовах, у

нових медичних, технічних, юридичних і лінгвістичних термінах. Також, у романських мовах, таких як іспанська, португальська та французька, латинські слова становлять 90% усього словникового складу. В англійській мові близько 50–60% слів запозичені з латинської мови. Проте ці мови завдячують латинській не лише своїм словниковим запасом, а і граматиною.

Декілька місцевих варіантів народної латини розвинулися в іспанську мову на півночі Іберії, на території між Алавою, Кантабрією, Бургосом, Сорією та Ла Ріохою, в межах Королівства Кастилії. Вважається, що деякі риси цих діалектів пізніше потрапили в діалект міста Толедо, де в 13 ст. вперше розвинувся письмовий стандарт іспанської мови. На цій стадії формування іспанська набула суттєвих відмінностей від свого близького сусіда, леонської, і, на думку деяких дослідників, зазнала потужного баскійського впливу. Цей діалект поступово поширювався на південь разом із Реконкістою, зазнавши також чималого лексичного впливу арабської та андалузської, особливо пізніше у середньовічній період. Письмовий стандарт цієї нової мови почав розвиватися у містах Толедо (з 13 по 16 ст.) та Мадриді (з 1570-их).

Розвиток іспанської звукової системи характеризується змінами, типовими для західнороманських мов, наприклад, леницію приголосних між голосними (лат. *vīta* > ісп. *vida*). Дифтонгізація латинських наголошених /e/ та /o/, що відбулася у відкритих складах французької та італійської, але частково у каталонській та португальській, є притаманною і відкритим, і закритим складам в іспанській.

Латинські подвоєння *nn* і *ll* в іспанській зазнали палаталізації: (лат. *annum* > ісп. *año*, лат. *anellum* > ісп. *anillo*).

Латинський приголосний [u] / [v], який вимовляли як [w] у класичній латині, перетворився в губно-губний /β/, імовірно, у народній латині. У ранній іспанській (але не каталонській чи португальській) він злився із приголосним [b] (губно-губний з проривними та фрикативними алофонами).

Особливістю іспанської (а також сусіднього гасконського діалекту окситанської) є мутація латинського початкового *f-* у *h-*, коли за ним слідує не

дифтонгізований голосний. Літера h-, що досі збереглася у правописі, не позначає жодного звука, хоча в деяких андалузьких та карибських діалектах звучить придихово в окремих словах (наприклад, Habana – Гавана). Ось чому в сучасній мові є варіації на зразок Fernando та Hernando (обидва є варіантами імені "Фердинанд"), ferrero та herrero (обидва означають "коваль"), fierro та hierro (обидва означають "залізо"), або fondo та hondo (обидва означають "глибокий", але fondo ближчий до значення "дно", а hondo – до "глибокий"); hacer (іспанське "робити") є коренем слова satisfacer ("задовольняти"), і hecho ("зроблено") є коренями слова satisfecho ("задоволений").

Доволі багато слів, запозичених з латинської мови, і в українській мові.

Не можна не звернути уваги на слова, що мають латинські корені та знаходять місце в українській та багатьох інших мовах. Наприклад, в українській та іспанській.

Латинське слово – Іспанське – Українське

Activus – Activación – Активація; Aggregation – Agregación – Агрегація; Aggressor – Agresor – Агресор; Alliteratio – Aliteración – Алітерація; Antenna – Antena – Антена; Appetitus – Apeito – Апетит; Archium – Archivar – Архівувати; Mobilis – Automóvil – Автомобіль; Faber – Fábrica – Фабрика; Fascis – Fascismo – Фашизм; Finalis – Final – Фінал; Frux – Fruta – Фрукт; Fundamentum – Fundamento – Фундамент; Lectio – Lección – Лекція; Legalis – Legal – Легальний; Littera – Letra – Літера; Litteratura – Literatura – Література; Logarithmus – Logaritmo – Логарифм.

Для української мови характерні префікси де-, екс-, ім-, ін-, ре- суфікси - альн(ий), -ат, -аці(я), -eit, -тор, -тур(а), -ум, -ус: депресія, експозиція, імпонувати, інкубатор, інтервал, реконструкція; універсальний, концентрат, інформація, інцидент, диктор, диктатура, мінімум, казус, радіус.

Велика кількість латинізмів прийшла до нашої мови у XV–XVI ст. Тоді в українських школах почали вивчати українську мову. Сьогодні латинізми, як ми можемо бачити, використовуються у всіх сферах життя.

АРХАИЧЕСКИЙ ПЕРИОД ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА И ЕГО ПРЕДСТАВИТЕЛИ

Письменные свидетельства латинского языка появляются с VII в. до н.э. Эти памятники (до III в. до н. э. в основном надписи) немногочисленны, но они дают определенное представление о строе языка этого периода, который называется архаическим и датируется VII–II вв. до н.э.

С III в. до н. э. появляются литературные памятники латинского языка. К этому времени относится деятельность эпических поэтов Невия (274–201 гг. до н.э.) и Энния (239–169 гг. до н.э.) и знаменитых комедиографов древности Плавта (ок. 250–184 гг. до н.э.) и Теренция (185–159 гг. до н.э.).

Плавт (полное имя – Плавт Тит Макций) – знаменитый римский драматург, комедиограф. У Плавта, в отличие от многих других авторов его времени, отсутствовали покровители-аристократы, его успехи зависели от публики. Он предпринял много путешествий, был знаком с жизнью самых разных социальных слоев, что позволило ему обогатить накопленным опытом свои произведения.

Как комедии Плавта в I в. до н. э. имели хождение едва ли не две сотни сочинений этого жанра, но лишь 21 произведение, сохранившееся до наших дней полностью, считаются подлинными. Опорой для плавтовских творений являлась греческая бытовая комедия, адаптированная к римской сцене, наполненная описанием местных нравов и обычаев, а также оригинальными замыслами. Несмотря на подражательный характер, комедии Плавта имеют собственную направленность, обусловленную социальной принадлежностью поэта, отражением идеологии торговой прослойки, представители которой были враждебно настроены против аристократии.

Особенностью комедий Плавта было практически постоянное использование некоторых образов: сводника, паразита, раба. В одной пьесе могло соседствовать сразу же несколько драматургических приемов. Благодаря Плавту в спектаклях впервые появились арии, пантомимы и диалоги на живом языке, городском сленге.

Его произведения представляют собой значимый лингвистический памятник латинского разговорного языка. Несмотря на огромное количество колкостей, плебейского юмора, грубоватых острот язык сочинений Плавта все-таки был в большей степени разговорным языком образованных верхних слоев общества. Этого комедиографа очень любила публика, его комедии были в истинном смысле массовыми произведениями.

Афоризмы Плавта:

- *Paupertas omnes artes perdocet, ubi quem attingit. Нужда всему научит тех, кого она коснется.*

- *Homo homini lupus est. Человек Человеку волк.*

- *Quem di diligent, adolescens moritur. Любимцы богов умирают молодыми.*

- *Amor et melle et felle est fecundissimus. Любовь обильна и медом, и желчью.*

- *Qui u nuce nucleum edere vult, frangit nucem. Кто желает съесть ядро, должен разбить орех (скорлупу).*

Публий Теренций – известный древнеримский драматург, комедиограф. Сведения о его жизненном пути до нас дошли благодаря биографии, написанной еще в древности Светонием. Публий Теренций родился примерно в 195 г. до н.э. (в других источниках указывается 185 г.), был уроженцем Карфагена. Прозвище Афр дает основание считать, что он относился к какому-либо из африканских или ливийских племен.

Теренций преуспел на поприще так называемой контаминации – сочинения произведений по двум пьесам одного автора или пьесам нескольких литераторов. Основой комедии Теренция были творения греческого автора комедий Менандра, а также Аполлония (Аполлодора) Афинского. На

основании сочинений первого им были на протяжении 166–160 гг. до н.э. написаны комедии "Самоистязатель", "Девушка с Андроса", "Братья", "Евнух", а у второго автора он позаимствовал канву для написания пьес "Свекровь", "Формион". Они представляют собой тот редкий случай, когда сочинения столь далекой поры дошли до нашего времени все и в полном объеме. В отличие от Плавта, другого знаменитого римского комедиографа, также перерабатывавшего греческие пьесы, Теренций делал свои сочинения лишенными грубой комичности, более последовательными, серьезными по содержанию, уделял больше внимания психологической достоверности персонажей.

Искусство Теренция в большей степени греческое, чем римское, в его пьесах отсутствует италийский колорит Плавта, нет отсылок к италийским местам или событиям. Теренций старался по возможности точно воспроизвести мысль и стиль греческого подлинника. Как и Плавт, Теренций оказал большое влияние на драматургов эпохи Возрождения.

Уже в древности произведения этого комедиографа изучались в школах, служили объектами для толкований комментаторов-грамматиков. Вся дальнейшая древнеримская драматургия испытала на себе заметное влияние пьес Теренция. Незабываемыми сочинения Теренция оказались и впоследствии. Считается, что они оказали влияние на творчество Мольера. Скончался известный римский комедиограф в 159 г. до н.э.

Афоризмы Теренция:

- *Omnia prius experiri, quam armis sapientem decet. Благоразумному подобает все испробовать, прежде чем прибегать к оружию.*

- *Aetate sapimus rectius. С годами мы умнеем.*

- *Obsequium amicos, veritas odium parit. Лесть порождает друзей, истина – ненавистников.*

- *Nos pretium pro stultitiam fero. Это возмездие я несу за свою глупость.*

- *Consilia omnia verbis prius experiri quam armis sapientem decet. Мудрому все дела следует решать словами, а не оружием.*

Таким образом, достаточно важное место в истории латинского языка занимают комедии Плавта, отразившие особенности разговорного языка (*sermo vulgaris*).

Архаический период истории латинского языка характеризуется энергичными процессами как в области фонетики (редукция гласных, монофтонгизация дифтонгов, явление ротацизма и др.), так и в области морфологии (становление системы склонения и спряжения и др.). В области синтаксиса сложного предложения архаическая латынь представляет собой тот этап, когда сочинительные связи (паратаксис) преобладают над подчинительными (гипотаксисом). Словарный состав латинского языка архаического периода весьма разнообразен не только в лексико-семантическом отношении, но и в словообразовательных средствах, большинство из которых также находится в стадии становления и тщательного отбора.

Михайленко И.Д., Ратомская Л.В.

Университет имени Альфреда Нобеля

ЛАТИНСКИЕ АФОРИЗМЫ

Афоризм – это сочетание слов, сказанных когда-то писателями или поэтами, несущее в себе глубокий смысл. Хотя, конечно не обязательно писателями, возможно, такое словосочетание сказал и простой человек, но его потом неоднократно употребили и другие люди.

Афоризмов на свете бесчисленное множество. И они затрагивают разные состояния человека, разных людей. Существуют афоризмы о любви, о дружбе, о мужчинах, о женщинах, о детях и т.д.

Выразительность афоризма возрастает при уменьшении числа слов; около 3/4 всех афоризмов состоят из 3–5 слов. Афоризмы рождаются как в контексте научных, философских, художественных произведений, так и самостоятельно.

Латынь – язык, который считается мертвым языком, до сих пор остается актуальным и востребованным. Некоторые сферы современной жизни просто невозможно представить без латыни.

Люди часто используют латынь, даже сами не замечая этого. Многие латинские слова ассимилировались в современные языки и являются широкораспространенными и общеупотребительными, а фразы на латыни уже давно стали крылатыми выражениями. Их даже называют "крылатая латынь".

Латинские пословицы, изречения, цитаты – на латыни, либо в переводе – востребованы постоянно, поскольку в них заключена многовековая мудрость в лаконичной огранке древних римлян.

Дальше я бы хотел предложить несколько очень интересных латинских афоризмов и немного информации о них:

Úrbi et órbi – Буквально, "к городу (Риму) и к миру" – название торжественного папского благословения. С выражения *Urbi et orbi* начинались важные объявления в Древнем Риме. Обычай торжественно произносить папское благословение по особо значимым поводам сформировался к XIII веку.

В современной практике папа ежегодно провозглашает *Urbi et orbi* дважды: на праздники Рождества и Пасхи. Помимо этого, папа произносит *Urbi et orbi* во время церемонии своей интронизации после избрания, при объявлении юбилейного года и в редких случаях для благословения паломников.

Omnia mea mecum porto – Все свое ношу с собой (Биант). Фраза принадлежит одному из "семи мудрецов" Бианту. Когда его родной город Приена был взят неприятелем и жители в бегстве старались захватить с собой побольше своих вещей, кто-то посоветовал и ему поступить так же. "Я так и делаю, ведь все свое ношу собой", – ответил он, имея в виду, что только духовное богатство можно считать неотъемлемым имуществом.

Nulla dies sine linea – Латинский афоризм, который может быть дословно переведен как "Ни одного дня без линии" традиционно переводится на русский язык как "Ни дня без строчки". Первым источником, где встречается

выражение, является книга древнеримского историка Плиния Старшего, который приписывает выражение греческому художнику Апеллесу. Апеллес, со слов Плиния, старался практиковать графическое искусство, не пропуская ни дня.

Ab ovo – в буквальном переводе "с яйца". Устойчивый фразеологический оборот, обозначающий "с самого начала". В сатирах Горация "ab ovo" употребляется в словосочетании "с яиц до яблок" (лат. *ab ovo usque ad mala*), то есть от начала и до конца трапезы. В другом произведении Горация, "Наука поэзии", "ab ovo" употребляется по отношению к слишком затянутому предисловию. Буквально означает начинать рассказ о Троянской войне "с яйца" близнецов, одним из которых была Елена – косвенная виновница войны.

Alea jacta est – фраза, которую, как считается, произнёс Юлий Цезарь при переходе пограничной реки Рубикон на севере Апеннинского полуострова. После произнесения этих слов Цезарь во главе своей армии вступил на территорию северной Италии. Так началась длительная гражданская война Цезаря против римского сената во главе с Помпеем Великим.

Panem et circenses ("хлеба и зрелищ") – выражение из 10-й сатиры древнеримского поэта-сатирика Ювенала, использованное им для описания современных ему устремлений римского народа. Ювенал противопоставлял эти устремления героическому прошлому:

Этот народ уж давно ... все заботы забыл, и Рим, что когда-то

Всё раздавал: легионы, и власть, и ликторов связки,

Сдержан теперь и о двух лишь вещах беспокойно мечтает:

Хлеба и зрелищ!

В заключение я бы хотел сказать, что мы используем разные афоризмы каждый день, иногда сами того не замечая. Афоризмы делают нашу речь красочнее и помогают передать разные эмоции если обычных слов не хватает. Использование различных выражений при общении точно оставит о человеке хорошее впечатление, а это станет немного легче если вы будете знать как родились на свет наши любимые афоризмы.

ЛАТЫНЬ В СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЕ

Культура – это система ценностей, жизненных представлений, образцов поведения, норм, совокупность способов и приемов человеческой деятельности, объективированных в предметных, материальных носителях (средствах труда, знаках) и передаваемых последующим поколениям. Она включает в себя нематериальную культуру – созданные человеком абстракции, такие, как ценности, верования, символы, нормы, обычаи и установленные принципы, и материальную культуру – физические артефакты или предметы – каменные топоры, компьютеры, набедренные повязки, смокинги, автомобили, картины, гамаки и крытые стадионы. Культура – это основа, позволяющая людям интерпретировать свой опыт и направлять свои действия, в то время как общество представляет собой сети социальных отношений, возникающих между людьми. Культура – это то, что выделяет человеческое общество из животного мира. Культура есть среда, искусственно созданная при помощи языка, мышления и символических значений. Культура есть в некой степени результат деятельности, поэтому культура, как и деятельность, состоит из следующих типов:

- Материальная. Опирается на экономическую деятельность.
- Духовная. Продукт творческой деятельности.

Однако деление культуры на материальную и духовную относительно, поскольку практически любая духовная культура не может существовать без материального носителя. Например, литература (духовная культура) – книга (материальная).

Основные функции культуры:

- Познавательная – создает представление человека о мире.

- Регулятивная – определяет рамки дозволенного поведения, что прилично, а что нет.

- Коммуникативная – объединяет людей в общности или группы.

- Гедонистическая – удовлетворяет потребности человека в прекрасном.

- Гуманистическая – развивает личностные качества человека, его способности.

- Информативная – передает накопленные знания и достижения следующим поколениям.

Важным составляющим культуры являются ее формы, определяемые авторством, характером и той аудиторией, на которую форма культуры направлена. Влияние массовой культуры на современное общество не однозначно. С одной стороны, есть положительные моменты:

- Выполняет познавательную функцию, преподнося представление о мире наиболее просто и понятно.

- Отвечает запросам многих в силу своей доступности.

- Обеспечивает расслабление потребителей, так как не требует умственного напряжения.

Но есть и негативные стороны влияния массовой культуры:

- Понижает уровень общего духовного развития общества.

- Не вызывает в человеке побуждения к духовной деятельности, исключительно пассивное потребление.

- Зачастую насаждает заведомо ошибочные понятия (миф о Золушке, к примеру).

- Подменяет реальные потребности человека на искусственные (реклама).

- Во многом стирает уникальность культуры, подводит все "к общему знаменателю".

Говоря о латыни и ее вкладе в достояние человечества, трудно обойти вниманием литературу. Мы часто рассматриваем литературу как вид искусства, на самом деле литература имеет и научное значение, так как именно в ней ярче всего проявляется живой язык. Сегодня латынь умерла, но благодаря крылатым

фразам из литературы, мы можем представить себе все разнообразие взглядов, богатство философии и науки древних известных людей. С нашей точки зрения именно литература дает возможность заглянуть в историю не только Рима. Многие исследователи латыни даже выделяют отдельное направление в этом языке – литературная латынь. Ее сформировали классики латинской литературы, такие как Гораций, Вергилий, Сенека, Овидий, которые в своих произведениях показывают красоту латыни и яркую жизненную философию. В современной литературе и искусстве латинский язык помогает художникам и писателям. Он продолжал служить основным языком европейской науки, дипломатии и церкви. Даже после падения Римской империи, вплоть до 12–13 веков, латинский язык оставался основным литературным языком. В наше время этот язык помогает воссоздать в произведениях атмосферу прошлого, выразительности. Так же придает характер в научной литературе. Так многие знаменитые писатели в своих произведениях использовали латинскую терминологию. Например, М.А. Булгаков использовал в своих произведениях латинские выражения, устами своих героев. Так, в цикле рассказов "Записки юного врача" Михаил Афанасьевич, раскрывая деятельность врача, использует латинскую терминологию лекарств (*Morphinum hydrochloricum*), симптомов и болезней (*Bronchitis, laryngitis*). Сейчас латынь считается "мёртвым" языком, так как он больше не употребляется в повседневном общении людей, хотя латинизированные слова мы употребляем довольно часто. Например, мы можем найти достаточно большое сходство русских слов с латинскими (*mater* – мать, *domus* – дом). Так же в склонениях и спряжениях русский и латинский схожи.

Латинский язык является важнейшим средством международного культурного и научного общения, используется в политической и научной терминологии. И в наши дни латинский язык – важнейший "инструмент", задействованный для профессионального общения людей разных сфер деятельности и продолжает быть высоко востребованным в различных сферах науки, техники, производства. "Мёртвый" – прошедший, исчезнувший, не

существующий. Такими определениями характеризуют на данном этапе латинский язык. Действительно ли это так? Латынь – закрытая страница в истории или всё ещё незаконченная строка? "Латынь из моды вышла ныне..." – цитата из романа А.С Пушкина "Евгений Онегин". Действительно, латинский язык не существует в живом употреблении и на нём уже давно не говорит ни один из народов мира. Латинский язык является важнейшим средством международного культурного и научного общения, используется в политической и научной терминологии. И в наши дни латинский язык – важнейший "инструмент", задействованный для профессионального общения людей разных сфер деятельности. Однако, в чём же общекультурное значение латинского языка? Что можно сказать о латыни с точки зрения общей мысли? В чём заключается сила латинского языка, как языка в своём первостепенном значении, как способа выражения наших мыслей и чувств? Вновь вернёмся к истории через творчество великих писателей. Латынь служит людям, формируя интернациональную лексику, составляющую значительную часть словаря русского и других европейских языков. Слова "культура" и "гуманитарный" – тоже латинского происхождения: от лат. *cultura* – возделывание, воспитание, развитие и *humanitas* – человеческая природа и интересы, образованность. Многие слова политической, технической, экономической и, даже, бытовой сфер сформировались благодаря латинскому языку, например: плюрализм (от лат. *pluralis* – множественный), ротация (от лат. *rotatio* – круговое движение), конверсия (от лат. *conversio* – превращение, изменение), консенсус (от лат. *consensus* – согласие, договорённость), спонсор (от лат. *sponsor* – попечитель) и другие. Следует отметить, что некоторые слова, заимствованные в русский язык из английского языка, который сейчас является наиболее популярным языком международного общения, и сохраняющие особенности английского произношения, по происхождению также являются латинизмами: компьютер, провайдер, сервер, дистрибьютор, имидж. Изучение латыни благотворно влияет на любого человека, независимо от его призвания и профессии. Стройность латинской грамматики способствует развитию языковой логики,

дисциплинирует наше языковое мышление. Знание этого прекрасного языка даёт возможность понять истинное значение огромного количества слов в русском и изучаемом современном иностранном языке, позволяет правильно употреблять латинские крылатые изречения и афоризмы, выражающие в лаконичной форме обобщённую законченную мысль. Большинство афоризмов давно стали крылатыми выражениями. Они используются в художественной и научной литературе, в публичных выступлениях, например: *Fortes fortuna adjuvat!* – Смелым судьба помогает!, *Omnia mea mecum porto!* – Все моё ношу с собой, *Festina lente.* – Спешу медленно, *Avibus bonis!* – В добрый час!, *Barba crescit, caput nescit.* – Борода растёт, голова мудрее не становится, *De gustibus non est disputandum* – О вкусах не спорят, *Regredi non est progredi* – Идти назад значит не идти вперёд, *Divide et impera.* – Разделяй и властвуй и другие. Многие афоризмы – это отдельные строчки, высказывания знаменитых античных писателей, философов, политических деятелей. Немалый интерес представляют афоризмы на латинском языке, принадлежащие учёным Нового времени – Декарту, Ньютону, Линнею и другим. Некоторые афоризмы касаются вопросов жизни и смерти, здоровья больного, поведения врача и представляют собой медицинские деонтологические (от *deon*, *deontos* – должное и *logos* – учение) заповеди. Например: *Salus aegroti suprema lex medicorum.* – Благо больного высший закон врачей, *Primum noli nocere!* – Прежде всего не вреди! Латинский язык явился базовым для формирования многих языков, которые существуют и сейчас, и оказал весьма сильное влияние на языки, которые принято объединять под общим названием "романские": итальянский, французский, провансальский, испанский, португальский, молдавский. Известный романист Г. Гребер выдвинул так называемую "хронологическую теорию" образования романских языков и попытался классифицировать их, основываясь на хронологии римских завоеваний. Чешский лингвист Ж. Моль предположил, что начало образования романских языков следует искать в диалектальном дроблении латыни ещё в тот период, когда она распространялась на Апеннинском полуострове и претерпевала наиболее глубокие изменения. Имея

базовые знания латинского языка легче научиться говорить на живых разговорных романских языках. При достаточно усердном изучении какого – либо языка, а также при активном его использовании в своей повседневной жизни, изучаемый язык можно не просто выучить, изучаемый язык может стать вторым родным языком. Изучая иностранные языки, мы узнаём не только культуру носителей этого языка, мы узнаём лучше и самих себя, а также открываем перед собой новые перспективы. Поэтому знание латинского языка помогает подняться на ступень выше и, ни в коем случае, не позволяет сделать шаг назад. Однако сейчас латынь не используют в повседневном общении, на ней активно не излагают свои мысли, не пишут художественных произведений, официальных документов и научных трудов. Означает ли это, что сейчас латынь более не может стать ни для кого "родным" языком, "одеждой" собственных мыслей? В настоящее время можно заметить интересную тенденцию к возрождению изучения латинского языка. Молодежь ЗА изучение этого "мёртвого" языка. Тот факт, что латынь стала использоваться не только в отраслях научной и политической деятельности, но и применяется в повседневном общении, говорит о том, что язык постепенно возвращается. "Латынь – закрытая страница в истории или всё ещё незаконченная строка?" – на эту тему и по сей день ведётся множество дискуссий, но всё же, официально, принято считать латынь "мёртвым" языком. А что значит "мёртвый" язык? Если язык, как говорят, "мёртв", то значит когда – то он был жив. Язык зародился, развивался и в какой – то момент погиб. Это доказывает, что язык – живой организм и является чем – то бóльшим, нежели просто "инструментом" для выражения мыслей и чувств. Язык это не только средство внутринационального и межнационального общения, задействованное в истории. Язык – это и есть целая история. А история, как известно, не знает конца. Латинский язык оставил заметный след в истории мировой культуры. Сколько бы времени не прошло, вне всяких сомнений, этот след не исчезнет. Возможно, латинский язык уже никогда не сможет полностью возродиться и существовать наравне с другими, активно употребляемыми языками, он не

будет столь востребованным и необходимым, но то, что латынь снова "в моде" и фундамент, заложенный благодаря этому языку, только крепчает, уже есть подтверждение того, что этот язык не умер. Латинский язык был, есть и будет "бессмертной" частью мировой культуры и значимым аспектом в жизни как всего человечества, так и каждого индивидуума.

Литература

1. Филимонова Г.В., Мельникова А.М. Латинский язык – "бессмертная" часть мировой культуры [Текст] // Культурология и искусствоведение: материалы Междунар. науч. конф.
2. И.М. Тройский. Очерки из истории латинского языка. – М.-Л., 1953.
3. <https://studfiles.net/preview/2143476/>
4. <http://www.lingualatina.ru/proiskhozhdenie-latinskogo-yazyka>

Ридаєва О.М., Ратомська Л.В.

Університет імені Альфреда Нобеля

ЛАТИНСЬКА МОВА В МЕДИЧНІЙ НОМЕНКЛАТУРІ ТА СУЧАСНИХ МОВАХ

У наш час медична освіта неможлива без володіння основами латині. Її вивчення має велике значення в підготовці медичного спеціаліста, оскільки допомагає свідомо засвоювати та розуміти медичні терміни латинсько-грецького походження, з якими він зустрічатиметься і буде користуватися у своїй практичній діяльності. Хоч згодом лікарі та інші медичні працівники в професійному спілкуванні перейшли на національні мови, проте домінування як і раніше належить греко-латинським елементам, словам і словосполученням, у першу чергу завдяки їхньому універсальному національному характеру, тому назви хвороб, діагностик і лікувань стають зрозумілими у будь-якій мові.

Ця єдність термінології, що лежить в основі сучасної наукової термінології ряду наук, полегшує розуміння і спілкування людей в області науки, переклад наукової літератури з однієї мови на іншу, і це значення латинська мова не втратила і досі. Збереження наукової латинської термінології надає особливого значення вивченню латинської мови, як необхідної в практичній роботі, а не тільки як мови однієї з найдавніших культур. Тому хоча латинську та грецьку мови і прийнято називати "мертвими", однак для медичних працівників це живі мови, необхідні для повсякденної роботи – латинська і давньогрецька мови залишаються основними міжнародними джерелами для штучного створення нових медичних термінів у сучасних мовах. Назви хвороб, їхніх симптомів, анатомічна номенклатура, назви лікарських препаратів і т.п. – це все слова латинського і грецького походження.

Але не тільки в медицині латинські слова зберегли свою функцію міжнародного засобу для термінології і номінації. Латинськими та латинізованими грецькими словами й елементами слів користуються всі мови в усіх сферах життя. Зараз латинській мові належить роль в утворенні і розвитку словникового складу сучасних мов, у формуванні інтернаціонального фонду. Вона стала основою цілої словотвірної системи для романських мов.

Романські мови – група родинних мов, що відносяться до індоєвропейської сім'ї і походять від латинської мови. Класифікація Романські мови викликає труднощі, так як вони пов'язані між собою різноманітними і поступовими переходами. Зазвичай розрізняють підгрупи: іберо-романські, галло-романські, італо-романські, ретороманська, балкано-романські і зниклу в 19 ст. далматинську мови.

Спільність романських мов визначається перш за все їхнім походженням з народної латинської мови, що поширилася на територіях, завойованих Римом, і проявляється в наявності великої кількості слів і граматичних форм, висхідних до народної латини. Протягом своєї історії романські мови зазнавали також сильний вплив літературної латинської мови, звідки запозичувалися лексика, словотворчі і синтаксичні моделі. Цей вплив створив вторинну спільність

романських мов, уніс зміни в їх вимовні тенденції, лексичну систему; утворилися два шари лексики: слова, висхідні до народної латини і фонетично розбіжні, і фонетично близькі слова, взяті з літературної латинської мови.

Зважаючи на наявні приклади використання латини у сучасному світі, важко переоцінити роль латинської мови у формуванні сучасних романських мов, а також у створенні та використанні медичної номенклатури у всьому світі.

Самойленко А.Р., Ратомська Л.В.

Університет імені Альфреда Нобеля

ЛАТИНСЬКА МОВА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Латинська мова протягом багатьох століть була провідною мовою науки, літератури і освіти в цілому. Історично склалось так, що в зв'язку з географічним розташуванням нашої країни, на її території застосовувались і розвивались багато різних мов. Однією з таких була й латинська мова – культурна мова Європи середніх віків.

Спочатку латинська мова не користувалась великою популярністю. Але згодом почала поширюватись спочатку серед вищих навчальних закладів, пізніше – серед простого люду і навіть стала регіональною мовою в деяких районах Західної України. І, що досить важливо, латинською мовою писали українські письменники, публіцисти та наукові діячі. В історії відомий випадок, коли Данило Галицький вів листування з папою римським Інокентієм IV в середині 13 ст. В ході перемовин Данило намагався заручитися допомогою Риму в боротьбі з монголо-татарами. Можливо, це перший достеменно відомий випадок використання латинської мови на території України.

Перша відома друкована книга була написана і видана Юрієм Дрогобичем – "Прогностична оцінка поточного 1483 року" (*Iudicium*

pronosticon Anni MCCCCLXXX III). Взагалі більша частина творів і наукових робіт Дрогобича були написані латинською мовою. В його "оцінках" сонячних та місячних затемнень окрім певних географічних відомостей також містяться цитати Сенеки і Петрарки. Роботи Дрогобича посідають важливе місце в історії української латиномовної літератури.

Захоплювався творчістю Цицерона, Горація та інших поетів з Лемківщини Павло Русин; в його збірці "Пісні Павла Русина з Кросна" понад чотири тисячі віршованих рядків написані латинською мовою. Русин викладав в університетах Кракова та Відня, а згодом вчителював в Угорщині; все його життя було пов'язане з латинською мовою і через це, частково, творчість Русина була проігнорована українськими дослідниками деякий час – його роботи оцінювались як католицька спадщина і не цікавили дослідників.

Відомий поет, церковний діяч, науковець Феофан Прокопович володів та писав вірші українською, польською, російською і латинською. Зокрема, два його, одні з найвідоміших, вірші в оригіналі написані латинською мовою – це "Опис Києва" та "Похвала Дніпрові". Феофан читав лекції на латинській мові. Його відомий трактат "De arte poetica", який згодом стане широковідомим, зокрема в Російській Імперії, також був написаний латинською мовою.

Звісно, не можна не згадати творчість Григорія Сковороди. У своїх творах Сковорода часто використовує латинську мову, писав нею епіграфи до своїх робіт та переходив на латинську в ремарках. Часто його байки мали подвійну назву – на рідній мові та латинській або грецькій. Деякі філософські твори і близько 120 листів написані саме нею. Тарас Шевченко критикував мислителя за те, що більшість його праць написана або латинською, або російською: "збила [Сковороду] з пливу латинь, а потім московщина". Григорій Савович перекладав праці Плутарха і Цицерона. Для нього латинська мова в першу чергу – це епістолярна мова, мова байок, філософії і поезії. Сковорода не використовував латинську мову в міркуваннях стосовно тлумачення Священного Писання.

Поширеність латинської мови визначає обсяг, кордон європейського мислення. Географічно, Європа і Азія розділені Уральськими горами, але якщо в якості своєрідного мірила, яке б зобразило кордон між цими двома зонами, взяти латинську мову, то ми б побачили – зона європейського мислення не виходить за межі правобережної України. Тобто, латиномовна література – це, безумовно, унікальне явище. З метою його дослідження виник такий розділ філології як неолатиністика. Його мета – дослідження текстів, написаних латинською в період з XV по XIX століття. Завдяки неолатиністиці ми можемо прослідити розвиток і процеси взаємодії латинської мови античності, Середньовіччя та Нового Часу. Українська література це не лише література, написана українською мовою. Українська латиномовна література цьому доказ.

Таким чином, латинська мова в українській літературі, без сумніву, унікальне та цікаве явище. Вона є яскравим доповненням картини розвитку української літератури XV–XIX століть. Саме на дослідження цього явища спрямована неолатиністика. Українська латиномовна література зачіпає низку тем – від наукових до філософських, від морально-етичних до суспільно-політичних, закликала людей тих часів любити Батьківщину, дотримуватись закону і прививала любов до освіти. Зважаючи на важливість латинської мови того періоду в Європі та поширення її на території тогочасної України, то існування латиномовної української літератури свідчить про повноту українського художнього світу.

Зміст

<i>Алексейчук Е.Н.</i> К вопросу об освоении падежной системы русского языка франкоязычными студентами	3
<i>Антонова Т.Б.</i> Мотивация иностранных студентов в ходе обучения иноязычной речи	5
<i>Апоненко И.Н.</i> Трудности в изучении фармакологической терминологии иностранными студентами	6
<i>Афанас'єва Л.В.</i> Семантические отношения в лексике	8
<i>Барина О.В.</i> К вопросу о классификации способов глагольного действия	10
<i>Боговик О.А.</i> Games for language learning	13
<i>Броцкая-Ляховецкая О.М.</i> Проблемы обучения иностранных студентов аудированию	14
<i>Вишнякова А.О.</i> Речемыслительные задачи – средство для повышения квалификации преподавателей р/уки	15
<i>Галицкая Ю.В.</i> Аксиологические аспекты межкультурной коммуникации в образовании иностранных студентов	16
<i>Гоменюк А.В.</i> Методические инновации обучения студентов-медиков русскому языку как иностранному на основе стратегии мультилингвального образования	19
<i>Гуда Т.В.</i> Обучение говорению	21
<i>Гутарова И.В.</i> Обучение чтению аутентичных текстов	23
<i>Дакаленко О.В.</i> Навчання аудіюванню студентів вищів спортивного спрямування	25
<i>Жадлун М.И.</i> Практическая значимость произведений устного народного творчества в процессе обучения иностранных студентов	27
<i>Жеманова О.А.</i> Мобільні технології в вивченні іноземних мов	29
<i>Zaluzhna A.O.</i> Multilingualism and language learning	30
<i>Знанецкий В.Ю.</i> К вопросу об интенсификации процесса обучения студентов технических специальностей иностранному языку	32
<i>Зубко Н.В.</i> Использование основных правил риторики	34
<i>Ильвицкая А.М.</i> Диалогический текст в процессе обучения иностранцев русскому языку	35
<i>Ірчишина М.В.</i> Особливості роботи з іноземними студентами	36
<i>Карабет А.А.</i> Одноразовое действие в прошлом, выраженное глаголом несовершенного вида	38
<i>Киричек М.С.</i> Образовательная среда как фактор академической адаптации иностранных студентов	39
<i>Клименко І.М.</i> Засвоєння професіональної мови – шлях до володіння професією	42
<i>Клочко О.О.</i> Особливості сприйняття іноземними студентами-медиками курсу латинської мови	43
<i>Козырева Н.Ю.</i> Ролевая игра как методическая проблема	45
<i>Кузнецова Н.В.</i> Формирование коммуникативной компетенции у студентов медицинских вузов	46
<i>Кузьменко А.О.</i> Комунікативна гра як засіб навчання іноземним мовам	48
<i>Литвиненко А.А.</i> К проблеме повышения эффективности профессионального чтения в неязыковом вузе	50
<i>Литвинова О.В.</i> Формування у студентів культури діалогу на базі принципів гуманістичного виховання	51
<i>Лоцинова І.С.</i> Символіка лікарських рослин у мовотворчості письменників Дніпропетровщини	52
<i>Лукацька Я.С.</i> Використання ІКТ для підвищення мотивації при вивченні іноземних мов у вищій школі	53
<i>Магрламова К.Г.</i> Професійної підготовки майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах Великої Британії	55

<i>Мельник С.Н.</i> Отработка произношения при обучении научному стилю речи	57
<i>Мірошниченко І.Г.</i> Інтернет- та мультимедійні технології як джерело інновацій у навчанні іноземних мов	59
<i>Мосіна Ю.С.</i> Переклад спеціалізованих текстів: головні аспекти	61
<i>Москаленко Н.А.</i> Аудирование как метод обучения иностранному языку	62
<i>Моцная Е.В.</i> Компьютер как средство обучения студентов иностранному языку	63
<i>Нашиванько О.В.</i> Роль эпонимов при переводе медицинских текстов	65
<i>Новокишова Н.О.</i> Німецькомовна компетентність в діалогічному мовленні майбутніх викладачів	67
<i>Ranichkevitch A.I.</i> L'interculturel en salle d'études au quotidien	69
<i>Пантйлеенко Е.С.</i> Методы обучения грамматики иностранного языка (английского)	70
<i>Панченко В.А.</i> Методичні можливості сучасної пісні	71
<i>Панченко Е.И.</i> Алфавит как методическая проблема	72
<i>Пегушина Л.С.</i> Проблеми культури української мови	73
<i>Регерва К.М.</i> Reading, writing, speaking and listening are of equal importance	74
<i>Перинець К.Ю., Салова О.В.</i> Чому лінгвокультурознавчі знання необхідні студентам-іноземцям?	77
<i>Ратомская Л.В.</i> Средневековая латинская литература	80
<i>Rezunova V.V.</i> Teacher reflecting as a part of teacher's career	83
<i>Rezunova O.S.</i> The ways of increasing university teachers professional competence	84
<i>Решетнёва Ю.Ю.</i> "Справедливость" как гендерный фактор в межэтнических студенческих браках	85
<i>Сагирова Л.В.</i> Виртуальный мир при формировании языковой личности будущего врача	86
<i>Саржинская Е.А.</i> Внеаудиторная работа иностранных студентов посредством информационно-коммуникативных технологий	88
<i>Середа А.О.</i> Текст як один із факторів навчання іноземних слухачів підготовчого відділення на початковому етапі навчання	91
<i>Слюсар Н.О.</i> Проблеми вивчення української мови з іноземними слухачами на підготовчому відділенні в російськомовних регіонах	92
<i>Смешливая И.А.</i> Сложные прилагательные с греческими корнями в стоматологической анатомической номенклатуре	93
<i>Ступнова М.Л.</i> Die mehrsprachigkeit ist von vorteil	101
<i>Солодюк Н.В.</i> Інтерактивні методи навчання в процесі викладання української мови як іноземної	102
<i>Stukalo O.A.</i> Creating a communicative classroom	103
<i>Токун І.І.</i> Спеціалізація навчальних матеріалів як засіб підвищення мотивації студентів медиків до вивчення іноземної мови	104
<i>Третьякова О.Є.</i> Оригінальна література, як основний чинник у роботі над розвитком усного мовлення	106
<i>Трифорова І.О.</i> Адаптація іноземних громадян до мовного середовища	109
<i>Тягло Л.В.</i> Вивчення мовленнєвого етикету іноземними студентами	110
<i>Філат Т.В., Сидора М.Ю., Сербіненко Л.М., Запорожець О.С.</i> Вибір методики навчання мови з огляду на національну приналежність студентів	111
<i>Chornobai V.G.</i> Modern teaching – learning problems	119
<i>Шаульская А.С.</i> Reading as a means of teaching Russian for foreign students	121
<i>Шейнак С.Ю.</i> Читання з метою пошуку необхідної інформації	122
<i>Щуровская О.Н.</i> Мотивации при изучении украинского языка как иностранного	123
III Міжвузівська науково-практична студентська конференція з латинської мови "PER ASPERA AD ASTRA"	125
<i>Аллахвердян И.Д., Ратомская Л.В.</i> Латинизмы в произведениях Эдгара По	127

<i>Бровкина М.И., Перинец Е.Ю.</i> Ave Caesar: мудрость императора, запечатлённая в латинских изречениях	129
<i>Буренко Д.Ю., Жукова Д.С., Апоненко І.М.</i> Латинська мова в заклинаннях (на матеріалі збірки книг Дж. Роулінг "Гаррі Поттер")	132
<i>Вишне夫斯基 Д.Е., Ратомская Л.В.</i> Использование латинского языка в алхимической номенклатуре	135
<i>Голубев А.Г., Ратомская Л.В.</i> Латинский алфавит как международный	137
<i>Заднеулиця В.О., Ратомская Л.В.</i> Латынь – "мертвый язык"?	139
<i>Іванета Д.О., Ратомська Л.В.</i> Латина в сучасному світі	144
<i>Копілець В.В., Перинець К.Ю.</i> Навчальний процес: короткий огляд запозиченої латинської лексики	145
<i>Крамаренко В.И., Филипенко В.В.</i> Статус врача в Древнем Риме	147
<i>Кутувий А.Б., Писаренко Н.Д.</i> Антична латина у сучасних назвах та брендах	151
<i>Левіна Н.М., Перинець К.Ю.</i> "Закон XII таблиць" як відомий пам'ятник права Стародавнього Риму	153
<i>Летичевская Е., Апоненко И.Н.</i> Асклепий – бог врачевания	157
<i>Маляр Д.А., Ратомська Л.В.</i> Латина й сучасні мови	159
<i>Мерзлякова А.В., Ратомская Л.В.</i> Архаический период латинского языка и его представители	162
<i>Михайленко И.Д., Ратомская Л.В.</i> Латинские афоризмы	165
<i>Морозова А.О., Ратомская Л.В.</i> Латынь в современной культуре	168
<i>Ридаєва О.М., Ратомська Л.В.</i> Латинська мова в медичній номенклатурі та сучасних мовах	174
<i>Самойленко А.Р., Ратомська Л.В.</i> Латинська мова в українській літературі	176